

รายงานการพิจารณาคดี

TRADE REMEDIES

การใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าเพื่อสร้างความเท่าเทียมในการแข่งขัน

คณะกรรมการการค้าต่างประเทศ วุฒิสภา

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการการต่างประเทศ วุฒิสภา โทร. ๐ ๒๘๓๓ ๙๑๒๗

ที่ สว ๐๐๑๐.๑๐/(ร๔๕)

วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๘

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการการต่างประเทศ วุฒิสภา

กราบเรียน ประธานวุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๕ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันจันทร์ที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๗ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๔) กำหนดให้คณะกรรมการการการต่างประเทศเป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภาคณะหนึ่ง มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับการต่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บทบาทและการยอมรับประเทศไทยในประชาคมโลก ชาวไทยซึ่งตั้งถิ่นฐานหรือไปประกอบอาชีพในต่างประเทศ สถานการณ์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นอันอาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ รวมทั้งภาพลักษณ์ของประเทศ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งคณะกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายนิรัตน์ อยู่ภักดี	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายชวณ วรณเวทิน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายโสภณ มะโนมะยา	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. นางจุฑารัตน์ นิลเปรม	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นางเจียรนัย ตั้งกัรติ	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สี่
๖. นายชิบ จิตนิยม	รองประธานคณะกรรมการ คนที่ห้า
๗. นางสมิตรา จารุกำเนตกนก	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หก
๘. นางสาวเข็มรัตน์ สุระธัมมานพ	เลขานุการคณะกรรมการ
๙. นายปริญา วังเชิดขวัญ	รองเลขานุการคณะกรรมการ
๑๐. นายพรชัย วิฑูรย์พันธุ์	รองเลขานุการคณะกรรมการ
๑๑. นายวีระพันธ์ สุวรรณามัย	โฆษกคณะกรรมการ
๑๒. นายธนภัทร ดวงวิไล	รองโฆษกคณะกรรมการ
๑๓. รองศาสตราจารย์แล ดิลกวิทยรัตน์ ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการด้านต่างประเทศ	
๑๔. นายปฐมา จีระแพทย์	ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการด้านเศรษฐกิจ
๑๕. นายกมล สุขตะสมบัติ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๖. นายสมพาน พลศักดิ์	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑๗. นางประทุม วงศ์สวัสดิ์	กรรมการ
๑๘. นางสาวเกศกมล เปลี่ยนสมัย	กรรมการ

บัดนี้ ...

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเรื่อง “การใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการแข่งขัน” เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๔๘

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดทราบและนำเสนอรายงานของคณะกรรมาธิการต่อที่ประชุมวุฒิสภาต่อไป

(ลงชื่อ) นิรัตน์ อยู่กักดี
(นายนิรัตน์ อยู่กักดี)
ประธานคณะกรรมาธิการการต่างประเทศ วุฒิสภา

สำเนาถูกต้อง

(นายเฉลิมชัย ศรีจันทร์)

นิติกรชำนาญการพิเศษ ปฏิบัติหน้าที่
ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ

(นายเทอดภูมิ งามธุระ)

นิติกรเชี่ยวชาญ/นักกฎหมายนิติบัญญัติ ชั้นที่ ๒
ปฏิบัติหน้าที่ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการ

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการต่างประเทศ
สำนักกรรมาธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๓๑ ๔๑๗๗๗
ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ senatecfa@gmail.com

กัญจน์กมล พิมพ์
เฉลิมชัย/บุญวิเศษ ทาน ๑
คณะกรรมการวิชาการฯ ๓ สำนัก ทาน ๒

คณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา

นายนิรัตน์ อยู่ภักดี
ประธานคณะกรรมการการ

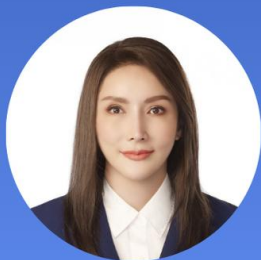
นายชวณ วั่นเวคิน
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หนึ่ง

นายโสภณ มะโนมทยา
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สอง

นางจุฑารัตน์ นิลเปรม
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สาม

นางเจียรนัย ดังกิริติ
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สี่

นายชิบ จิตนิยม
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่ห้า

นางสุมิตรา จารุกำเนติกนก
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่หก

นางสาวเข็มรัตน์ สุรเมธีมาณพ
เลขานุการคณะกรรมการธิการ

นายปริญญา วงษ์เชิดขวัญ
รองเลขานุการคณะกรรมการธิการ

นายพรชัย วิทย์เลิศพันธุ์
รองเลขานุการคณะกรรมการธิการ

นายวีระพันธ์ สุวรรณามย์
โฆษกคณะกรรมการธิการ

นายธนภัทร ดวงวิไล
รองโฆษกคณะกรรมการธิการ

รองศาสตราจารย์แล ดิลกวิทยรัตน์
ประธานที่ปรึกษาคณะกรรมการ
ด้านต่างประเทศ

นายปฎิมา จีระแพทย์
ประธานที่ปรึกษาคณะ
กรรมการธิการด้านเศรษฐกิจ

นายกมล สุขคะสมบัติ
ที่ปรึกษาคณะกรรมการธิการ

นายสมพาน พลศักดิ์
ที่ปรึกษาคณะกรรมการธิการ

นางประทุม วงศ์สวัสดิ์
กรรมการธิการ

นางสาวเกตกมล เปลียนสมัย
กรรมการธิการ

คณะอนุกรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของไทย

นายโสภณ มะโนมะยา
ประธานคณะอนุกรรมการ

รองศาสตราจารย์แล ดิลกวิทยรัตน์
รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง

นายพรชัย วิทย์เลศพันธุ์
รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง

นายปฐิมา จีระแพทย์
อนุกรรมการ

นางสุมิตรา จารุกำเนิดกนก
อนุกรรมการ

นางประทุม วงศ์สวัสดิ์
อนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของไทย

นายวิบูลย์ พลพบุ
อนุกรรมการ

นางสาววิมลกานต์ โกสุมาศ
อนุกรรมการ

นางสาวณัฐพร บัวมทะเลกุล
อนุกรรมการ

นายจิตรทิวส์ น้อยภักดี การะเจดีย์
อนุกรรมการ

นายธีรวัฒน์ ว่องแก้ว
อนุกรรมการ

นางสาวณิชาธิ์ ปิตารังสีกุล
อนุกรรมการ

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของไทย

นางสาวเกศกมล เปลี่ยนสมัย

นางสาวบุณิกา แจ่มใส

ดร. ดันจิต สว่างเนตร

นายเรืองยศ โดกมลธรรม

พลโท อนุวัช บุนนาค

นายอภินันท์ พัฒนศิริ

นายสรวิศ โชติอำพน

**คณะกรรมการ
คณะกรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศ
ด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของไทย**

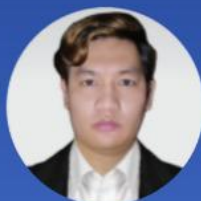
นายพรชัย วิทยเลิศพันธุ์

นายสรศักดิ์ สมไกรสรกิจ

นางสาวณัฐพร บัวมทะกุล

นายอีทัต อินทวงศ์

นายสุกเลิศ กิจจรไพบุลย์

นายอัชรพล ศรีณพัฒน์วงศ์

นายกรวิทย์ จันทนะ

นายณัสนรี พุ่มแก้อ

นางสาวอัญชิสา บุญแก้ว

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง “การใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies)
เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการแข่งขัน”
ของ คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ วุฒิสภา

ด้วยในคราวประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๑๔ (สมัยสามัญประจำปีครั้งที่หนึ่ง) วันจันทร์ที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๖๗ ที่ประชุมวุฒิสภาได้ลงมติตั้งคณะกรรมการการสามัญประจำวุฒิสภา ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม โดยข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๗ ข้อ ๗๘ วรรคสอง (๔) กำหนดให้คณะกรรมการการต่างประเทศเป็นคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา คณะหนึ่ง มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาขอพบหารือหรือศึกษาเรื่องใดๆ ที่เกี่ยวกับการต่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บทบาทและการยอมรับประเทศไทยในประชาคมโลก ชาวไทยซึ่งตั้งถิ่นฐานหรือไปประกอบอาชีพในต่างประเทศ สถานการณ์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นอันอาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ รวมทั้งภาพลักษณ์ของประเทศ และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

มาตรการเยียวยาทางการค้ามีความสำคัญต่อการรักษาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทยท่ามกลางการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในตลาดโลก โดยเฉพาะจากการทุ่มตลาด การอุดหนุนจากรัฐ และการสวมสิทธิ์แหล่งกำเนิดสินค้า ซึ่งสร้างแรงกดดันให้ผู้ประกอบการมีต้นทุนสูงและอำนาจต่อรองต่ำ มาตรการดังกล่าวช่วยปกป้องภาคการผลิตที่เป็นฐานสำคัญของเศรษฐกิจและการจ้างงานจำนวนมาก ลดผลกระทบต่องานห่วงโซ่อุปทาน และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว ดังนั้น คณะกรรมาธิการการต่างประเทศจึงมีความสนใจที่จะพิจารณาศึกษาถึงประโยชน์ ปัญหาอุปสรรคในการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาเรื่อง “การใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการแข่งขัน” เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อวุฒิสภาตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๙๘ ดังนี้

๑. การดำเนินการ

คณะกรรมการได้มีมติตั้งคณะอนุกรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศ ด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของไทย โดยให้มีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาศึกษาและติดตามการดำเนินการของประเทศไทยเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของประเทศไทยทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคีที่ประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี พร้อมทั้งเสนอข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ และดำเนินการอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการ ทั้งนี้ ตามข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๒ ข้อ ๘๙ ประกอบระเบียบวุฒิสภาว่าด้วยหลักเกณฑ์การตั้งอนุกรรมการซึ่งไม่ใช่กรรมาธิการในคณะ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งอนุกรรมการและที่ปรึกษาอนุกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑.๑ นายโสภณ มะโนมยะยา	ประธานคณะกรรมการ
๑.๒ รองศาสตราจารย์แล ดิลกวิทยรัตน์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๑.๓ นายพรชัย วิทย์เลิศพันธุ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๑.๔ นางสมิตรา จารุกาเนตกนก	อนุกรรมการ
๑.๕ นายปฏิมา จีระแพทย์	อนุกรรมการ
๑.๖ นางประทุม วงศ์สวัสดิ์	อนุกรรมการ
๑.๗ นายวิบูลย์ พลพุด	อนุกรรมการ
๑.๘ นางสาววิมลกานต์ โกสุมาศ	อนุกรรมการ
๑.๙ นางสาวณัฐพร บัวมหะกุล	อนุกรรมการ
๑.๑๐ นายจิตรพิวัสส์ นัยภักดี การะเจตีย์	อนุกรรมการ
๑.๑๑ นายธีรวัฒน์ ว่องแก้ว	อนุกรรมการ
๑.๑๒ นางสาวณิชารีย์ ปีตารังสีกุล	อนุกรรมการ
๑.๑๓ นางสาวเกศกมล เปลี่ยนสมัย	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑๔ นางสาวบุณิกา แจ่มใส	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑๕ นายเรืองยศ โตกมลธรรม	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑๖ นายฉันทิต สว่างเนตร	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑๗ พลโท อนุธัช บุนนาค	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑๘ นายอภิรักษ์ พัฒนศิริ	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๑๙ นายสรวิศ โชติอำพน	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๒๐ นายวสันต์ ภัทรอธิคม	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ
๑.๒๑ นายสมชาญ ลัทธิกุลธรรม	ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

การดำเนินการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการได้มีวิธีการพิจารณาศึกษา ดังนี้

๒.๑ การเชิญบุคคล หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องมาร่วมหารือ ให้ข้อมูลข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

๒.๑.๑ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

๑) นางชนินทร หิรัญเจริญ ผู้อำนวยการกองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า

๒) นางสาวพัชราวรรณ ไทยอาจ นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ
กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า

๓) นางสาวณัฐธรากร ...

- ๓) นางสาวณัฏฐาภรณ์ คำแก้ว นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ
กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า
- ๒.๑.๒ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ๑) นายอติพงศ์ หิรัญเรืองโชค ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และประสาน
การพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน
- ๒) นางสาวจิตราภรณ์ เมฆกระจ่าง ผู้อำนวยการกลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนา
การค้าและการลงทุน
- ๓) นางสาวปวีตรา ฉันทะ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ
- ๒.๑.๓ สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า
- ๑) นายมนยศ วรรณะภูติ รองเลขาธิการ รักษาการแทนเลขาธิการ
คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า
- ๒) หม่อมหลวงปรีดิเทพย์ เทวกุล ผู้อำนวยการฝ่ายโครงสร้างตลาดและระบบธุรกิจ
- ๓) นางสาวชลินี วัฒนางาน ผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมการแข่งขันทางการค้า
- ๔) นายพิสิษฐ์ ศิริพรพคุณ นักวิชาการแข่งขันทางการค้า
ฝ่ายโครงสร้างตลาดและระบบธุรกิจ
- ๕) นายอุสมาน หยงสตาร์ นักวิชาการแข่งขันทางการค้า
ฝ่ายส่งเสริมการแข่งขันทางการค้า
- ๒.๑.๔ กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง
- ๑) นางสาวกัญญณัฐ พิพัฒน์กิจไพศาล ผู้เชี่ยวชาญด้านการสืบสวนและปราบปราม
- ๒) นายณรินทร์ กลั่นทกพันธุ์ รักษาการผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิค
การตรวจสอบสินค้า
- ๓) นางสาวบุศราคม แก้วฟ้านภาตล ผู้อำนวยการส่วนกฎหมายต่างประเทศ
- ๔) นางสาวสิริรัฐ รัตนศักดิ์ชัยชาญ นักวิชาการศุลกากร รักษาการในตำแหน่ง
ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาความมั่นคงปลอดภัย
ระบบสารสนเทศและเครือข่าย
- ๕) นายธรรธร กลั่นจตุรัส นักวิชาการคอมพิวเตอร์ชำนาญการ
- ๖) นางสาวศิริพร เมฆดี นักวิชาการศุลกากรชำนาญการ
- ๒.๑.๕ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)
- ๑) นายวิหวัธ ลำคำ ผู้อำนวยการฝ่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ
- ๒) นายวัฒนะวัฒน์ โอภาสวัฒนา ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายและแผนส่งเสริม SMEs

๓) นายสุปรีย์ เถระพัฒน์	หัวหน้าส่วนแผนมหภาค
	ฝ่ายนโยบายและแผนส่งเสริม SMEs
๔) นายกฤษฎาธาร คุชธาร	นักวิเคราะห์นโยบาย SME
	ฝ่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ
๕) นางสาวณัฏฐา รัตนเวชตระกูล	นักวิเคราะห์นโยบาย SME
	ฝ่ายความร่วมมือระหว่างประเทศ

๒.๑.๖ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

๑) นายบัณฑิต จัยเจริญ	ประธานกลุ่มอุตสาหกรรมเหล็ก
๒) นางสาวสมฤดี รัชส์สุขศิริ	เจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

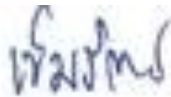
๒.๒ การจัดสัมมนาเรื่อง “ปลดล็อกศักยภาพ SMEs ไทยสู่เวทีการค้าที่เป็นธรรม (Level the Playing Field – Fairer Trade for Thai SMEs)” ณ อาคารรัฐสภา

๒.๓ การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการพิจารณาขอรายงานผลการศึกษาเรื่อง “การใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการแข่งขัน” โดยคณะกรรมการได้มอบหมายให้คณะกรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของไทย ดำเนินการพิจารณาศึกษา ซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณารายงานของคณะกรรมการด้วยความละเอียดรอบคอบแล้ว และได้มีมติให้ความเห็นชอบกับรายงานดังกล่าว โดยถือเป็นรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการ

จากการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการ โดยมีรายละเอียดตามรายงานท้ายนี้ เพื่อให้วุฒิสภาได้พิจารณา หากวุฒิสภาให้ความเห็นชอบด้วยกับผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการ ขอให้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาและดำเนินการตามแต่จะเห็นสมควร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบไป

(นางสาวเข็มรัตน์ สุรมณีนานพ)

เลขานุการคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง “การใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า
(Trade Remedies)
เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการแข่งขัน”

โดย
คณะกรรมการการค้าต่างประเทศ วุฒิสภา

สำนักกรรมการ ๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

บทสรุปผู้บริหาร

ในปัจจุบันระบบการค้าโลกเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงและซับซ้อนยิ่งขึ้นภายใต้บริบทของความผันผวนทางเศรษฐกิจและการเมืองมหาอำนาจทางการค้า เช่น สหรัฐอเมริกามีแนวโน้มใช้มาตรการภาษีตอบโต้ประเทศคู่ค้าที่มากยิ่งขึ้น ขณะที่ประเทศจีนได้ขยายกำลังการผลิตอุตสาหกรรมและส่งออกสินค้าราคาต่ำออกสู่ตลาดโลก ซึ่งสร้างแรงกดดันต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศไทยที่กำลังเผชิญแรงกดดันรุนแรงจากการแข่งขันในตลาดโลกที่ไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะจากการทุ่มตลาดสินค้านำเข้าราคาถูก (Dumping) การอุดหนุนสินค้าจากรัฐที่นำเข้าสินค้า (Subsidies) และการสวมสิทธิ์แหล่งกำเนิดสินค้า (Circumvention) ซึ่งผู้ประกอบการจำนวนมากต้องเผชิญกับการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม มีต้นทุนสูงกว่าและอำนาจต่อรองในตลาดต่ำกว่า

นอกจากนี้ อุตสาหกรรมไทยที่ได้รับผลกระทบนั้นมีหลากหลาย ทั้งอุตสาหกรรมเหล็กและเครื่องจักร อิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ยานยนต์และชิ้นส่วน ตลอดจนสินค้าเกษตร ซึ่งหลายอุตสาหกรรมมีความสำคัญต่อโครงสร้างเศรษฐกิจไทย และการจ้างงาน ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมเหล็กต้องเผชิญกับอัตราการใช้กำลังการผลิตที่ต่ำกว่าร้อยละ 30 แม้มีมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด

(Anti - Dumping) แล้วก็ตาม แต่ยังคงถูกหลีกเลี่ยงผ่าน การเปลี่ยนพิกัดสินค้า และอุตสาหกรรมยานยนต์กำลังได้รับ แรงกดดันจากการรุกรืบของรถยนต์ไฟฟ้าจีนและสงครามราคา จนกระทบห่วงโซ่อุปทานที่มีการจ้างงานกว่า 750,000 คน อีกทั้งข้อมูลจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมสะท้อนว่า เพียง 7 เดือนแรก ของปี 2568 จำนวนโรงงานที่ปิดกิจการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ต่อเนื่อง โดยเฉพาะเดือนมิถุนายนที่จำนวนโรงงานปิดกิจการ เท่ากับจำนวนโรงงานเปิดใหม่ ซึ่งสะท้อนสัญญาณความเปราะบาง ของภาคการผลิตไทยอย่างชัดเจน

ผลกระทบดังกล่าวมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นต่อ SMEs ซึ่งเป็นผู้ประกอบการส่วนใหญ่ของประเทศ เนื่องจากมีต้นทุน สูงกว่าและขาดทรัพยากรในการปรับตัว จึงเสี่ยงต่อการสูญเสีย ตลาดให้แก่สินค้านำเข้าที่มีราคาต่ำและเทคโนโลยีใหม่ที่เข้ามา แทนที่ หากไม่สามารถเข้าถึงมาตรการเยียวยาทางการค้า อย่างมีประสิทธิภาพ จะนำไปสู่การปิดกิจการ การสูญเสีย เงินลงทุน และการจ้างงานในวงกว้าง

มาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) อันได้แก่ การตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti - Dumping : AD) การตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duty : CVD) การปกป้องทางการค้า (Safeguards) รวมไปถึงมาตรการ ป้องกันการหลบเลี่ยง (Anti - Circumvention : AC) จึงเป็น เครื่องมือสำคัญในการปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ จากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม โดยมาตรการเหล่านี้ได้รับ

การยอมรับและกำหนดไว้ในความตกลงขององค์การการค้าโลก (WTO)

ดังนั้น การพัฒนามาตรการปกป้องทางการค้า (Trade Remedies) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ถือเป็นภารกิจเร่งด่วนเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย มาตรการเหล่านี้จะช่วยบรรเทาผลกระทบจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม สร้างความสมดุลในตลาด และสนับสนุนการปรับตัวของ SMEs ให้สามารถอยู่รอดและเติบโตได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจโลก

ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมาธิการจึงได้ดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าของไทยในทุกมิติ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ภาพรวมของมาตรการที่มีอยู่ในปัจจุบัน การพิจารณาปัญหาและข้อจำกัดที่พบในการบังคับใช้ ตลอดจนการเสนอแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากลไกเหล่านี้ให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตอบสนองต่อความต้องการของภาคธุรกิจและผู้ประกอบการไทยได้ดียิ่งขึ้น

จากการศึกษาพบว่า แม้ประเทศไทยจะเป็นสมาชิก WTO และได้ออกกฎหมายรองรับมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด มาตรการตอบโต้การอุดหนุน และมาตรการการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น รวมถึงเริ่มนำมาตราการป้องกันการหลบเลี่ยงมาใช้บ้างแล้ว แต่ในทางปฏิบัติการใช้มาตรการเหล่านี้ยังไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร

ด้านมาตรการ AD แม้จะมีการใช้จริงมากที่สุดเมื่อเทียบกับมาตรการอื่น แต่ก็ยังจำกัดอยู่ในบางอุตสาหกรรม โดยมีการใช้มาตรการกับจีนมากที่สุด (เกือบร้อยละ 30 ของคดีทั้งหมด) รองลงมาคือ เกาหลีใต้ เวียดนาม และไต้หวัน แสดงให้เห็นถึงความพยายามของไทยในการปกป้องตลาดจากการทุ่มตลาด แต่ก็ยังไม่สามารถป้องกันการหลบเลี่ยงที่ซับซ้อนได้ทั้งหมด

สำหรับมาตรการ CVD ประเทศไทยยังไม่เคยใช้เลย แม้ว่าจะมีกฎหมายรองรับมาตั้งแต่ปี 2542 และปรับปรุงใหม่ในปี 2562 เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณี WTO แล้วก็ทำตามสาเหตุสำคัญมาจากข้อจำกัดเชิงกฎหมายในอดีตและความซับซ้อนในการพิสูจน์การอุดหนุน ทำให้ไม่สามารถบังคับใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ

ส่วนมาตรการ SG ประเทศไทยใช้ไปเพียง 3 ครั้งตลอดเกือบ 30 ปี (ปี 2011, ปี 2013 และปี 2017) ถือว่าต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น เช่น อาร์เจนตินา และบราซิลที่ใช้หลายสิบครั้ง แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดทั้งด้านความเข้าใจของภาคอุตสาหกรรม กระบวนการพิสูจน์ความเสียหาย และทิศทางเชิงนโยบายที่เลือกใช้ AD มากกว่า SG

ในขณะที่มาตรการ AC ของไทยยังอยู่ในระยะเริ่มต้น โดยมีการดำเนินการเพียงไม่กี่กรณี ซึ่งส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับนำเข้าเหล็กจากจีน พฤติกรรมการหลบเลี่ยงที่พบ ได้แก่

การดัดแปลงสินค้าเล็กน้อยเพื่อเปลี่ยนรหัสศุลกากร (HS Code) และการเปลี่ยนช่องทางการส่งออกผ่านบริษัทอื่น เพื่อหลีกเลี่ยงอากร AD

แม้ประเทศไทยจะมีกรอบกฎหมายและกลไกที่ชัดเจน แต่การใช้มาตรการ AD, CVD, SG และ AC ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความท้าทายของการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมได้อย่างเต็มที่ ซึ่งปัญหาสำคัญที่ประเทศไทยเผชิญในการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า คือ กระบวนการที่ยังซับซ้อนล่าช้า และขาดความโปร่งใส ส่งผลให้ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะ SMEs ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิของตนได้อย่างแท้จริง ผู้ผลิตจำนวนมากยังขาดการรับรู้ว่ามาตรการ AD, CVD และ SG เป็นสิทธิตามกฎหมายที่สามารถใช้ปกป้องตนเองได้ อีกทั้งยังไม่สามารถแยกแยะได้ว่าสถานการณ์ที่เผชิญเข้าข่ายการทุ่มตลาดหรือการอุดหนุนหรือไม่ ทำให้ปัญหาหลายกรณีถูกมองข้ามและไม่มีการร้องขอใช้มาตรการ นอกจากนี้ ขั้นตอนการยื่นคำร้องที่ซับซ้อนและต้องอาศัยข้อมูลจำนวนมาก รวมถึงเงื่อนไขของ WTO ที่ต้องมีผู้ผลิตในประเทศสนับสนุนในสัดส่วนสูงยิ่งทำให้ SMEs ไม่สามารถรวมกลุ่มเพื่อดำเนินการได้ อีกทั้งยังขาดทรัพยากรด้านเงินทุนและบุคลากรที่มีความรู้ในการจัดทำคำร้องหรือติดต่อประสานงานกับหน่วยงานรัฐ

นอกจากนี้ องค์กรตัวแทนภาคเอกชน เช่น สมาคมหรือสภาอุตสาหกรรม แม้จะมีบทบาทสำคัญ แต่กลับยังไม่ให้ความสำคัญกับการผลักดันมาตรการเยียวยาทางการค้า

อย่างจริงจัง ขาดการเผยแพร่ความรู้และไม่สามารถรวบรวม ผู้ผลิตให้ครบตามเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ปัญหานี้ซ้ำเติมด้วย ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างผู้ประกอบการรายใหญ่ และรายย่อย ซึ่งทำให้การรวมกลุ่มเพื่อยื่นคำร้องไม่เกิดขึ้นจริง ขณะที่ผู้ประกอบการที่จำเป็นต้องใช้มาตรการก็มักต้องพึ่งพาที่ปรึกษาเอกชนซึ่งมีต้นทุนสูงจน SMEs ไม่สามารถเข้าถึงได้

ด้านหน่วยงานรัฐ โดยเฉพาะกองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า ยังเผชิญข้อจำกัดหลายด้าน ทั้งกระบวนการได้ส่วนที่ล่าช้า ขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุก ขาดการบูรณาการข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงยังไม่สามารถแก้ปัญหา การหลบเลี่ยงมาตรการ (Anti - Circumvention) ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ที่สำคัญยังไม่มีตัวชี้วัดเชิงผลสัมฤทธิ์ที่สะท้อนประสิทธิภาพของมาตรการอย่างแท้จริง ส่วนกรมศุลกากรก็ยังมีข้อจำกัดในการควบคุมและติดตามสินค้า เนื่องจากอาศัย HS Code เป็นหลัก ทำให้เกิดช่องโหว่ที่ผู้ประกอบการต่างชาติสามารถใช้ดัดแปลงเล็กน้อยเพื่อหลบเลี่ยงมาตรการได้ อีกทั้งยังไม่มีระบบติดตามและเตือนภัยล่วงหน้าเพื่อเฝ้าระวังสินค้า นำเข้าที่เสี่ยงจะเข้าชายพุ่มตลาด

คณะกรรมการการค้าจึงให้ข้อเสนอแนะว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงทั้งในระดับผู้ประกอบการ ภาคเอกชน และหน่วยงานของรัฐ โดยในส่วนของ ผู้ผลิตภายในประเทศ โดยเฉพาะ SMEs ควรเพิ่มความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการ AD, CVD และ SG ศึกษาขั้นตอนการยื่นคำร้อง เก็บข้อมูล

เชิงหลักฐานอย่างเป็นระบบ และเข้ามีส่วนร่วมในเวทีนโยบายของภาครัฐ ตลอดจนรวมกลุ่มกับผู้ผลิตรายอื่นเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ตามที่กฎหมาย WTO กำหนด เพื่อเสริมพลังต่อรองและลดภาระด้านการจัดเตรียมข้อมูล

สำหรับองค์กรตัวแทน เช่น สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าแห่งประเทศไทย และสมาคมอุตสาหกรรม ควรทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างผู้ประกอบการกับภาครัฐ โดยรวบรวมข้อมูลผลกระทบและติดตามสถานการณ์ตลาด รวมทั้งเป็นกลไกรวบรวมเสียงผู้ผลิตให้ครบตามเกณฑ์การยื่นคำร้องตามกฎหมาย อีกทั้งควรสนับสนุน SMEs ทั้งในด้านการเงินและการเตรียมข้อมูล เช่น จัดอบรม คู่มือ และการจัดตั้งกองทุนช่วยเหลือ ตลอดจนใช้เครื่องมือใหม่อย่าง Trade Remedies AI (TR AI) เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการเข้าถึงมาตรการได้สะดวกยิ่งขึ้น

ในส่วนของกองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ ควรปรับโครงสร้างกระบวนการโต้สวนให้โปร่งใส มีการแยกบทบาทระหว่างฝ่ายวิเคราะห์กับฝ่ายวินิจฉัย กำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้มีการอุทธรณ์ผลการตัดสิน นอกจากนี้ควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานเฉพาะกิจสำหรับ SMEs ที่ทำหน้าที่ One - Stop Service พร้อมทั้งพัฒนาฐานข้อมูลนำเข้า ระบบ Early Warning และส่งเสริมบทบาทเชิงรุกในการให้คำปรึกษา ลงพื้นที่ และสนับสนุนการรวมกลุ่มผู้ประกอบการ นอกจากนี้ ควรนำ

เทคโนโลยี AI (Trade Remedies AI) มาใช้ในกระบวนการเพื่อตรวจสอบ วิเคราะห์ และสร้างแบบฟอร์มคำร้องอัตโนมัติ รวมถึงพัฒนาตัวชี้วัด (KPI) ที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์จริง เช่น การลดการนำเข้า การรักษาการผลิต และการจ้างงาน

สุดท้าย กรมศุลกากรควรยกระดับการบังคับใช้มาตรการโดยนำหลัก “Like Product” มาประยุกต์ควบคู่กับ HS Code เพื่อลดช่องโหว่การหลบเลี่ยงการเปลี่ยนรหัสสินค้า และจัดทำฐานข้อมูลกลางด้านราคานำเข้า รวมถึงระบบ Early Warning สำหรับสินค้าที่เสี่ยงท่วมตลาด โดยบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานอื่น เช่น กรมการค้าภายใน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และสำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า อีกทั้งควรใช้ช่องทางที่เข้าถึงผู้ประกอบการได้จริง เช่น ระบบประกันสังคม และธนาคารพาณิชย์ ในการเผยแพร่ข้อมูลและแจ้งเตือน SMEs เพื่อลดภาระงบประมาณของรัฐและทำให้มาตรการเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง

คำนำ

รายงานการศึกษาค้นคว้า เรื่อง “การใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการแข่งขัน” เล่มนี้เป็นผลงานการศึกษาค้นคว้าของคณะกรรมการการค้าระหว่างประเทศ วุฒิสภา ซึ่งคณะกรรมการได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของไทยศึกษาค้นคว้า และจัดทำรายงาน โดยเห็นว่ามาตรการเยียวยาทางการค้ามีความสำคัญต่อการรักษาความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทยท่ามกลางการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในตลาดโลก โดยเฉพาะจากการทุ่มตลาด การอุดหนุนจากรัฐ และการสวมสิทธิ์แหล่งกำเนิดสินค้า ซึ่งสร้างแรงกดดันให้ผู้ประกอบการมีต้นทุนสูงและอำนาจต่อรองต่ำ มาตรการดังกล่าวช่วยปกป้องภาคการผลิตที่เป็นฐานสำคัญของเศรษฐกิจและการจ้างงานจำนวนมาก ลดผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทาน และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระยะยาว ดังนั้น คณะกรรมการการค้าระหว่างประเทศ วุฒิสภา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าถึงประโยชน์ ปัญหา

อุปสรรคในการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้

ในการนี้ คณะกรรมาธิการได้เชิญบุคคล หน่วยงาน และองค์กรที่เกี่ยวข้องมาร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลข้อเท็จจริง และแสดงความคิดเห็น ทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ร่วมกับการศึกษาข้อมูลจากเอกสารวิชาการ งานวิจัย และกรณีศึกษาจากต่างประเทศ เพื่อให้การประเมินผลกระทบมีความครบถ้วน รอบด้าน และสามารถนำไปสู่การกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สมดุล

คณะกรรมาธิการได้จัดทำรายงานฉบับนี้ขึ้นเพื่อศึกษาภาพรวมการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าของประเทศไทย โดยมุ่งสำรวจข้อมูลเชิงสถิติและกรณีศึกษา เพื่อระบุอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม และยังไม่ได้รับการคุ้มครอง ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงมาตรการของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะรายย่อยและ SMEs นอกจากนี้ ยังมีการเปรียบเทียบแนวทางของต่างประเทศ เพื่อนำบทเรียนที่เหมาะสมมาปรับใช้ พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางปฏิบัติ เพื่อพัฒนากลไกการเยียวยาทางการค้าให้มีประสิทธิภาพและ

สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการค้าโลก โดยมีเป้าหมายเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเชิงยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการการค้าต่างประเทศ วุฒิสภา และเพื่อให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง เพื่อนำเสนอผลการพิจารณาศึกษาต่อที่ประชุมวุฒิสภาต่อไป

คณะกรรมการการขอขอบคุณหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ได้นำเสนอข้อมูลเชิงลึก การแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์เพื่อให้การจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาเล่มนี้สำเร็จด้วยดี

คณะกรรมการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานการพิจารณาศึกษาเล่มนี้จะเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานต่อไป

คณะกรรมการการค้าต่างประเทศ วุฒิสภา

สารบัญ

หน้า

รายนามคณะกรรมการ.....	ก
รายนามคณะอนุกรรมการ.....	ค
รายนามที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ.....	จ
รายนามคณะทำงาน.....	ฉ
รายงานการพิจารณาศึกษา.....	ช
บทสรุปผู้บริหาร.....	ฎ
คำนำ.....	ณ
สารบัญ.....	น
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	๓
๑.๓ ขอบเขตการดำเนินการ.....	๔
๑.๔ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	๕
บทที่ ๒ วิธีการพิจารณาศึกษา.....	๖
๒.๑ การกำหนดประเด็นคำถาม	
ในการพิจารณาศึกษา.....	๖

๒.๒ การเชิญบุคคลหรือผู้แทนหน่วยงาน เข้าร่วมประชุม.....	๘
๒.๓ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๙
๒.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๑๐
๒.๕ การประชุมเพื่อพิจารณา.....	๑๑

บทที่ ๓ ผลการพิจารณาศึกษาการใช้มาตรการเยียวยา ทางการค้า (Trade Remedies) เพื่อสร้าง ความเท่าเทียมในการแข่งขัน.....	๑๓
๓.๑ ความหมายและประเภทของมาตรการ เยียวยาทางการค้า.....	๑๓
๓.๑.๑ มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping : AD).....	๑๕
๓.๑.๒ มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duty : CVD).....	๑๗
๓.๑.๓ มาตรการปกป้องการนำเข้าสินค้า ที่เพิ่มขึ้น (Safeguards).....	๑๙
๓.๑.๔ มาตรการป้องกันการหลบเลี่ยง (Anti – Circumvention : AC).....	๒๒

๓.๑.๕ กระบวนการในการยื่นโต้สวนใช้ มาตรการ และระยะเวลาในการบังคับใช้.....	๒๕
๓.๒ สถานการณ์การใช้มาตรการของไทย.....	๓๘
๓.๒.๑ ภาพรวมสถานการณ์ใช้มาตรการ ตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping : AD) ของประเทศไทย.....	๓๘
๓.๒.๒ ภาพรวมสถานการณ์ใช้มาตรการ ตอบโต้การอุดหนุน (CVD) ของประเทศไทย.....	๔๒
๓.๒.๓ ภาพรวมสถานการณ์ใช้มาตรการ ปกป้องการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น (Safeguards) ของประเทศไทย.....	๔๔
๓.๒.๔ สถานการณ์ใช้มาตรการตอบโต้ การหลบเลี่ยง (AC) ของประเทศไทย.....	๔๖
๓.๒.๕ สถานการณ์การใช้มาตรการโดยรวม ของกลุ่มประเทศสมาชิก RCEP.....	๕๐

๓.๓ กรณีที่ควรใช้มาตรการแต่ยังไม่มีกร	
ดำเนินการ.....	๕๒
๓.๓.๑ อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากการ	
นำเข้าจากต่างประเทศในช่วงปัจจุบัน	
๓.๓.๒ แนวโน้มการใช้มาตรการตอบโต้	
ทางการค้าในแต่ละภาคส่วน	
อุตสาหกรรมของประเทศไทย	
ในช่วงที่ผ่านมา.....	๖๒
๓.๔ ปัญหาและข้อจำกัดในการเข้าถึงมาตรการ	
ของไทย โดยเฉพาะ SMEs.....	๖๖
๓.๔.๑ ความซับซ้อนของขั้นตอนและ	
กฎเกณฑ์ขั้นต่ำของการยื่นคำขอ.....	๖๗
๓.๔.๒ ระยะเวลาในการไต่สวนที่ใช้ระยะเวลา	
ยาวนานกว่าประเทศอื่น.....	๖๙
๓.๔.๓ ขาดกลไกเตือนภัยเชิงรุกหรือระบบ	
เฝ้าระวังตลาดนำเข้า.....	๗๐
๓.๔.๔ ขาดการประชาสัมพันธ์ การเพิ่ม	
ความตระหนักรู้ และการให้ความรู้	
และการสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการ..	๗๐

๓.๔.๕	กรณีศึกษา : ปัญหาที่ผู้ประกอบการ SME เผชิญ – บริษัท D.C.L. Plastic (Thailand) จำกัด.....๗๒
๓.๕	กรณีศึกษาจากต่างประเทศ.....๗๕
๓.๕.๑	กระบวนการใช้มาตรการ AD, CVD และ Safeguard กรณีศึกษาสหรัฐอเมริกา.....๗๕
๓.๕.๒	กระบวนการใช้มาตรการ AD, CVD และ Safeguard กรณีศึกษา สหภาพยุโรป (EU).....๘๘
๓.๕.๓	กระบวนการใช้มาตรการ AD, CVD และ Safeguard กรณีศึกษา ออสเตรเลีย.....๙๕
๓.๕.๔	กระบวนการใช้มาตรการ AD, CVD และ Safeguard กรณีศึกษา อินโดนีเซีย.....๑๐๑
๓.๖	ข้อเสนอเชิงนโยบาย สิ่งของไทย ควรนำมาปรับใช้.....๑๑๐
๓.๖.๑	ปรับปรุงกระบวนการไต่สวนให้เป็น มีความชัดเจน โปร่งใส และรวดเร็ว.....๑๑๐

๓.๖.๒	พิจารณาแนวคิด “Like Product” มาใช้ควบคู่กับ HS Code ในการ กำหนดขอบเขตมาตรการเยียวยา ทางการค้า.....	๑๑๒
๓.๖.๓	กลไกสนับสนุน SMEs ให้สามารถ รวมกลุ่มและยื่นคำร้องได้.....	๑๑๓
๓.๖.๔	จัดตั้งศูนย์ประสานงานมาตรการ เยียวยาสำหรับ SMEs.....	๑๑๕
๓.๖.๕	การประสานงานระหว่างภาครัฐ – ภาคเอกชน – สมาคม/ สภาอุตสาหกรรม.....	๑๒๐
บทที่ ๔	บทสรุป และข้อเสนอแนะ.....	๑๒๒
๔.๑	ภาพรวมปัญหา.....	๑๒๒
๔.๒	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	๑๓๖
บรรณานุกรม.....		๑๕๕
ภาคผนวก	คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานวิชาการเพื่อสนับสนุน การจัดทำรายงาน.....	(๑)

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๑. แสดงจำนวนการยื่นไต่สวนของประเทศสมาชิก RCEP ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1995 – 2021.....	๕๐

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
๑. สถิติการยื่นไต่สวนการทุ่มตลาด (AD) ของ ประเทศไทยที่นำไปสู่การใช้มาตรการ จำแนกตาม ประเทศผู้ส่งออก (ตั้งแต่ 1 มกราคม 2020 เป็นต้นมา).....๓๙	
๒. สถิติการบังคับใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD) ของประเทศไทยที่มีผลบังคับใช้ จำแนกตามประเทศ ผู้ส่งออก (ตั้งแต่ 1 มกราคม 2020 เป็นต้นมา).....๔๑	
๓. แผนภูมิแท่งแสดงข้อมูลการใช้มาตรการ ปกป้องทางการค้า (Safeguard Measures: SG) ของประเทศไทยในช่วงระยะเวลาระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567 (ค.ศ. 2024).....๔๔	
๔. แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนครั้งที่ประเทศต่าง ๆ ที่ใช้มาตรการปกป้องทางการค้า (Safeguard Measures : SG) มากที่สุด ในช่วงเวลา ปี ค.ศ. 1995 ถึง 2024.....๔๕	
๕. แผนภูมิแท่งแสดงข้อมูลการใช้มาตรการ ตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping: AD) ของประเทศไทย.....๖๒	

๖. แผนภูมิแท่งแสดงข้อมูลการใช้มาตรการ ปกป้องทางการค้า (Safeguard Measures - SG) ของประเทศไทย ในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๙ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๗.....	๖๔
๗. กรอบเวลาในการไต่สวนใช้มาตรการ AD.....	๗๙
๘. กรอบเวลาในการไต่สวนใช้มาตรการ CVD.....	๗๙
๙. แผนผังกระบวนการสอบสวนใช้มาตรการ เยียวยาทางการค้าของประเทศอินโดนีเซีย.....	๑๐๙

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของเรื่อง

ในปัจจุบันระบบการค้าโลกเผชิญกับภาวะการแข่งขันที่รุนแรงและซับซ้อนยิ่งขึ้น อีกทั้งภายใต้บริบทของความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเมือง และมาตรการทางการค้าของประเทศมหาอำนาจ อาทิ สหรัฐอเมริกาที่มีแนวโน้มออกมาตรการขึ้นภาษีเพื่อตอบโต้ประเทศคู่ค้า หรือกรณีของจีนที่ขยายการผลิตภาคอุตสาหกรรมและส่งออกสินค้าในราคาที่ต่ำกว่าไปยังประเทศต่าง ๆ ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายในของหลายประเทศ ซึ่งส่งผลกระทบหนักอย่างยิ่งโดยเฉพาะประเทศไทย

ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว อุตสาหกรรมภายในของไทยหลายภาคส่วน รวมถึงผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มักได้รับผลกระทบโดยตรงจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมในตลาดโลก ไม่ว่าจะเป็นด้วยต้นทุนการผลิตที่สูงกว่าหรือขาดอำนาจต่อรองในตลาด การมีเครื่องมือหรือมาตรการเพื่อปกป้องภาคอุตสาหกรรมภายในจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะมาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) ซึ่งได้รับการยอมรับและรองรับภายใต้กรอบพันธกรณีขององค์การการค้าโลก (WTO)

ทั้งนี้ ประเทศไทยแม้จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกของ WTO แล้ว และมีกฎหมายรองรับมาตรการเยียวยาทางการค้าในหลาย มาตรการ ได้แก่ มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD) มาตรการ ตอบโต้การอุดหนุน (CVD) มาตรการปกป้อง (Safeguards) ตลอดจนไปจนถึงการริเริ่มใช้มาตรการป้องกันการหลบเลี่ยง (Anti - Circumvention) แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า การใช้ มาตรการเหล่านี้ของประเทศไทยยังไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด อันเนื่องมาจากข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความซับซ้อนของ ขั้นตอนการยื่นคำขอ ระยะเวลาการไต่สวนที่ยาวนาน หรือขาด กลไกสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับ SMEs

รายงานฉบับนี้ คณะกรรมาธิการจึงมุ่งเน้นในการ สสำรวจและวิเคราะห์สถานการณ์การใช้มาตรการเยียวยา ทางการค้าของประเทศไทยในปัจจุบัน ทั้งในเชิงสถิติและ กรณศึกษา โดยนำเสนอภาพรวมการใช้มาตรการในแต่ละ ประเภท วิเคราะห์อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากการ แข่งขันที่ไม่เป็นธรรมจากสินค้านำเข้า รวมถึงระบุกรณีที่ควรมี การดำเนินมาตรการแต่ยังไม่มี การยื่นคำร้อง ตลอดจนปัญหา และข้อจำกัดในการเข้าถึงมาตรการ โดยเฉพาะของ กลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย นอกจากนี้ ยังเสนอแนวทาง เจริญนโยบายเพื่อการปรับปรุงกลไกการใช้มาตรการเยียวยาทาง การค้าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอ้างอิงจากกรณีศึกษา การดำเนินมาตรการในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพ ยุโรป ออสเตรเลีย และอินโดนีเซีย ที่มีระบบการใช้มาตรการ

เยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) ในการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในที่เข้มแข็งและเป็นระบบ และพิจารณาว่าแนวทางและข้อเสนอแนะที่สามารถนำมาปรับใช้กับบริบทของประเทศไทยได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ไทยสามารถปกป้องความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมภายในอย่างยั่งยืนภายใต้ระบบการค้าโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1) เพื่อสำรวจและจัดทำภาพรวมการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าของประเทศไทยในปัจจุบัน ทั้งในเชิงสถิติและการวิเคราะห์กรณีศึกษา

2) เพื่อศึกษาอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมจากสินค้านำเข้า ตลอดจนกรณีที่มีความการดำเนินการแต่ยังไม่มีการยื่นคำร้อง

3) เพื่อวิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการเข้าถึงมาตรการของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยและ SMEs

4) เพื่อเปรียบเทียบระบบและแนวทางการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าของต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และออสเตรเลีย เพื่อนำบทเรียนที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศไทย

5) เพื่อเสนอแนวทางเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ เพื่อพัฒนากลไกการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า

ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการค้าโลก

1.3 ขอบเขตการดำเนินการ

1) ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ครอบคลุมถึงการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา รวมทั้งการศึกษาเชิงลึกในอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยงหรือได้รับผลกระทบอย่างชัดเจนจากสินค้านำเข้าที่ไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ยังสำรวจกรณีศึกษาการดำเนินมาตรการเยียวยาทางการค้าในต่างประเทศ โดยเน้นประเทศที่มีระบบการใช้มาตรการที่เข้มแข็งและเป็นระบบ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ออสเตรเลีย และอินโดนีเซีย ตลอดจนการพิจารณาประเด็นข้อจำกัดเชิงกฎหมาย ขั้นตอนทางปฏิบัติ และการเข้าถึงมาตรการของผู้ประกอบการรายย่อย

2) ขอบเขตด้านเวลา

การดำเนินการศึกษาค้นคว้านี้อยู่ภายใต้กรอบระยะเวลาการปฏิบัติงานภายใน 120 วัน นับแต่วันที่คณะอนุกรรมการมีมติให้ดำเนินการศึกษาเรื่องดังกล่าว

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ได้ภาพรวมที่ชัดเจนของการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าของประเทศไทย รวมถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของระบบปัจจุบัน

2) ผู้ประกอบการ องค์กรตัวแทน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สามารถเข้าใจลักษณะของอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบ ตลอดจนกรณีที่ยังไม่มีการดำเนินมาตรการช่วยให้การวางแผนและการตัดสินใจเชิงนโยบายตรงจุดมากขึ้น

3) เข้าใจถึงปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการเข้าถึงมาตรการ โดยเฉพาะของผู้ประกอบการ SMEs ซึ่งจะช่วยให้เกิดการกำหนดมาตรการสนับสนุนที่เหมาะสม

4) ได้บทเรียนเปรียบเทียบจากประเทศที่มีระบบการใช้มาตรการที่เข้มแข็งและเป็นระบบ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงกลไกของไทยให้มีความทันสมัยและตอบโจทย์การแข่งขันโลก

5) ผู้ประกอบการ องค์กรตัวแทน ตลอดจนไปถึงหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้มาตรการ ได้รับข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริง อีกทั้งสามารถพัฒนากลไกการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการค้าโลก

บทที่ 2

วิธีการพิจารณาศึกษา

2.1 การกำหนดประเด็นคำถามในการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการการเล็งเห็นว่าปัจจุบันการแข่งขันทางการค้าของไทยในเวทีระหว่างประเทศยังอยู่ในสถานะที่เสียเปรียบ โดยเฉพาะต่อสินค้านำเข้าที่มีการตั้งราคาต่ำหรือได้รับการอุดหนุนจากภาครัฐของประเทศผู้ส่งออก ทำให้ผู้ประกอบการภายในประเทศ โดยเฉพาะผู้ประกอบการรายย่อยและ SMEs ซึ่งมีต้นทุนสูงกว่าและอำนาจต่อรองต่ำกว่า ต้องเผชิญกับผลกระทบอย่างรุนแรง การพิจารณาศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งตอบคำถามหลักว่า ประเทศไทยจะสามารถใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) เพื่อสร้างความเป็นธรรมในการแข่งขัน (level the playing field) ได้อย่างไร และต้องปรับปรุงกลไกใดบ้างเพื่อให้มาตรการดังกล่าวเข้าถึงผู้ประกอบการรายย่อยได้จริง

ทั้งนี้ มาตรการเยียวยาทางการค้า ไม่ว่าจะเป็นมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti – Dumping : AD) มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duty : CVD) หรือมาตรการปกป้อง (Safeguard : SG) ถือเป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่ประเทศไทยได้มีพันธกรณีและสิทธิในการใช้มาตั้งแต่การเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) มากกว่า

30 ปี อย่างไรก็ตาม การนำมาตรการเหล่านี้มาใช้จริงในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดหลายด้าน ทั้งเชิงกฎหมาย ขั้นตอนปฏิบัติ และความรู้ความเข้าใจของผู้ประกอบการเอง

ดังนั้น เพื่อให้การศึกษาค้างนี้มีทิศทางที่ชัดเจน คณะกรรมาธิการจึงได้กำหนดประเด็นคำถามหลักในการพิจารณาศึกษา โดยมุ่งเน้นการสำรวจ สถานการณ์ปัจจุบันว่า ประเทศไทยได้มีการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าในลักษณะใดบ้าง ทั้งในเชิงสถิติและกรณีศึกษา รวมถึงอุตสาหกรรมใดที่ครอบคลุมเป็นสำคัญ จากนั้นจึงพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่ออุตสาหกรรมและผู้ประกอบการรายย่อยว่า ถูกกระทบจากการทุ่มตลาดหรือการอุดหนุนจากสินค้านำเข้าอย่างไร และมีกรณีใดที่ควรมีการดำเนินมาตรการแต่ยังไม่มี การยื่นคำร้อง ขณะเดียวกันยังให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อจำกัด ทั้งในเชิงโครงสร้าง กฎหมาย ขั้นตอนทางปฏิบัติ และความรู้ความเข้าใจที่ทำให้ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะ SMEs ไม่สามารถเข้าถึงหรือนำมาตรการเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังศึกษา การเปรียบเทียบต่างประเทศ โดยพิจารณาประสบการณ์ของประเทศที่มีระบบมาตรการเยียวยาทางการค้าที่เข้มแข็งและเป็นระบบ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และออสเตรเลีย เพื่อนำบทเรียนที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศไทย สุดท้าย การศึกษาได้มุ่งเสนอ แนวทางเชิงนโยบาย เพื่อปรับปรุงกฎหมาย กลไก

และมาตรการเชิงปฏิบัติ ให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์ที่แท้จริงแก่ผู้ประกอบการรายย่อยในระยะยาว

2.2 การเชิญบุคคลหรือผู้แทนหน่วยงานเข้าร่วมประชุม

คณะกรรมการได้เชิญหน่วยงานมาร่วมให้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดทำรายงานดังนี้

วันที่ประชุม	หน่วยงาน
วันพุธที่ 11 ธันวาคม 2567	- กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ
วันพุธที่ 23 เมษายน 2568	- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อม (สสว.)
วันพุธที่ 7 พฤษภาคม 2568	- สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเหล็ก)
วันพุธที่ 28 พฤษภาคม 2568	- สมาคมผู้ประกอบการพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ไทย - สมาคมส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมไทย
วันพุธที่ 18 มิถุนายน 2568	- สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง - สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม

วันที่ประชุม	หน่วยงาน
วันพุธที่ 13 สิงหาคม 2568	- กรมการค้าต่างประเทศ - กรมศุลกากร - สมาพันธ์ผู้ส่งสินค้าทางเรือแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ คณะกรรมการได้มีโอกาสดังตัวแทนเข้าร่วมการประชุมและการสัมมนาในประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการทำรายงานในครั้งนี้คือ

วันที่ประชุม	การประชุมและการสัมมนา
วันที่ 22 พฤษภาคม 2568	- การสัมมนาและการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในหัวข้อ "Navigating the new trade order ทิศทางการปกป้องและตอบโต้ทางการค้าในยุคระเบียบการค้าโลกใหม่" ซึ่งจัดโดยกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะกรรมการได้กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ

เป็นการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มีการศึกษาไว้แล้ว โดยบุคคลหรือหน่วยงานอื่น เช่น แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัย บทความทางวิชาการ เอกสารทางราชการ หนังสืออ้างอิง รวมถึงแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ตลอดจนเป็นหลักฐานประกอบในการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายอย่างเป็นระบบและน่าเชื่อถือ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

เป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยตรงจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ผ่านการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ นักการเมือง และผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ ตามที่ระบุไว้ในข้อ 2.2 รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากการท่วมตลาดและการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม เพื่อสะท้อนมุมมอง ข้อกังวล และข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะกรรมการได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ในลักษณะเชิงคุณภาพ โดยอาศัยข้อมูล จากทั้งแหล่งข้อมูล ทุติยภูมิและปฐมภูมิที่ได้จากกระบวนการรวบรวมข้อมูล ก่อนหน้านี้ เพื่อนำมาพิจารณาวิเคราะห์ข้อเท็จจริงในประเด็น ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ และเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่มีความถูกต้อง

ครบถ้วน รอบด้าน และสามารถใช้เป็นฐานในการจัดทำ
ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อไปได้อย่างเหมาะสม

2.5 การประชุมเพื่อพิจารณา

คณะกรรมการฯ ได้มีการประชุมเพื่อพิจารณา
จำนวน 26 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1	วันพุธที่ 13 พฤศจิกายน 2567
ครั้งที่ 2	วันพุธที่ 20 พฤศจิกายน 2567
ครั้งที่ 3	วันพุธที่ 27 พฤศจิกายน 2567
ครั้งที่ 4	วันพุธที่ 11 ธันวาคม 2567
ครั้งที่ 5	วันพุธที่ 18 ธันวาคม 2567
ครั้งที่ 6	วันพุธที่ 8 มกราคม 2568
ครั้งที่ 7	วันพุธที่ 22 มกราคม 2568
ครั้งที่ 8	วันพุธที่ 5 กุมภาพันธ์ 2568
ครั้งที่ 9	วันพุธที่ 19 กุมภาพันธ์ 2568
ครั้งที่ 10	วันพุธที่ 26 กุมภาพันธ์ 2568
ครั้งที่ 11	วันพุธที่ 12 มีนาคม 2568
ครั้งที่ 12	วันพุธที่ 26 มีนาคม 2568
ครั้งที่ 13	วันพุธที่ 2 เมษายน 2568
ครั้งที่ 14	วันพุธที่ 23 เมษายน 2568

ครั้งที่ 15	วันพุธที่ 30 เมษายน 2568
ครั้งที่ 16	วันพุธที่ 7 พฤษภาคม 2568
ครั้งที่ 17	วันพุธที่ 28 พฤษภาคม 2568
ครั้งที่ 18	วันพุธที่ 11 มิถุนายน 2568
ครั้งที่ 19	วันพุธที่ 18 มิถุนายน 2568
ครั้งที่ 20	วันพุธที่ 25 มิถุนายน 2568
ครั้งที่ 21	วันพุธที่ 2 กรกฎาคม 2568
ครั้งที่ 22	วันพุธที่ 9 กรกฎาคม 2568
ครั้งที่ 23	วันพุธที่ 16 กรกฎาคม 2568
ครั้งที่ 24	วันพุธที่ 23 กรกฎาคม 2568
ครั้งที่ 25	วันพุธที่ 13 สิงหาคม 2568
ครั้งที่ 26	วันพุธที่ 20 สิงหาคม 2568

บทที่ 3
ผลการพิจารณาศึกษา
การใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies)
เพื่อสร้างความเท่าเทียมในการแข่งขัน

3.1 ความหมายและประเภทของมาตรการเยียวยาทางการค้า

ประเทศไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของมาตรการเยียวยาทางการค้าในการปกป้องอุตสาหกรรมภายในจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม จึงได้ตราพระราชบัญญัติการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ พ.ศ. 2542 ขึ้น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และกระบวนการในการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti - Dumping Measures) และมาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Measures) ให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ ได้แก่ Article VI ของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT), Agreement on Implementation of Article VI of the GATT 1994 (Anti-Dumping Agreement) และ Agreement on Subsidies and Countervailing Measures (SCM Agreement) ภายใต้กรอบขององค์การการค้าโลก (WTO)

พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวได้วางบทบัญญัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับสิทธิและขั้นตอนในการร้องขอใช้มาตรการ เงื่อนไข การพิจารณา และกรอบระยะเวลาการบังคับใช้ เพื่อให้การใช้

มาตรการดังกล่าวมีความชอบธรรม โปร่งใส และสามารถ
คุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศที่ได้รับความเสียหายจาก
สินค้าทุ่มตลาดหรือสินค้าที่ได้รับการอุดหนุนจากต่างประเทศได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม กฎหมายเดิมยังไม่ครอบคลุมถึง
การหลบเลี่ยงมาตรการตอบโต้ ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมการค้า
ที่ไม่เป็นธรรมอีกรูปแบบหนึ่ง และในระดับ WTO ยังไม่มี
ข้อตกลงเฉพาะที่รองรับประเด็นนี้โดยตรง เพื่อแก้ไขข้อจำกัด
ดังกล่าว จึงได้ตราพระราชบัญญัติการตอบโต้การทุ่มตลาดและ
การอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562
โดยให้ครอบคลุมถึงการใช้มาตรการตอบโต้การหลบเลี่ยง
(Anti - Circumvention Measures) ซึ่งทำให้มาตรการเยียวยา
ทางการค้าของไทยมีความทันสมัยและสามารถรับมือกับ
ความซับซ้อนของพฤติกรรมการค้าที่ไม่เป็นธรรมได้ดียิ่งขึ้น¹

ดังนั้น ปัจจุบันประเทศไทยจึงมีมาตรการเยียวยา
ทางการค้า (Trade Remedies) ครบถ้วนทั้ง 4 มาตรการ ได้แก่

¹ กรมการค้าต่างประเทศ. (2565). รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติ
การตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไข
เพิ่มเติม. กระทรวงพาณิชย์. [https://www.dft.go.th/Portals/0/ข่าวสาร/ข่าว
ประชาสัมพันธ์/3.3%20%20รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ%20พ.ร.บ.%
20%20AD%20\(ด\).pdf](https://www.dft.go.th/Portals/0/ข่าวสาร/ข่าว
ประชาสัมพันธ์/3.3%20%20รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ%20พ.ร.บ.%
20%20AD%20(ด).pdf)

- 1) มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti - Dumping Measures)
- 2) มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Measures)
- 3) มาตรการปกป้อง (Safeguard Measures)
- 4) มาตรการตอบโต้การหลบเลี่ยง (Anti - Circumvention Measures)

3.1.1 มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping : AD)

3.1.1.1.ความหมายของมาตรการ AD

มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti – Dumping : AD) คือ มาตรการทางการค้าที่ประเทศผู้นำเข้าใช้เมื่อตรวจพบว่าสินค้านำเข้าถูกขายในราคาที่ต่ำกว่ามูลค่าปกติ (Normal Value) หรือราคาที่ขายในประเทศผู้ส่งออกเอง ซึ่งเรียกว่าการทุ่มตลาด (Dumping) รัฐบาลผู้นำเข้าจะดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับราคาส่งออกและมูลค่าปกติของสินค้า หากพบว่าการทุ่มตลาดและก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมในประเทศ จึงสามารถเรียกเก็บอากรตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti - Dumping Duty) จากสินค้านำเข้าดังกล่าว โดยพิจารณาจากส่วนเหลื่อมราคาระหว่างราคาส่งออกกับมูลค่าปกติ เพื่อปกป้องอุตสาหกรรม

ภายในประเทศจากผลกระทบด้านราคาและการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งเกิดจากสินค้าต่างประเทศที่ขายในราคาต่ำเกินจริง²

3.1.1.2. องค์ประกอบในการพิจารณาใช้มาตรการ AD

หลักเกณฑ์ประการแรกคือ หากส่วนเหลือจากการทุ่มตลาดเกินร้อยละ 2 ของราคาส่งออก จะถือว่าเข้าหลักเกณฑ์ “การทุ่มตลาด” ตามพระราชบัญญัติตอบโต้การทุ่มตลาด พ.ศ. 2542 มาตรา 19 - 21 และต้องเปรียบเทียบราคาส่งออก และมูลค่าปกติ ณ ระดับการค้าเดียวกัน

นอกจากนี้ อีกหนึ่งเกณฑ์ประเมินว่าเข้าข่ายการทุ่มตลาดหรือไม่ คือการประเมินว่ามีความเสียหายที่เกิดขึ้นต่ออุตสาหกรรมภายในด้วยหรือไม่ โดยมี 4 ด้านหลักคือ

1) ด้านปริมาณนำเข้าที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วหรือมากจนผิดปกติ หรือมีสัดส่วนที่มากเมื่อเทียบกับปริมาณการผลิตของผู้ผลิตในประเทศ

2) ด้านราคาที่กดดันราคาขายของสินค้าในประเทศ หรือกดราคาดตลาด (Price Depression) ตัดราคา (Undercutting) ยับยั้งการขึ้นราคา (Price Suppression)

² กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า, เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของไทย วุฒิสภา วันที่ 11 ธันวาคม 2567.

และทำให้อุตสาหกรรมในประเทศไม่สามารถขึ้นราคาสินค้าให้
เกินต้นทุนได้ หรือต้องขายขาดทุน

3) ด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจ
อีก 15 ปัจจัย ได้แก่ (1) ยอดจำหน่าย (2) กำไร / ขาดทุน
(3) ค่าใช้จ่ายแรงงาน (4) การจ้างงาน (5) ปริมาณการผลิต
(6) อัตราการใช้กำลังการผลิต (7) ส่วนแบ่งตลาด
ภายในประเทศ (8) ผลិតภาพ (9) กระแสเงินสด
(10) ผลตอบแทนจากการลงทุน (11) สินค้าคงคลัง (12) อัตรา
การเจริญเติบโตของกิจการ (13) ความสามารถในการระดมทุน
/ การลงทุน (14) ผลกระทบต่อราคา (15) ความมากน้อยของ
ส่วนเหลือมราคาในการทุ่มตลาด

4) ต้องพิสูจน์ว่าความเสียหายที่
เกิดขึ้นมีสาเหตุจากการทุ่มตลาดโดยตรง ไม่ใช่จากปัจจัยอื่น
(CAUSAL LINK) เช่น (1) การนำเข้าจากประเทศอื่นในราคาต่ำ
(2) ความต้องการสินค้าในประเทศลดลง (3) รูปแบบการบริโภค
เปลี่ยนแปลง

3.1.2 มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duty : CVD)

3.1.2.1. ความหมายของมาตรการ CVD

มาตรการตอบโต้การอุดหนุน
(Countervailing Duties : CVD) คือมาตรการทางการค้า
ที่ประเทศผู้นำเข้าใช้เมื่อพบว่าสินค้านำเข้าได้รับเงินอุดหนุน
หรือความช่วยเหลือทางการเงินจากรัฐบาลของประเทศ

ผู้ส่งออก ซึ่งทำให้สินค้านั้นได้เปรียบด้านราคาจนเกิดการ
แข่งขันที่ไม่เป็นธรรม รัฐบาลผู้นำเข้าจะไต่สวนว่า มีการอุดหนุน
ที่เจาะจง (specific) หรือไม่ เช่น อุดหนุนเฉพาะบริษัท
อุตสาหกรรม หรือพื้นที่ หากพบว่าการอุดหนุนดังกล่าว
ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายใน ก็สามารถเรียกเก็บ
“อากรตอบโต้การอุดหนุน” (Countervailing Duty) เพิ่มเติม
จากอากรขาเข้าปกติ เพื่อหักล้างผลกระทบของการอุดหนุน
ทั้งนี้ เพื่อฟื้นฟูสภาพการแข่งขันให้เป็นธรรมในตลาด
ภายในประเทศ และลดผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการ
สนับสนุนของรัฐต่างชาติที่ทำให้เกิดการบิดเบือนตลาด³

3.1.2.2. หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการใช้ มาตรการ CVD

ในการใช้มาตรการ CVD ต้องมี
องค์ประกอบสำคัญ คือ มีการอุดหนุน (Subsidy) และ
มีลักษณะ “เจาะจง” (Specific Subsidy) กล่าวคือ การที่
รัฐบาลประเทศผู้ส่งออกให้ความช่วยเหลือทางการเงิน
อย่างเจาะจง เช่น อุดหนุนเฉพาะบริษัทใดบริษัทหนึ่ง หรือ
อุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่ง หรือกลุ่มอุตสาหกรรม
บางกลุ่มหรือบางพื้นที่ เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ เป็นต้น

³ กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า, เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุกรรมการ
ติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของ
ไทย วุฒิสภา วันที่ 11 ธันวาคม 2567.

นอกจากนี้ ต้องพิจารณาด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจ อีก 15 ปัจจัย ได้แก่ (1) ยอดจำหน่าย (2) กำไร / ขาดทุน (3) ค่าใช้จ่ายแรงงาน (4) การจ้างงาน (5) ปริมาณการผลิต (6) อัตราการใช้กำลังการผลิต (7) ส่วนแบ่งตลาดภายในประเทศ (8) ผลิตภาพ (9) กระแสเงินสด (Cash Flow) (10) ผลตอบแทนจากการลงทุน (Return on Investment) (11) สิ้นค้าคงคลัง (12) อัตราการเจริญเติบโตของกิจการ (13) ความสามารถในการระดมทุน / การลงทุน (14) ผลกระทบต่อราคา (15) ความมากน้อยของส่วนเหลือมราคาในการทุ่มตลาด

3.1.3 มาตรการป้องกันการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น (Safeguards)

3.1.3.1. ความหมายของมาตรการ Safeguard

มาตรการป้องกันการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น (Safeguards) เป็นมาตรการทางการค้าที่ประเทศผู้นำเข้าใช้ในการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในที่ได้รับ ความเสียหาย หรือมีแนวโน้มที่จะได้รับความเสียหายจากการนำเข้า ที่เพิ่มมากขึ้นมากกว่าปกติ เพื่อเปิดโอกาสให้อุตสาหกรรม ภายในของประเทศดังกล่าวสามารถปรับตัวให้สามารถแข่งขัน กับสินค้านำเข้าได้⁴

⁴ กองปกป้องและตอบโต้การค้า. (ไม่ปรากฏปี). มาตรการป้องกันการนำเข้าสินค้าที่ เพิ่มขึ้น (Safeguard Measure: SG). สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2568 จาก https://thaitr.dft.go.th/en/measure_info/sg/info

มาตรการนี้สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่

(1) Global Safeguards ซึ่งเป็นมาตรการภายใต้ความตกลง WTO และข้อบทที่ 10 ของ GATT 1994 ที่ใช้กับสินค้านำเข้าจากทุกประเทศโดยไม่พิจารณาถึงแหล่งที่มา

(2) Bilateral Safeguards หรือ Transitional Safeguards ซึ่งใช้ในกรอบความตกลงการค้าเสรี (FTA) หรือความตกลงการค้าสองฝ่ายอื่น ๆ โดยบังคับใช้กับสินค้านำเข้าเฉพาะจากประเทศคู่ภาคีที่อยู่ในรายการลด/เลิกอากรศุลกากร

(3) Special Safeguards (SSG) ซึ่งเป็นมาตรการปกป้องพิเศษภายใต้ความตกลงเกษตรของ WTO ที่ใช้กับสินค้าเกษตรที่ผูกพันไว้กับ WTO และยังรวมถึงมาตรการภายใต้ FTA สำหรับสินค้าที่มีความอ่อนไหว (sensitive products) ที่ภาคีตกลงกำหนดร่วมกัน

3.1.3.2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการใช้มาตรการ Safeguard

(1) ต้องมีปริมาณการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งอาจเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างแท้จริง (Absolute Increase) (เช่น เพิ่มขึ้นจาก 30,000 หน่วย เป็น 50,000 หน่วย) หรือการเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณการผลิตภายในประเทศ (Relative Increase) เช่น แม้ตัวเลข

นำเข้าเพิ่มไม่มาก แต่ถ้าอุตสาหกรรมไทยผลิตได้น้อยลง
ส่วนแบ่งตลาดก็就会被แย่งไป

(2) การเพิ่มขึ้นของการนำเข้านั้นต้อง
เป็นผลมาจากเหตุการณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้
(Unforeseen Developments)

(3) การนำเข้าที่เพิ่มขึ้นดังกล่าวต้อง
ก่อให้เกิด หรือคุกคามว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่าง
ร้ายแรง (Serious Injury or Threat Thereof) ต่ออุตสาหกรรม
ภายในประเทศ โดยมีปัจจัยหลักในการประเมิน ดังนี้

1. อัตราและปริมาณของการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น	2. ส่วนแบ่งตลาดของสินค้านำเข้าที่เพิ่มขึ้น
3. การเปลี่ยนแปลงของระดับการขาย	4. การเปลี่ยนแปลงของระดับผลผลิต
5. การเปลี่ยนแปลงของระดับผลิตภาพ	6. การเปลี่ยนแปลงของระดับกำลังการผลิตที่ใช้จริง
7. การเปลี่ยนแปลงของระดับกำไรและขาดทุน	8. การเปลี่ยนแปลงของระดับการจ้างงาน

3.1.4 มาตรการป้องกันการหลบเลี่ยง (Anti – Circumvention : AC)

3.1.4.1 ความหมายของมาตรการ AC

มาตรการป้องกันการหลบเลี่ยง (Anti – Circumvention : AC) เป็นมาตรการที่ประเทศผู้นำเข้าใช้ในการตอบโต้กรณีและผู้ผลิต ผู้ส่งออก หรือผู้ประกอบการสินค้าพยายามหลีกเลี่ยงการถูกเรียกเก็บอากรตอบโต้การทุ่มตลาด (AD) หรืออุดหนุน (CVD) ด้วยวิธีการทางการค้าหรือทางเทคนิคต่าง ๆ เพื่อให้สินค้าไม่เข้าข่ายถูกเก็บอากร เช่น การเปลี่ยนลักษณะสินค้า การเปลี่ยนเส้นทางนำเข้า หรือการใช้นิติบุคคลอื่นเป็นผู้นำเข้า

โดยรูปแบบการหลบเลี่ยงที่พบบ่อยสามารถจำแนกออกได้ 5 ประเภท ได้แก่

(1) Slight Modification คือ การดัดแปลงสินค้าจากเดิมเพียงเล็กน้อยโดยไม่เปลี่ยนคุณสมบัติสำคัญ เพื่อเลี่ยงการเข้าข่ายสินค้าเดิมที่ถูกเรียกเก็บอากร

(2) Transshipment คือ การส่งสินค้าผ่านประเทศที่ไม่ได้ถูกใช้มาตรการ AD/CVD แล้วนำเข้ามายังประเทศเป้าหมาย

(3) Channelling คือ การเปลี่ยนชื่อหรือให้ผู้ส่งออกรายใหม่ที่ไม่ถูกเรียกเก็บอากร หรือถูกเก็บในอัตราที่ต่ำกว่า

(4) Completion คือ การนำสินค้าที่ยังไม่สมบูรณ์มาทำให้เสร็จสมบูรณ์ในประเทศที่ไม่ถูกเรียกเก็บอากร เพื่อให้กลายเป็นสินค้าที่มีลักษณะเหมือนกับสินค้าที่ถูกใช้มาตรการ

(5) Assembly Operation คือ การนำชิ้นส่วนสินค้าที่ผลิตในประเทศที่ถูกเก็บอากร มาประกอบในประเทศที่ไม่ถูกใช้มาตรการ เพื่อให้ได้สินค้าสำเร็จรูปเหมือนกับที่ถูกเรียกเก็บอากรเดิม

แม้ว่ามาตรการ Anti - Circumvention จะไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรงในความตกลงขององค์การการค้าโลก (WTO) ทั้งในข้อตกลงว่าด้วยการทุ่มตลาด (Anti - Dumping Agreement) และการอุดหนุน (SCM Agreement) แต่จากปัญหาการหลบเลี่ยงมาตรการที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในทางปฏิบัติ ทำให้หลายประเทศรวมถึงสหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย เริ่มพัฒนากฎหมายภายในเพื่อรองรับการใช้มาตรการป้องกันการหลบเลี่ยงโดยเฉพาะ เพื่อให้สามารถปิดช่องโหว่และรักษาประสิทธิภาพของมาตรการ AD/CVD ที่ใช้บังคับอยู่ สำหรับประเทศไทย ได้มีการตราพระราชบัญญัติ มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด การอุดหนุน และการเพิ่มขึ้นของสินค้านำเข้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ซึ่งเป็นฉบับแก้ไขเพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าต่างประเทศ พ.ศ. 2542 โดยได้บัญญัติมาตรการป้องกันการหลบเลี่ยงไว้อย่างชัดเจน ทั้งในแง่ของนิยาม พฤติกรรมที่

เข้าข่าย และขั้นตอนการไต่สวน เพื่อให้สามารถดำเนิน
มาตรการตอบโต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมต่อ
อุตสาหกรรมภายในประเทศ⁵

3.1.4.2 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาการใช้ มาตรการ AC

ในการพิจารณาว่าจะใช้มาตรการ
ป้องกันการหลบเลี่ยง (Anti – Circumvention : AC) หรือไม่
นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ประกอบครบถ้วนทั้ง 5 ประการ ได้แก่

(1) การเปลี่ยนแปลงรูปแบบทาง
การค้า ซึ่งมักสะท้อนผ่านปริมาณการนำเข้าสินค้า เช่น การ
ลดลงของสินค้าที่อยู่ภายใต้มาตรการ AD/CVD ควบคู่กับการ
เพิ่มขึ้นของสินค้าที่ถูกไต่สวนว่าอาจเป็นการหลบเลี่ยง

(2) มีลักษณะของการหลบเลี่ยง
อย่างใดอย่างหนึ่งใน 5 ประเภท ได้แก่ slight modification
(การดัดแปลงเล็กน้อย), transshipment (การส่งผ่านประเทศ
ที่สาม), channelling (การเปลี่ยนผู้ส่งออก), completion
(การทำสินค้าให้เสร็จสมบูรณ์ในประเทศที่สาม) และ
assembly operation (การประกอบสินค้าในประเทศที่สาม)

⁵ กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า. (ไม่ปรากฏปี). มาตรการตอบโต้การหลบเลี่ยง

มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-circumvention: AC). สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน
2568 จาก https://thaitr.dft.go.th/th/measure_info/ac/info

(3) การไม่มีเหตุอันควรหรือเหตุผลทางเศรษฐกิจอย่างเพียงพอ ซึ่งหมายถึงการประเมินว่าการเปลี่ยนแปลงรูปแบบทางการค่านั้นเกิดจากการเปลี่ยนโครงสร้างห่วงโซ่อุปทานโดยสุจริต หรือมีเจตนาเพื่อหลบเลี่ยงมาตรการ AD/CVD เท่านั้น

(4) มีผลในการบั่นทอนการบังคับใช้มาตรการเดิม โดยพิจารณาว่าสินค้าที่ถูกไต่สวน AC ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการเดิมในด้านราคา (เช่น การตัดราคา) หรือปริมาณ (เช่น การนำเข้าเพิ่มขึ้น) ซึ่งส่งผลให้การเยียวยาอุตสาหกรรมภายในตามวัตถุประสงค์ของมาตรการ AD/CVD ไม่บรรลุผล

(5) มีหลักฐานการกระทำอันเข้าข่ายการทุ่มตลาดหรือได้รับการอุดหนุน กล่าวคือ หากเป็นการหลบเลี่ยงมาตรการ AD จะต้องมีการพิสูจน์ว่าสินค้านี้ดังกล่าวยังมีลักษณะการทุ่มตลาด ส่วนในกรณีของการหลบเลี่ยง CVD จะต้องพิจารณาว่าการได้รับประโยชน์จากการอุดหนุนของสินค้าที่เกี่ยวข้องยังคงดำเนินอยู่หรือไม่ ทั้งนี้ หากองค์ประกอบทั้งห้าข้อนี้ครบถ้วน หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงจะสามารถดำเนินการไต่สวนและใช้มาตรการ AC ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

3.1.5 กระบวนการในการยื่นไต่สวนใช้มาตรการและระยะเวลาในการบังคับใช้

3.1.5.1 หน่วยงานที่รับผิดชอบ

การดำเนินมาตรการตอบโต้การค้าที่ไม่เป็นธรรมในประเทศไทยอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบหลักของ กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการยื่นโต้ ส่วนใช้มาตรการ การตรวจสอบข้อเท็จจริง ตลอดจนการ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและต่างประเทศ กรมฯ ยังมีบทบาทในฐานะ ผู้แทนฝ่ายไทยในการแก้ต่าง กรณีที่ ประเทศคู่ค้าดำเนินมาตรการตอบโต้สินค้าไทย โดยจะร่วมมือ กับผู้ส่งออก ภาคเอกชน และหน่วยงานรัฐ เพื่อกำหนดกลยุทธ์ การต่อสู้ในเวทีการค้าระหว่างประเทศให้สอดคล้องกับ หลักเกณฑ์ขององค์การการค้าโลก (WTO)

นอกจากนี้ ยังมี การจัดตั้ง “คณะกรรมการพิจารณาการทุ่มตลาดและการอุดหนุน” ตามที่ บัญญัติไว้ใน หมวด 11 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการตอบโต้ การทุ่มตลาดและการอุดหนุน พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานกรรมการ และประกอบด้วยปลัดกระทรวงที่เกี่ยวข้อง อธิบดีหน่วยงาน สำคัญด้านการค้าและเศรษฐกิจ ตลอดจนกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิอีก 6 คน ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรีจากผู้มี ความรู้ด้านการค้าระหว่างประเทศ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ การบัญชี การเกษตร และอุตสาหกรรม สาขาละ 1 คน กำหนด วาระการดำรงตำแหน่ง 4 ปี (มาตรา 74)

คณะกรรมการนี้มีอำนาจหน้าที่ตาม
(มาตรา 73) ได้แก่

- (1) พิจารณาอนุมัติการใช้มาตรการ
ตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุน
- (2) ให้ความเห็นชอบการตกลงระงับ
ข้อพิพาททางการค้าในกรณีที่มีการเจรจายุติ
- (3) เสนอแนะการออกกฎกระทรวง
หรือประกาศที่เกี่ยวข้อง
- (4) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมาย
หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

3.1.5.2 กระบวนการในการยื่นคำร้องและ
ไต่สวนมาตรการ

(1) การยื่นคำร้องและไต่สวน
มาตรการ AD และ CVD กระบวนการไต่สวนแบ่งออกเป็น 3
ระยะหลัก ดังนี้

(1.1) ระยะการยื่นคำร้องและเปิด
ไต่สวน

- ผู้ผลิตภายในประเทศ
ที่เห็นว่าตนได้รับความเสียหายจากการนำเข้าสินค้าที่ถูก
กล่าวหาว่าทุ่มตลาดหรือได้รับการอุดหนุน ยื่นแบบคำร้องต่อ
กรมการค้าต่างประเทศ

- เจ้าหน้าที่พิจารณา
ความครบถ้วนของคำร้อง หากเห็นว่ามิข้อมูลเพียงพอและเข้า

เงื่อนไขตามมาตรา 33 และ 34 จึงเสนอคณะกรรมการ
พิจารณาการทุ่มตลาดฯ ต่อไป

- หากคณะกรรมการมีมติ

เห็นชอบ กรรมการต่างประเทศจะประกาศเปิดการไต่สวน
อย่างเป็นทางการ ผ่านราชกิจจานุเบกษาและช่องทางเว็บไซต์
พร้อมส่งแบบสอบถาม (Questionnaire) ไปยังผู้มีส่วนได้เสีย
ทั้งภายในและต่างประเทศ

(1.2) ระยะเวลาไต่สวนเบื้องต้น

- ผู้มีส่วนได้เสียส่งคำตอบ

แบบสอบถามกลับมายังกรมฯ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล

- ดำเนินการตรวจสอบ

ข้อเท็จจริงในสถานที่จริง (On-the-spot verification)
ณ โรงงานหรือสถานประกอบการของผู้ส่งออก

- เปิดรับฟังความคิดเห็น

จากทุกฝ่าย (Hearing) เพื่อให้โอกาสในการโต้แย้งและแสดง
ข้อมูล

- หากพบว่ามีกรทุ่มตลาด

หรืออุดหนุน และเกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายใน อาจ
มีการใช้มาตรการชั่วคราว (Provisional Measures) ตาม
มาตรา 41 และ 42 โดยต้องได้รับความเห็นชอบจาก
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

(1.3) ระยะเวลาไต่สวนขั้นสุดท้าย

- ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพิ่มเติม รวบรวมข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากผู้มีส่วนได้เสีย

- ค ณ ะ ก ร ร ม ก า ร ฯ
พิจารณาผลการไต่สวนขั้นสุดท้าย หากเห็นว่าการทุ้มตลาดหรืออุดหนุนจริง และจำเป็นต้องใช้มาตรการเพื่อแก้ไขความเสียหาย อาจออกประกาศใช้มาตรการอย่างเป็นทางการ

- หากไม่พบพฤติกรรมที่เข้าข่ายหรือไม่มีผลกระทบที่ร้ายแรง การไต่สวนจะยุติลงโดยไม่มีการใช้มาตรการ

(1.4) สถานะของผู้ยื่นคำขอ

ผู้ยื่นคำขอจะต้องเป็นผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวกันในประเทศ (Domestic Industry) และต้องมีสัดส่วนการผลิตสินค้าไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของปริมาณการผลิตรวมของประเทศ ณ เวลายื่นคำขอ (หมายความว่าหากทั้งประเทศผลิตสินค้า A ได้ 100 หน่วย ผู้ยื่นคำขอต้องผลิตอย่างน้อย 25 หน่วยขึ้นไปจึงจะยื่นคำขอได้) นอกจากนี้ เมื่อเริ่มไต่สวนแล้ว ต้องตรวจสอบเสียงสนับสนุนจากอุตสาหกรรมภายใน ซึ่งกำหนดว่า ผู้ยื่นคำขอ และผู้ผลิตที่สนับสนุน ต้องมีปริมาณการผลิตรวมกัน มากกว่าร้อยละ 50 ของปริมาณการผลิตรวมของผู้ผลิตที่แสดงความเห็น (ทั้งผู้ที่สนับสนุนและผู้คัดค้าน)

(2) การยื่นคำร้องและไต่สวน
มาตรการ SG

กระบวนการได้ส่วนมาตรการ SG อยู่ภายใต้พระราชบัญญัติมาตรการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น พ.ศ. 2550 และมีคณะกรรมการพิจารณามาตรการปกป้อง (คปป.) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการพิจารณาผลการได้ส่วน โดยจะมีขั้นตอนดังต่อไปนี้⁶

ขั้นตอนที่ 1 : การยื่นคำร้องและการตรวจสอบคำร้อง (มาตรา 13 และมาตรา 15)

ผู้ผลิตในประเทศหรือกลุ่มผู้ประกอบการที่เห็นว่าการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้นจนก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายในสามารถยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการพิจารณามาตรการปกป้อง (คปป.) เพื่อขอให้พิจารณาใช้มาตรการ SG เมื่อได้รับคำร้อง คปป. จะทำการตรวจสอบเบื้องต้นว่าคำร้องดังกล่าวมีความครบถ้วน ถูกต้อง และอยู่ในแบบคำขอตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ ก่อนจะดำเนินการพิจารณาต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 : การเปิดได้ส่วน (มาตรา 18)

หากเห็นว่าคำร้องมีมูลเพียงพอ คปป. จะออกประกาศเปิดได้ส่วนอย่างเป็นทางการในราชกิจจานุเบกษา และจะมีการแจ้งไปยังผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้ผลิตในประเทศ

⁶ กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า. (ไม่ปรากฏปี). ขั้นตอนการดำเนินการได้ส่วน มาตรการป้องกันจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2568 จาก https://thaitr.dft.go.th/th/measure_info/sg/step

ผู้นำเข้าสินค้าที่เกี่ยวข้อง ประเทศคู่ค้าตามพันธกรณี และดำเนินการไต่สวน และรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ผลต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 : การรวบรวมข้อมูล และการพิจารณาเบื้องต้น (มาตรา 20 - 23)

หลังจากประกาศเปิดไต่สวนแล้ว จะเริ่มดำเนินการรวบรวมข้อเท็จจริง ประกอบด้วย การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียผ่านเวทีสาธารณะ หรือช่องทางที่เปิดไว้ เมื่อได้ข้อมูลเพียงพอ คปป. จะจัดทำร่าง ผลการไต่สวนขั้นต้น และแจ้งข้อมูล/ข้อเท็จจริงที่ใช้เป็นพื้นฐาน ในการวินิจฉัยแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ขั้นตอนที่ 4 : การปรึกษาหารือ (Consultation)

ในขั้นตอนนี้ คปป. จะเปิดรับ ความคิดเห็นเพิ่มเติมอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะจากกลุ่ม ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ผู้มีส่วนได้เสีย สามารถยื่นข้อเสนอ ข้อเท็จจริง หรือข้อโต้แย้งเพิ่มเติม และเข้าร่วมเวทีหารือหรือกิจกรรมการปรึกษาสาธารณะที่จัดขึ้น ส่ง ข้อมูลสนับสนุนหรือคัดค้านมาตรการ SG ตามหลักฐานที่มี โดย ข้อมูลทั้งหมดนี้จะถูกนำมาใช้ประกอบการพิจารณาขั้นสุดท้าย

ขั้นตอนที่ 5 : การพิจารณา ขั้นสุดท้าย (มาตรา 24)

หลังจากได้รับข้อมูล และ ข้อคิดเห็นทั้งหมดแล้ว คปป. จะดำเนินการพิจารณาผล

ขั้นสุดท้าย โดยวิเคราะห์จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏ เพื่อพิจารณาว่ามีการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้นอย่างเฉียบพลันจริงหรือไม่ และการนำเข้านั้นส่งผลกระทบหรือสร้างความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศหรือไม่ และแจ้งผลต่อ WTO และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ หากไม่พบความเสียหายตามเกณฑ์ที่กำหนด คปป. จะประกาศยุติการไต่สวน

ขั้นตอนที่ 6 : การเสนอใช้

มาตรการ (มาตรา 25)

ในกรณีที่พบว่ามีความเสียหายจริง คปป. จะเสนอให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ พิจารณาใช้มาตรการ SG อย่างเป็นทางการ โดยจะกำหนดประเภทของมาตรการที่เหมาะสมเช่น อกรปกป้อง โควตา ฯลฯ โดยระยะเวลาการใช้มาตรการ ซึ่งต้อง ไม่เกิน 4 ปี และสามารถขยายได้เพียงครั้งเดียว รวมระยะเวลาทั้งสิ้นไม่เกิน 8 ปี

(3) การยื่นคำร้องและไต่สวน

มาตรการ AC

(3.1) การยื่นคำขอให้เปิดการไต่สวน

มาตรการ AC (มาตรา 71/6)

ผู้มีสิทธิยื่นคำขอ ได้แก่ ผู้ผลิตในประเทศที่เห็นว่าได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการหลีกเลียงมาตรการ AD หรือ CVD ซึ่งยังมีผลบังคับใช้อยู่ โดยต้องยื่นคำขอพร้อมเอกสารหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงพฤติการณ์การหลีกเลียงมาตรการอย่างชัดเจน ทั้งนี้

การพิจารณารับคำขอจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในมาตรา 71/3 และ 71/4 ซึ่งบัญญัติถึงลักษณะของพฤติการณ์ที่เข้าข่ายการหลีกเลี่ยง

(3.2) การตรวจสอบแบบคำขอ

(มาตรา 71/7)

ภายหลังการยื่นคำขอกรมการค้าต่างประเทศจะดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของแบบคำขอภายในระยะเวลาไม่เกิน 4 เดือน นับแต่วันที่ได้รับคำขอ ทั้งนี้ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าเอกสารหลักฐานประกอบคำขอสามารถนำไปสู่การไต่สวนอย่างมีประสิทธิภาพ

(3.3) ทดอ.พิจารณาคำขอ

เบื้องต้น (มาตรา 71/9)

หากปรากฏว่าคำขอไม่มีมูลหรือขาดองค์ประกอบที่เพียงพอในการพิจารณา กรมการค้าต่างประเทศจะต้องแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ยื่นคำขอทราบโดยเร็ว และยุติการดำเนินการในขั้นต้น อย่างไรก็ตาม หากเห็นว่าคำขอมูลเพียงพอที่จะเข้าสู่กระบวนการไต่สวน กรมการค้าต่างประเทศจะดำเนินการเปิดไต่สวนตามขั้นตอนต่อไป

(3.4) การประกาศเปิดไต่สวนและ

แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (มาตรา 8 และ 71/10)

เมื่อมีคำวินิจฉัยให้เปิดไต่สวนแล้ว กรมการค้าต่างประเทศจะต้องดำเนินการแจ้งต่อ

กรมศุลกากรให้จัดทำทะเบียนนำเข้าสินค้าที่ตกอยู่ภายใต้การไต่สวน AC เพื่อใช้ในการติดตามข้อมูลการนำเข้าสินค้าในภายหลัง และ ประกาศเปิดการไต่สวนในราชกิจจานุเบกษา อีกทั้งแจ้ง ผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงผู้นำเข้า ผู้ส่งออก และรัฐบาลประเทศ ผู้ส่งออกทราบถึงการเปิดไต่สวนอย่างเป็นทางการ

(3.5) การจัดส่งแบบสอบถามและ เปิดรับฟังความคิดเห็นเบื้องต้น (มาตรา 71/11 และ กฎกระทรวง ฉบับที่ 2)

กรมการค้าต่างประเทศ จะจัดส่งแบบสอบถามไปยังผู้มีส่วนได้เสีย และเปิดให้มีการแสดงความคิดเห็นต่อการเปิดไต่สวน โดยอาจใช้ช่องทาง หนังสือหรือลายลักษณ์อักษรทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่ออำนวยความสะดวกและให้ครอบคลุมทุกฝ่าย ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้รับจะถูกนำไปใช้ในการรวบรวมข้อเท็จจริงในขั้นตอนถัดไป

(3.6) การพิจารณาข้อเท็จจริงและ จัดทำร่างผลการไต่สวน (มาตรา 71/12)

การรวบรวมข้อมูลและ ข้อเท็จจริงจะต้องอ้างอิงจากบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการ ตอปปัดการค้าพรมตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ พ.ศ. 2562 มาตรา 26, 27, 29, 30 และ 40 ซึ่งเกี่ยวข้องกับ การวิเคราะห์ความเสียหาย การเปรียบเทียบข้อมูลการค้า และการคำนวณอัตราอากร ทั้งนี้ กรมการค้าต่างประเทศจะจัดทำร่างผล การไต่สวนขึ้น โดยเน้นหลักฐานเชิงปริมาณและพฤติกรรมการค้า

ของผู้นำเข้าสินค้าดังกล่าว จากนั้นจะจัดส่งร่างดังกล่าวให้แก่ผู้มีส่วนได้เสียเพื่อแสดงความเห็นเพิ่มเติม

(3.7) การวินิจฉัยผลการไต่สวน

(มาตรา 71/13)

เมื่อสิ้นสุดการพิจารณา ข้อคิดเห็นและหลักฐานเพิ่มเติม กรมการค้าต่างประเทศ จะวินิจฉัยผลการไต่สวนโดยพิจารณา 2 กรณี ได้แก่ ไม่พบว่า มีการหลีกเลี่ยงมาตรการ ยุติการไต่สวนโดยไม่ใช้มาตรการ AC หรือพบว่าการหลีกเลี่ยงมาตรการ กำหนดให้ใช้มาตรการ AC และอาจมีผลย้อนหลังถึงวันที่มีการจัดทำทะเบียนนำเข้าสินค้าที่เกี่ยวข้อง

กรณีมีคำวินิจฉัยให้ใช้ มาตรการ AC จะถือเป็นการขยายขอบเขตการบังคับใช้ของ มาตรการเดิมให้ครอบคลุมถึงสินค้าหรือผู้นำเข้าที่หลีกเลี่ยง ภาระอากร

(3.8) การเปิดรับฟังความคิดเห็น

ต่อร่างผลการไต่สวน (มาตรา 71/11 วรรคสอง)

ก่อนประกาศใช้มาตรการ AC อย่างเป็นทางการ กรมการค้าต่างประเทศต้องเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียแสดงความเห็นต่อ “ร่างผลการไต่สวน” อีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปโดยชอบธรรม ครอบคลุมข้อโต้แย้ง และยึดหลักกระบวนการมีส่วนร่วม

(3.9) การดำเนินการภายหลัง
การประกาศใช้มาตรการ AC

เมื่อมีการใช้มาตรการ AC แล้ว
พระราชบัญญัติกำหนดกระบวนการติดตามและการทบทวน
ดังนี้

- มาตรา 71/16 : มาตรการ
AC มีอายุ 9 เดือน หากมีความจำเป็นต้องขยายเวลา ต้องยื่น
คำขอไม่เกิน 3 เดือนก่อนสิ้นสุดระยะเวลาเดิม

- มาตรา 71/17 : ผู้มีส่วนได้เสีย
สามารถยื่นคำขอทบทวนมาตรการเพื่อยกเลิกหรือแก้ไขได้

- มาตรา 71/18 : ในกรณี
ที่มีการชำระอากรเกินสิทธิ ผู้เสียภาษีสามารถยื่นคำขอคืนอากรได้

3.1.5.3 ระยะเวลาในการไต่สวนและบังคับใช้
ของแต่ละมาตรการ

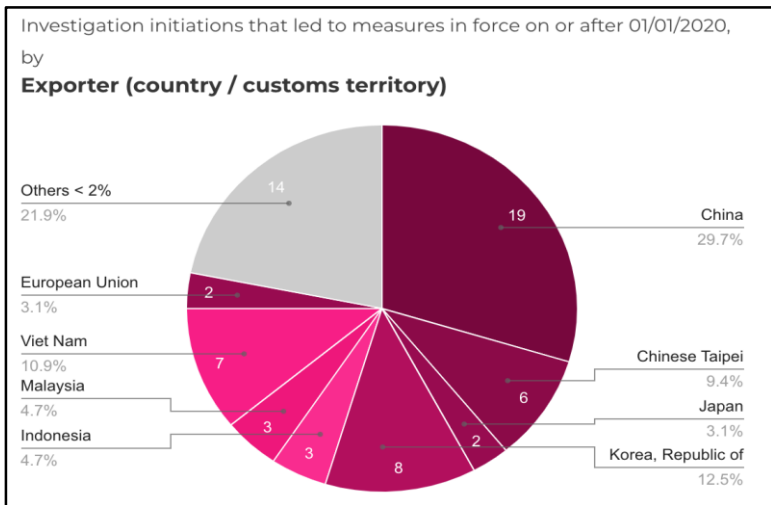
หากคณะกรรมการอนุวัติการไต่สวน
กระบวนการจะเข้าสู่ขั้นตอนการรวบรวมพยานหลักฐาน
วิเคราะห์ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายใน และพิจารณาความ
เป็นธรรมในการใช้มาตรการ ทั้งนี้ ระยะเวลาในการดำเนินการ
ขึ้นอยู่กับประเภทของมาตรการ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ประเภทมาตรการ	ระยะเวลาไต่สวนเบื้องต้น	ระยะเวลาการใช้มาตรการ
Anti-Dumping (AD)	ไม่เกิน 1 ปี และสามารถขยายเวลาได้อีกไม่เกิน 6 เดือน	สูงสุด 5 ปี (ขยายต่อได้คราวละไม่เกิน 5 ปี)
Countervailing Duties (CVD)	ไม่เกิน 1 ปี และสามารถขยายเวลาได้อีกไม่เกิน 6 เดือน	สูงสุด 5 ปี (ขยายต่อได้คราวละไม่เกิน 5 ปี)
Safeguards (SG)	ภายใน 270 วัน และสามารถขยายได้อีกไม่เกิน 90 วัน เท่านั้น	สูงสุด 4 ปี (ขยายต่อได้อีก 4 ปี รวมไม่เกิน 8 ปี (ประเทศพัฒนา) หรือ 10 ปี (ประเทศกำลังพัฒนา)) หากเกิน 3 ปี ประเทศคู่ค้าสามารถร้องขอให้มีการชดเชยทางการค้าได้

ประเภทมาตรการ	ระยะเวลาได้ส่วน เบื้องต้น	ระยะเวลาการใช้ มาตรการ
Anti- Circumvention (AC)	ไม่เกิน 9 เดือน และสามารถขยาย เวลาได้ไม่เกิน 3 เดือน	ไม่มีระยะเวลา บังคับใช้ที่กำหนด แน่ชัด แต่จะมีผล บังคับใช้ ตราบเท่าที่ มาตรการ AD หรือ CVD ที่ เกี่ยวข้องยังคงมี ผลบังคับใช้

3.2 สถานการณ์การใช้มาตรการของไทย

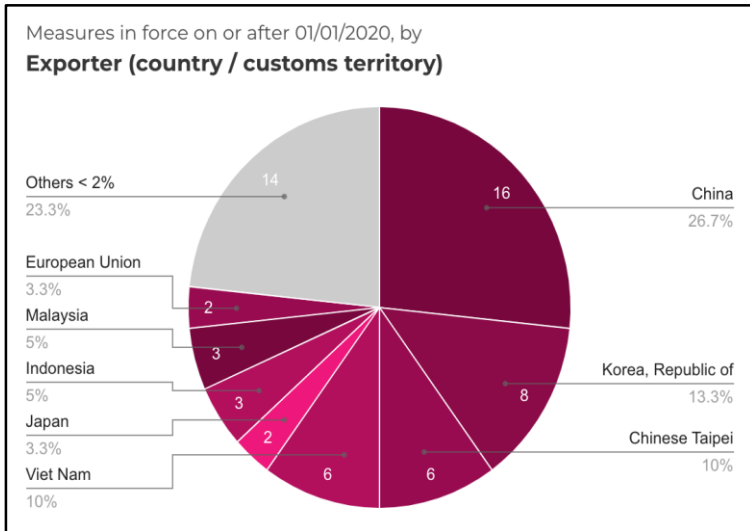
3.2.1 ภาพรวมสถานการณ์ใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping : AD) ของประเทศไทย

ภาพที่ 1 สถิติการยื่นโต้สวนการทุ่มตลาด (AD) ของประเทศไทย
ไทยที่นำไปสู่การใช้มาตรการ จำแนกตามประเทศผู้ส่งออก
(ตั้งแต่ 1 มกราคม 2020 เป็นต้นมา)⁷
ที่มา : องค์การการค้าโลก (WTO)

⁷ อ้างอิงจากฐานข้อมูล Trade Remedies ขององค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งรวบรวมมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดที่มียื่นโต้สวนโดยประเทศไทยตั้งแต่ปี 2020 เป็นต้นมา (Trade Remedies WTO, 2025))

จากข้อมูลสถิติล่าสุดที่แสดงการไต่สวนของประเทศไทย ซึ่งนำไปสู่การใช้มาตรการ AD กับประเทศผู้ส่งออก ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2020 เป็นต้นมา พบว่า ประเทศไทยได้ดำเนินการไต่สวนและใช้มาตรการตอบโต้กับประเทศจีนมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 29.7 ของคดีทั้งหมด (จำนวน 19 คดี) รองลงมาคือ ประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งมีสัดส่วน ร้อยละ 12.5 (8 คดี) ตามมาด้วย เวียดนาม คิดเป็น ร้อยละ 10.9 (7 คดี) และไต้หวัน (Chinese Taipei) ที่ร้อยละ 9.4 (6 คดี) นอกจากนี้ ยังมีการใช้มาตรการกับประเทศอื่น ๆ เช่น มาเลเซีย และ อินโดนีเซีย ประเทศละ 3 คดี (ร้อยละ 4.7) ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป ประเทศละ 2 คดี (ร้อยละ 3.1) และประเทศอื่น ๆ ที่มี สัดส่วนรวมกันไม่เกินร้อยละ 2 คิดเป็น 14 คดี หรือร้อยละ 21.9 ของทั้งหมด

ภาพที่ 2 สถิติการบังคับใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD) ของประเทศไทยที่มีผลบังคับใช้ จำแนกตามประเทศผู้ส่งออก (ตั้งแต่ 1 มกราคม 2020 เป็นต้นมา)⁸

ที่มา : องค์การการค้าโลก (WTO)

จากข้อมูลสถิติที่แสดงในแผนภูมิ พบว่า ประเทศไทยได้ใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดกับประเทศคู่ค้าหลายประเทศ โดยพิจารณาจากคดีที่มีผลบังคับใช้จริง ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2020 เป็นต้นมา ประเทศที่ถูกไทยใช้มาตรการ

⁸ อ้างอิงจากฐานข้อมูล *Trade Remedies* ขององค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งรวบรวมมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดที่มีผลบังคับใช้โดยประเทศไทยตั้งแต่ปี 2020 เป็นต้นมา (*Trade Remedies WTO, 2025*)

มากที่สุด คือ จีน ซึ่งมีจำนวน 16 คดี คิดเป็นร้อยละ 26.7 ของทั้งหมด ตามมาด้วย เกาหลีใต้ ซึ่งถูกใช้มาตรการ AD จำนวน 8 คดี (ร้อยละ 13.3) และไต้หวัน (Chinese Taipei) กับเวียดนาม อย่างละ 6 คดี (ร้อยละ 10) และประเทศอื่นที่ถูกใช้มาตรการในระดับต่ำกว่า ได้แก่ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย อย่างละ 3 คดี (ร้อยละ 5), ญี่ปุ่น และ สหภาพยุโรป (EU) อย่างละ 2 คดี (ร้อยละ 3.3) ขณะที่ประเทศอื่น ๆ ที่มีสัดส่วนไม่ถึง ร้อยละ 2 รวมกันเป็น 14 คดี (ร้อยละ 23.3)

3.2.2 ภาพรวมสถานการณ์ใช้มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (CVD) ของประเทศไทย

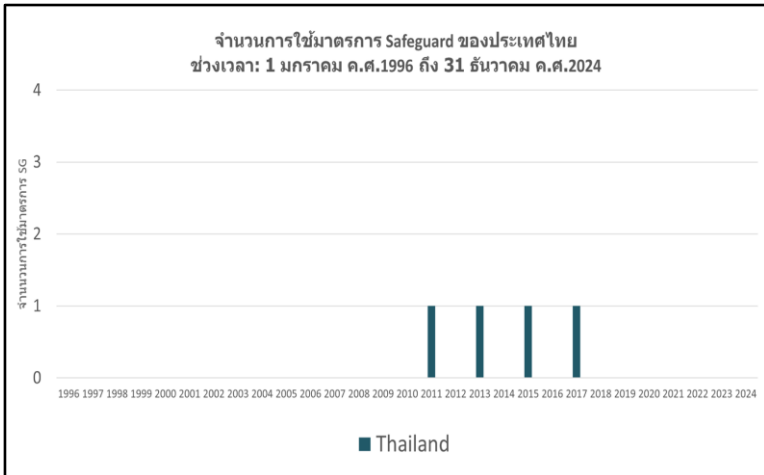
จากการตรวจสอบข้อมูลจากเว็บไซต์ กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักของประเทศไทย พบว่า ประเทศไทยยังไม่เคยยื่นคำร้องหรือดำเนินการใช้มาตรการ CVD กับประเทศใดเลย นับตั้งแต่มีการจัดตั้งกลไกดังกล่าวขึ้นตามพันธกรณีใน WTO จนถึงปัจจุบัน

หนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ประเทศไทยไม่เคยใช้มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (CVD) อาจเกิดจากข้อจำกัดในเชิงกฎหมายของพระราชบัญญัติมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด และการอุดหนุน พ.ศ. 2542 ที่บทบัญญัติบางส่วนนั้น ไม่สอดคล้องกับพันธกรณีภายใต้กรอบองค์การการค้าโลก (WTO) และขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนทั้งด้านเนื้อหาและกระบวนการในการดำเนินการโต้สวน CVD ทำให้ไม่สามารถ

บังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากในปี พ.ศ. 2562 ได้มีการตราพระราชบัญญัติมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าว โดยมีการปรับปรุงบทบัญญัติเพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลง WTO ว่าด้วยการอุดหนุนและมาตรการตอบโต้การอุดหนุน (SCM Agreement) มากยิ่งขึ้น แม้กฎหมายจะได้รับการปรับปรุงแล้ว ประเทศไทยก็ยังไม่ได้มีการประกาศใช้มาตรการ CVD แต่อย่างใด⁹

⁹ สุธรรม, อ. จ., และนิลรัตน์ศิริกุล, ฉ. (2564). ภาพรวมของมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (*Overview of Trade Remedies*). บริษัท วีราวงษ์ ชินวัตร แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด. <https://www.weerawongcp.com/data/know/121.pdf>

3.2.3 ภาพรวมสถานะการใช้มาตรการปกป้องการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น (Safeguards) ของประเทศไทย

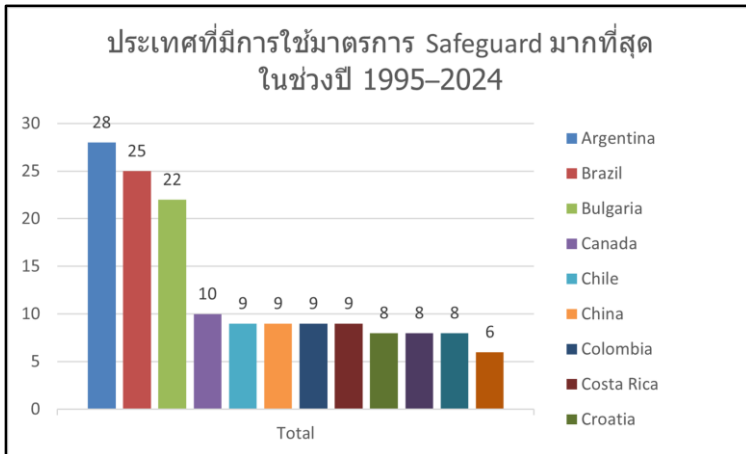

ภาพที่ 3 แผนภูมิแท่งแสดงข้อมูลการใช้มาตรการปกป้องทางการค้า (Safeguard Measures: SG) ของประเทศไทย ในช่วงระยะเวลาระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2539 (ค.ศ. 1996) ถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567 (ค.ศ. 2024)¹⁰

ที่มา : องค์การการค้าโลก (WTO)

¹⁰ World Trade Organization (WTO), Safeguard Measures Database, สืบค้น วันที่ 23 มิถุนายน 2568 จาก https://www.wto.org/english/tratop_e/safeg_e/safeg_e.htm

จากแผนภูมิพบว่า ตลอดระยะเวลากว่า 29 ปี ประเทศไทยได้ใช้มาตรการ SG รวมทั้งสิ้นเพียง 3 ครั้ง โดยมีการใช้ในปี 2011, 2013 และ 2017 ปีละ 1 ครั้งเท่านั้น ในขณะที่ในช่วงปีอื่น ๆ ไม่มีการใช้มาตรการดังกล่าวเลย โดยเฉพาะในช่วงหลังปี 2017 ซึ่งยังไม่พบการใช้มาตรการ SG อีกเลย จนถึงปี 2024

ภาพที่ 4 แผนภูมิแท่งแสดงจำนวนครั้งที่ประเทศต่าง ๆ ที่ใช้มาตรการปกป้องทางการค้า (Safeguard Measures - SG) มากที่สุดในช่วงเวลา ปี ค.ศ. 1995 ถึง 2024¹¹
ที่มา : องค์การการค้าโลก (WTO)

¹¹ อ้างแล้ว

จากแผนภูมิพบว่า ประเทศที่ใช้มาตรการ SG มากที่สุด คือ อาร์เจนตินา (Argentina) ซึ่งใช้ไปถึง 28 ครั้ง รองลงมาคือ บราซิล (Brazil) ที่ใช้ SG ทั้งหมด 25 ครั้ง และบัลแกเรีย (Bulgaria) ใช้ไป 22 ครั้ง ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาและประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ ในภูมิภาคลาตินอเมริกาและยุโรปตะวันออกมีการใช้มาตรการนี้ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ส่วนกลุ่มประเทศที่มีการใช้ SG อยู่ใน ระดับกลาง ได้แก่ แคนาดา (10 ครั้ง), ซิลี, จีน, โคลอมเบีย, และ คอสตาริกา ซึ่งต่างก็ใช้ SG จำนวนใกล้เคียงกันที่ 9 ครั้ง ส่วน โครเอเชีย ใช้ SG น้อยที่สุดในกลุ่มนี้ คือ 6 ครั้ง

ในขณะที่ประเทศไทยใช้มาตรการ SG เพียง 3 ครั้ง ในช่วงเวลาดังกล่าว ซึ่งถือว่าต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในแผนภูมิ ซึ่งสะท้อนได้ถึงข้อจำกัดด้านกระบวนการพิสูจน์ ความเสียหาย การรับรู้ของอุตสาหกรรมภายใน หรือแนวโน้ม เติบโตของนโยบายที่เลือกใช้มาตรการทางเลือกอื่น เช่น AD แทน SG

3.2.4 สถานะการใช้มาตรการตอบโต้การหลบเลี่ยง (AC) ของประเทศไทย

จากฐานข้อมูลของกองปกป้องและตอบโต้ การการค้า กรมการค้าต่างประเทศ พบว่า ประเทศไทยได้เริ่ม ใช้มาตรการตอบโต้การหลบเลี่ยงจำนวน 1 คดี และกำลังอยู่ ระหว่างการไต่สวนอีก 1 คดี ดังนี้

1) คดี AC1001 – เหล็กแผ่นรีดร้อนชนิดเป็นม้วนและไม่เป็นม้วนเจืออัลลอยจากประเทศจีน (ผู้ผลิต 17 ราย) ซึ่งมีแหล่งอุดหนุนจากสาธารณรัฐประชาชนจีน

เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2566 คณะกรรมการพิจารณาการทุ่มตลาดและการอุดหนุน ได้มีมติให้เปิดการไต่สวนการหลบเลี่ยงมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Circumvention) ในกรณีสินค้าเหล็กแผ่นรีดร้อนชนิดเป็นม้วนและไม่เป็นม้วนเจืออัลลอย ที่มีแหล่งกำเนิดจากสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีผู้ผลิตจีนจำนวน 17 ราย ตกเป็นผู้ถูกกล่าวหา การไต่สวนครั้งนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะคดีแรกที่ประเทศไทยดำเนินการใช้มาตรการต่อต้านการหลบเลี่ยงอย่างเป็นทางการตามกฎหมาย

ลักษณะของการหลบเลี่ยงในคดีนี้คือ การที่ผู้ผลิตจีนมีการดัดแปลงสินค้าโดยการเติมธาตุอัลลอยลงในเหล็กแผ่นรีดร้อนที่เดิมเคยถูกใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดไว้แล้ว การเติมธาตุดังกล่าว แม้จะเป็นในปริมาณเล็กน้อยและไม่มีผลเปลี่ยนแปลงลักษณะหรือคุณสมบัติสำคัญของสินค้า แต่สามารถทำให้สินค้าเปลี่ยนรหัสศุลกากร (HS Code) และหลุดพ้นจากขอบเขตของมาตรการที่มีผลบังคับอยู่ก่อนหน้านี้ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้ผลิตมีเจตนาใช้ช่องว่างทางเทคนิคในการเลี่ยงภาระภาษี AD โดยไม่เปลี่ยนลักษณะทางการค้าหรือคุณสมบัติสินค้าอย่างแท้จริง

ผู้ยื่นคำร้องในกรณีนี้ประกอบด้วย กลุ่มผู้ผลิตเหล็กในประเทศ ได้แก่ บริษัท สหวิริยาสตีลอินดัสตรี จำกัด (มหาชน), จี เจ สตีล จำกัด (มหาชน), จี สตีล จำกัด (มหาชน) และ สหวิริยาเพลทมิล จำกัด (มหาชน) โดยได้รับการสนับสนุนจากบริษัท ไพรม์ สตีล มิลล์ จำกัด ทำให้มีฐานการผลิตรวมกันเกินร้อยละ 25 ของการผลิตภายในประเทศ ซึ่งเพียงพอต่อการเปิดการไต่สวนตามที่กฎหมายกำหนด

ในคดี AC1001 กรมการค้าต่างประเทศและคณะกรรมการพิจารณาการทุ่มตลาดฯ ได้วินิจฉัยว่าการนำเข้าสินค้าเหล็กแผ่นรีดร้อนชนิดเป็นม้วนและไม่เป็นม้วนเจืออัลลอยจากผู้ผลิต 17 รายในจีน เข้าข่ายการหลบเลี่ยงมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti - Circumvention) โดยมีลักษณะใกล้เคียงกับสินค้าที่ถูกเรียกเก็บอากรเดิม และมีพฤติกรรมดัดแปลงหรือแสดงวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อหลีกเลี่ยงภาระภาษี จึงมีมติให้ขยายการเรียกเก็บอากรตอบโต้การทุ่มตลาดมายังสินค้ากลุ่มนี้ ยกเว้นเฉพาะกรณีนำเข้าเพื่อผลิตท่อตะเข็บเกลียว (Spiral pipe) ซึ่งยังคงใช้อัตราอากรที่ร้อยละ 0 โดยประกาศมีผลตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2567 เป็นต้นไป¹²

¹² ข้อมูลจากเว็บไซต์กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า กรณี AC1001 สืบค้นวันที่ 23 มิถุนายน 2568 จาก <https://thaitr.dft.go.th/th/search/AC1001>

2) คดี AC1002 – ท่อเหล็กหรือเหล็กกล้าจากจีน ผลิตโดย Youfa Group และส่งออกผ่าน Tianjin Tianyitai Steel Pipe Co., Ltd. ที่มีสถานะอยู่ระหว่างการไต่สวน

ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 กรมการค้าต่างประเทศได้ประกาศเปิดการไต่สวนการหลบเลี่ยงมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti - Circumvention) ภายใต้คดีหมายเลข AC1002 โดยเกี่ยวข้องกับการนำเข้าท่อเหล็กหรือเหล็กกล้าที่มีแหล่งกำเนิดจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งผลิตโดยกลุ่มบริษัท Youfa (Youfa Group) และส่งออกผ่านบริษัท Tianjin Tianyingtai Steel Pipe Co., Ltd.

สาระสำคัญของคดีนี้อยู่ที่ข้อสงสัยว่าผู้ผลิตจีนได้ใช้วิธีการ เปลี่ยนช่องทางการส่งออก(Export Channel) โดยไม่ส่งออกในนามของ Youfa Group ที่อาจเคยตกอยู่ภายใต้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดในอดีต แต่กลับใช้บริษัทส่งออกอื่นที่ไม่มีชื่ออยู่ในมาตรการเดิม นั่นคือ Tianjin Tianyingtai Steel Pipe Co., Ltd. เพื่อให้สินค้าหลุดจากการเรียกเก็บอากรตอบโต้ที่มีผลบังคับอยู่ ซึ่งพฤติกรรมลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่เรียกว่า “Channelling” ซึ่งหมายถึง การหลบเลี่ยงมาตรการโดยใช้บริษัทอื่นเป็นทางผ่านหรือตัวแทนในการส่งออกสินค้า แม้ในทางเทคนิคบริษัทผู้ส่งออกจะไม่ใช่ว่าที่ถูกใช้มาตรการเดิม แต่หากมีความเชื่อมโยงกับ

ผู้ผลิตที่เกี่ยวข้องโดยตรง และสินค้ายังมีลักษณะเหมือนเดิม
ก็อาจเข้าข่ายการหลบเลี่ยงโดยเจตนา¹³

3.2.5 สถานการณ์การใช้มาตรการโดยรวมของกลุ่ม ประเทศสมาชิก RCEP

เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นถึงประสิทธิภาพการใช้
มาตรการของไทยมากยิ่งขึ้น จึงเปรียบเทียบการยื่นโต้สวนใช้
มาตรการเยียวยาทางการค้าทั้ง 3 มาตรการของกลุ่มประเทศที่
เป็นสมาชิก RCEP โดยมีผลดังนี้

COUNTRIES	ANTIDUMPING	CVD	SAFEGUARD
AUSTRALIA	375	39	4
BRUNEI DARUSSALAM	0	0	0
CAMBODIA	0	0	0
CHINA	292	17	2
INDONESIA	144	0	38
JAPAN	17	1	1
LAO PDR	0	0	0
MALAYSIA	109	0	6
MYANMAR	0	0	0
NEW ZEALAND	68	9	0
PHILIPPINES	21	0	20
REPUBLIC OF KOREA	159	0	4
SINGAPORE	0	0	0
THAILAND	99	0	6
VIET NAM	32	1	6

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนการยื่นโต้สวนของประเทศสมาชิก RCEP
ตั้งแต่ ปี ค.ศ. 1995 - 2021¹⁴

¹³ ข้อมูลจากเว็บไซต์กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า กรณี AC1002 สืบค้นวันที่ 23
มิถุนายน 2568

จาก_ <https://thaitr.dft.go.th/storage/announcements/GpZFyE44WSAhB0gL1FdUzYK8Vn5XasNenF4b0HG1.pdf>

¹⁴ Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA). (2022).

Chapter 10: Trade Remedies. In RCEP: A New Paradigm for Asian Regional

จากข้อมูลในตาราง พบว่า ประเทศไทยยื่นได้สวนรวมทั้งสิ้น 105 ครั้ง แบ่งเป็น มาตรการ AD 99 คดี, มาตรการ Safeguard 6 คดี และไม่มีการใช้มาตรการ CVD อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในกลุ่ม RCEP พบว่า

- ออสเตรเลีย มีการใช้มาตรการมากที่สุดในภาพรวม โดยเฉพาะมาตรการ AD (375 คดี) และ CVD (39 คดี) สะท้อนให้เห็นถึงระบบที่มีความเข้มแข็งและพร้อมใช้มาตรการอย่างรวดเร็ว

- จีน ใช้มาตรการ AD สูงเป็นอันดับสอง (292 คดี) และมีการใช้ CVD บ้าง (17 คดี) แม้จะถูกใช้มาตรการจากประเทศอื่นเป็นจำนวนมากก็ตาม

- เกาหลีใต้ และอินโดนีเซีย มีจำนวนการใช้มาตรการ AD ในระดับสูง (159 และ 144 คดีตามลำดับ) โดยอินโดนีเซียยังโดดเด่นด้านการใช้มาตรการ Safeguard (38 คดี) ซึ่งมากที่สุดในกลุ่ม RCEP

- ประเทศอื่น ๆ เช่น ฟิลิปปินส์ และเวียดนาม มีการใช้มาตรการน้อยกว่าแต่หลากหลาย โดยฟิลิปปินส์มีการใช้ Safeguard ถึง 20 คดี ขณะที่เวียดนามใช้ทั้ง AD, CVD และ Safeguard

ข้อสังเกต

แม้ว่าจะมีการใช้มาตรการ AD ในระดับปานกลาง เมื่อเทียบกับประเทศสมาชิกอื่น แต่ไม่มีการใช้มาตรการ CVD เลย ทั้งที่ในหลายกรณี ผู้ประกอบการอาจได้รับผลกระทบจากการอุดหนุนราคาจากต่างประเทศ ขณะเดียวกัน การใช้มาตรการ Safeguard ของไทยอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับประเทศที่มีลักษณะอุตสาหกรรมคล้ายกัน เช่น มาเลเซีย หรืออินโดนีเซีย เป็นต้น

3.3 กรณีที่ควรใช้มาตรการแต่ยังไม่มี การดำเนินการ

3.3.1 อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากการนำเข้าจากต่างประเทศในช่วงปัจจุบัน

สถานการณ์ปัญหาที่ผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะ SMEs กำลังเผชิญคือการทุ่มราคาจากสินค้านำเข้า (Dumping) การแข่งขันจากสินค้านำเข้าราคาถูกจากต่างชาติ อีกทั้งมีการการสวมสิทธิ์สินค้า (Circumvention of Origin) การนำเข้าชิ้นส่วนมาประกอบและติดป้าย "Made in Thailand" โดยไม่มีการสร้างมูลค่าเพิ่มที่แท้จริงในประเทศ ส่งผลให้อุตสาหกรรมไทยที่ได้รับผลกระทบต่อมีหลายภาคส่วน

ข้อมูลจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมสะท้อนสัญญาณความเปราะบางของภาคการผลิตไทยอย่างชัดเจน ในช่วง 7 เดือนแรกของปี 2568 (มกราคม – กรกฎาคม) พบว่าแนวโน้มการปิดกิจการโรงงานมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โดยเฉพาะเดือนมิถุนายนที่จำนวนโรงงานปิดกิจการเท่ากับจำนวนโรงงานเปิดใหม่ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ไม่ค่อยพบในช่วงก่อนหน้านี้ สถานการณ์นี้ยิ่งนำกังวลเมื่อพิจารณาว่าอุตสาหกรรมที่เลิกกิจการส่วนใหญ่ ได้แก่ กลุ่มเครื่องจักรและเครื่องกล กลุ่มเคมีภัณฑ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์โลหะ กลุ่มยานพาหนะ และกลุ่มแปรรูปไม้ ซึ่งหลายสาขามีความเสี่ยงสูงต่อการแข่งขันจากสินค้านำเข้าราคาต่ำ ทั้งยังมีการสูญเสียเงินลงทุนรวมหลายพันล้านบาทในเวลาเพียงครึ่งปีแรก ภาพรวมดังกล่าวชี้ว่าผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะ SMEs กำลังเผชิญแรงกดดันทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ และมีความจำเป็นเร่งด่วนในการเข้าถึงมาตรการเยียวยาทางการค้าอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อปกป้องความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมภายในประเทศ¹⁵

นอกจากนี้ จากข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์พบว่า มีสินค้าที่นำเข้าจากจีนที่มีมูลค่าการนำเข้าสินค้าเพิ่มขึ้นต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2566 จนถึงเดือนพฤษภาคม 2567 จำนวน 22 กลุ่มอุตสาหกรรม (อ้างอิงกลุ่มอุตสาหกรรมจาก ส.อ.ท.) ประกอบด้วย เครื่องจักรกลโลหะการ เครื่องจักรกลการเกษตร เหล็ก อลูมิเนียม หล่อโลหะ พลาสติก ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ เพอร์นิเจอร์ หัตถกรรมสร้างสรรค์ อาหารเสริมอาหาร ต่อเรือ

¹⁵ บุตรดี, ก. (2025, 9 สิงหาคม). ยอดเปิด-ปิดโรงงานเปราะบาง 7 เดือนแรกปี 68 พบ 5 อุตสาหกรรมเลิกกิจการพุ่ง. กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1193307>

ซ่อมเรือ เครื่องนุ่งห่ม เทคโนโลยีชีวภาพ แก้ว และกระจก
รองเท้า เครื่องสำอาง เคมี แกรนิต และหินอ่อน เซรามิก
ปูนซีเมนต์ อัญมณี¹⁶

TTB Analytics ได้วิเคราะห์ระดับความเสี่ยง
(Exposure) ของผู้ประกอบการไทยจากการพึ่งพาตลาด
ต่างประเทศ โดยเฉพาะการส่งออกและการนำเข้าสินค้าจากจีน
โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ดังนี้¹⁷

กลุ่มที่ 1 ส่งออกสูง - นำเข้าจากจีนสูง
(Exposure สูง) - ร้อยละ 16 ของผู้ประกอบการไทย ได้แก่
อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ และ
แฟชั่น กลุ่มนี้เปราะบางสูง เพราะมักอยู่ในระบบรับจ้างผลิต
(OEM) และพึ่งพาวัตถุดิบนำเข้าจากจีนอย่างมาก

- อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องใช้ไฟฟ้า
คอมพิวเตอร์

จากข้อมูลเชิงสถิติระหว่างปี 2014–2023
มูลค่าการส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้าจากจีนมายังไทยเพิ่มขึ้น

¹⁶ บรรณาธิการ. (2024, กรกฎาคม 11). 22 อุตสาหกรรมรอด ช่วย 'คนตัวเล็ก' พ้นวิกฤติ.
กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นวันที่ 29 มิถุนายน 2568 จาก
<https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1135284>

¹⁷ ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีทีบี. (2567, 11 ตุลาคม). *ttb analytics* มองส่งออกไทยใน
ระยะยาวแข่งยากหากไม่พัฒนา. ทีทีบี_สืบค้นวันที่ 29 มิถุนายน 2568 จาก
<https://www.ttbbank.com/th/newsroom/detail/ttba-thai-export-oct-2024>

ต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเล็ก เช่น หม้อหุงข้าว เตารีดไมโครเวฟ และกระติกน้ำร้อน สินค้าเหล่านี้ มักมีราคาถูกลง เนื่องจากจีนสามารถผลิตในปริมาณมาก (economies of scale) และมีต้นทุนต่ำ ส่งผลให้ผู้ผลิตไทย ไม่สามารถแข่งขันด้านราคาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ ภาคธุรกิจไทยลดกำลังการผลิต หยุดสายการผลิต หรือ แม้กระทั่งหันไปนำเข้าสินค้าจากจีนแทนการผลิตภายในประเทศ

- อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องหนัง

อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทย ตอนนี้กำลังประสบปัญหาค่อนข้างหนัก เพราะมีแนวโน้ม ถดถอยต่อเนื่อง ทั้งในแง่ของมูลค่าการผลิตที่ลดลง และการแข่งขันจากต่างประเทศที่รุนแรงขึ้น โดยเฉพาะจากประเทศ ที่มีต้นทุนการผลิตต่ำกว่าไทย เช่น บังกลาเทศ เวียดนาม และ จีน ปัจจุบันผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบการผลิต ตามคำสั่ง (OEM) ยังไม่สามารถสร้างแบรนด์หรือพัฒนาสินค้า ให้มีเอกลักษณ์ของตัวเองได้ ทำให้แข่งขันด้านมูลค่าเพิ่มลำบาก ที่สำคัญยังมีแรงกดดันจากต้นทุนแรงงานที่สูงขึ้น แต่ยังไม่มีการปรับ เทคโนโลยีหรือกลยุทธ์การตลาดให้ทันกับคู่แข่งมากนัก แม้ว่า อุตสาหกรรมนี้จะมีบทบาทในแง่การจ้างงานอยู่มาก แต่ถ้ายังไม่สามารถปรับตัวได้ทัน ก็ค่อนข้างเสี่ยงที่หลายธุรกิจจะทยอย ลดกำลังผลิตหรือปิดกิจการในอนาคต

กลุ่มที่ 2 ส่งออกต่ำ-นำเข้าจากจีนสูง (Exposure สูง) - ร้อยละ 12 ของผู้ประกอบการไทย ได้แก่ อุตสาหกรรม

เหล็ก เฟอร์นิเจอร์ และเครื่องจักร ได้รับผลกระทบจากการนำเข้าสินค้าจากจีนที่เข้ามาแทนสินค้าภายในประเทศ และการแข่งขันจากผู้ผลิตจีนที่ตั้งโรงงานในไทย

- อุตสาหกรรมเครื่องจักรกล โลหะ และเหล็ก
อุตสาหกรรมเหล็กไทยขณะนี้อยู่ในสภาวะที่น่าเป็นห่วงมาก เพราะต้องเผชิญกับการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมจากเหล็กนำเข้าราคาถูก โดยเฉพาะจากจีนที่เข้ามาทำตลาดในอาเซียนต่อเนื่องมานานกว่า 10 ปี ส่งผลให้การผลิตของบริษัทเหล็กไทยลดลงต่อเนื่อง ปัจจุบันอุตสาหกรรมเหล็กไทยประสบปัญหาสัดส่วนของการผลิตจริง เมื่อเทียบกับศักยภาพสูงสุดของโรงงาน หรืออัตราการใช้กำลังการผลิตนั้นที่อยู่ในระดับต่ำมาก โดยในปี พ.ศ. 2566 อัตราการใช้กำลังการผลิตเฉลี่ยอยู่ที่เพียง ร้อยละ 31.22¹⁸

นอกจากนี้ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้ระบุว่า อุตสาหกรรมเหล็กภายในประเทศมีอัตราการใช้กำลังการผลิต ลดต่ำลงเหลือเพียง ร้อยละ 28 และผู้ประกอบการส่วนใหญ่ประสบภาวะขาดทุนต่อเนื่อง ซึ่งสาเหตุสำคัญของวิกฤตดังกล่าวเกิดจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมจากสินค้าหุ้มตลาดนำเข้าจากต่างประเทศ โดยเฉพาะจากสาธารณรัฐประชาชนจีน แม้ว่ารัฐบาลไทยจะได้บังคับใช้ มาตรการตอบโต้

¹⁸ ฐานเศรษฐกิจ. (2567, 9 พฤษภาคม). “เหล็กไทย” วิกฤต ใช้กำลังผลิตต่ำสุด สภาพคล่องต่ำ จ่อปิดเพิ่ม. ฐานเศรษฐกิจ. สืบค้นวันที่ 29 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.thansettakij.com/columnist/exclusive-area/595524>

การทุ่มตลาด (Anti – Dumping : AD) เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศแล้วก็ตาม แต่พบว่ามาตรการดังกล่าวยังไม่สามารถยับยั้งผลกระทบได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการใช้ วิธีการหลบเลี่ยงมาตรการ เช่น การเปลี่ยนพิกัดสินค้า โดยผู้ส่งออกมีการเดิมธาตุอลลอยเพียงเล็กน้อยให้กับเหล็กรีดร้อน เพื่อเปลี่ยนลักษณะสินค้าให้แตกต่างจากที่อยู่ภายใต้การจับกุมอากร AD ซึ่งในความเป็นจริง สินค้าที่ถูกดัดแปลงเหล่านี้ยังคงมีคุณสมบัติทางเทคนิคใกล้เคียงกับสินค้าเดิม และสามารถเข้ามาทำตลาดได้ในราคาที่ต่ำ ทำให้ มาตรการปกป้องตลาดสูญเสียประสิทธิภาพ

จากข้อมูลของสถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย ระบุว่า จีนมีการผลิตเหล็กสูงถึง 1,100 ล้านตันต่อปี ใช้ในประเทศประมาณ 900 ล้านตัน ส่วนที่เหลือ 200 ล้านตันส่งออก โดยในปี 2567 มีการส่งออกถึง 110 ล้านตัน ซึ่งตลาดอาเซียนรวมถึงไทยเป็นเป้าหมายหลักของการส่งออกนั้น

ผลกระทบนี้ส่งผลชัดเจนในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา โดยมีผู้ผลิตเหล็กหลายรายได้รับผลกระทบหนัก เช่น บริษัท โรงงานเหล็กกรุงเทพที่ต้องเลิกจ้างพนักงานในปี 2566 จากการขาดทุนสะสม ขณะที่ข้อมูลจากกรมโรงงานอุตสาหกรรมระบุว่า ปัจจุบันมีโรงงานเหล็กในไทยรวม 952 โรงงาน มูลค่าการลงทุนรวมกว่า 2 แสนล้านบาท แต่ก็มีโรงงานที่แจ้งเลิกประกอบกิจการแล้วถึง 71 โรงงาน (ข้อมูลถึงวันที่ 19 ก.พ. 2568)

อีกประเด็นที่น่ากังวลคือ บริษัทเหล็กจีนที่มาตั้งโรงงานในไทยเริ่มขยายกำลังการผลิต โดยใช้เตาหลอมแบบ Induction Furnace (IF) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่จีนไม่อนุญาตให้ใช้ในประเทศเพราะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่กลับนำมาใช้ในไทย ส่วนโรงงานไทยที่ใช้เตาแบบ Electric Arc Furnace (EAF) ซึ่งต้นทุนสูงกว่า กลับต้องทยอยปิดกิจการไป

กลุ่มที่ 3 ส่งออก - นำเข้าจากจีนปานกลาง (Exposure ปานกลาง) - ร้อยละ 40 ของผู้ประกอบการไทย ได้แก่ อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และยานยนต์/ ชิ้นส่วนเริ่มเห็นแนวโน้มการนำเข้าจากจีนเพิ่มขึ้น ขณะที่การใช้กำลังการผลิตภายในประเทศกลับลดลง

- อุตสาหกรรมยานยนต์

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา อุตสาหกรรมยานยนต์ไทยกำลังเผชิญแรงกดดันครั้งใหญ่จากการเปลี่ยนผ่านไปสู่รถยนต์ไฟฟ้า (EV) โดยเฉพาะจากการรุกคืบของค่ายรถยนต์จีนที่เข้ามาลงทุนตั้งโรงงานและบุกตลาดไทยอย่างรวดเร็ว แม้ว่าการใช้รถ EV ในประเทศจะมีแนวโน้มเติบโตเร็ว แต่ผู้ผลิตญี่ปุ่นซึ่งเป็นฐานการผลิตหลักของไทยกลับปรับตัวได้ช้ากว่าผู้ผลิตจากจีน สหรัฐอเมริกา และยุโรป ส่งผลให้ไทยที่ยังพึ่งพาการผลิตรถยนต์ ICE และ Hybrid เป็นหลัก ต้องเผชิญกับความเสี่ยงสูงจากเทคโนโลยีใหม่ที่เข้ามาแทนที่อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกลุ่มชิ้นส่วน เช่น ระบบขับเคลื่อนและเครื่องยนต์ที่กำลังถูกแทนที่ด้วยระบบมอเตอร์ไฟฟ้า

ประเทศไทยยังมีข้อจำกัดเรื่องขนาดการผลิตที่ไม่มากพอจะเกิด Economy of Scale ได้ และยังไม่มีแหล่งแร่สำคัญอย่างลิเทียมและนิเกิลซึ่งจำเป็นสำหรับแบตเตอรี่ ทำให้เสียเปรียบประเทศคู่แข่ง เช่น อินโดนีเซีย นอกจากนี้ แม้จะมีโรงงานจีนหลายแห่งเข้ามาตั้งในไทย แต่กลับมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้ผู้ผลิตไทยน้อยมาก เนื่องจากจีนใช้โรงงานของตัวเองเพื่อผลิตแบบครบวงจร และการวิจัยและพัฒนาในประเทศก็ยังอยู่ในระดับเริ่มต้น

นับตั้งแต่รัฐบาลไทยมีมาตรการอุดหนุน EV จากจีนในปี 2022 ไม่ว่าจะเป็นการลดภาษีนำเข้า หรือการให้เงินสนับสนุนสูงสุด 150,000 บาทต่อคัน ภายใต้เงื่อนไขการผลิตชัดเจนในประเทศ ทำให้ EV จีนเข้ามาตีตลาดอย่างรวดเร็ว จนเกิดสงครามราคา ผู้ผลิตจีนเลือกใช้กลยุทธ์ตัดราคาอย่างหนัก จนแบรนด์อื่น ๆ โดยเฉพาะญี่ปุ่นได้รับผลกระทบอย่างชัดเจน จากเดิมที่รถญี่ปุ่นเคยครองตลาด ร้อยละ 86 ในปี 2022 เหลือเพียง ร้อยละ 75 ในปี 2023 และมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ โดยค่าย BYD, Great Wall Motor, MG, NETA และ Chery เข้ามาแย่งส่วนแบ่งตลาดได้มากขึ้น แต่ผลกระทบไม่ได้หยุดแค่อยอดขายรถเท่านั้น เพราะยังกระทบเป็นวงกว้างไปยังห่วงโซ่อุปทานยานยนต์ทั้งระบบ ซึ่งมีสัดส่วนถึงร้อยละ 11 ของ GDP ประเทศ และมีการจ้างงานในอุตสาหกรรมถึงกว่า 750,000 คน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ผลิตชิ้นส่วนรถยนต์ในไทยที่ส่วนใหญ่เป็น SMEs ตอนนี้คำสั่งซื้อลดลงถึง ร้อยละ 40 ทำให้หลายโรงงาน

ต้องลดวันทำงานเหลือเพียง 3 วันต่อสัปดาห์ และคาดว่าจะมีโรงงานเล็ก ๆ หายยปิดกิจการกว่า 10 แห่งในปีนี้ ที่น่ากังวลคือ มีซัพพลายเออร์ไทยเพียง 12 รายเท่านั้น จากทั้งหมด 660 รายที่สามารถส่งชิ้นส่วนให้ค่าย EV จีนได้

นอกจากนี้ ข้อมูลล่าสุดยังพบว่า มีการนำเข้ารถ EV จีนแล้วกว่า 185,000 คัน แต่รถที่ถูกจดทะเบียนจริงมีเพียง 86,000 คัน แสดงให้เห็นถึงภาวะล้นตลาด ของ EV ที่ส่งผลต่อทั้งราคาขาย และพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ชะลอการตัดสินใจซื้อเพื่อรอให้ราคาลดลงอีก ผลกระทบนี้ทำให้เกิดความไม่สมดุลในตลาด ส่งผลกระทบบั้ทั้งค่ายรถดั้งเดิม ผู้ผลิตชิ้นส่วน และกลายเป็นแรงกดดันให้ภาครัฐต้องทบทวนนโยบายเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการส่งเสริม EV กับการปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ

กลุ่มที่ 4 ส่งออกต่ำ-นำเข้าจากจีนต่ำ (Exposure ต่ำ) – ร้อยละ 32 ของผู้ประกอบการไทย ได้รับผลกระทบน้อย ส่วนใหญ่อยู่ในอุตสาหกรรมที่พึ่งพาตลาดภายใน เช่น อาหาร ท่องเที่ยว และการแพทย์

- อุตสาหกรรมเกษตร

อุตสาหกรรมเกษตรของไทยเริ่มเผชิญกับปัญหามากขึ้น เนื่องจากหลายประเทศทั่วโลกเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับเรื่องความมั่นคงทางอาหารของตัวเองมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศเศรษฐกิจขนาดใหญ่ อย่างจีนและสหรัฐอเมริกาที่เริ่มลดการพึ่งพาการนำเข้าสินค้าเกษตรจาก

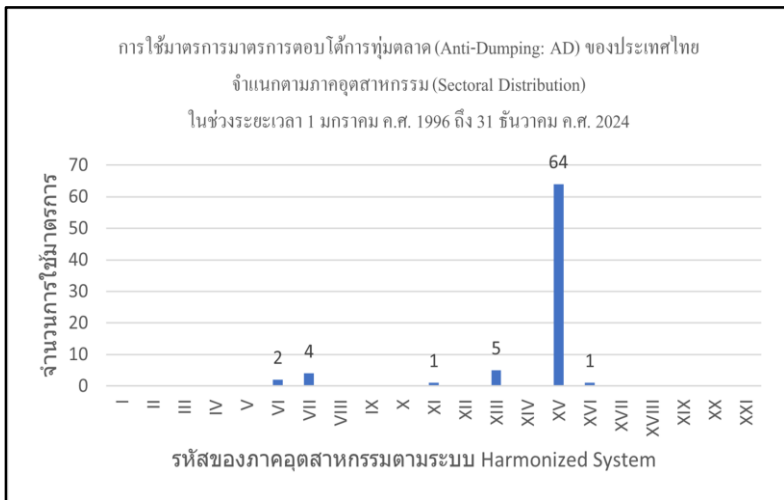
ต่างประเทศ ซึ่งเรื่องนี้ส่งผลกระทบโดยตรงกับไทย เพราะสินค้าเกษตรถือเป็นหนึ่งในแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มข้าว มันสำปะหลัง ผลไม้ และเนื้อสัตว์ ที่สร้างรายได้ส่งออกรวมกันกว่า 1.7 ล้านล้านบาทต่อปี

แต่เมื่อหลายประเทศเริ่มผลิตอาหารเองและลดการนำเข้า เช่น จีนที่ต้งเป้าให้อาหารคนจีนต้องอยู่ในมือของคนจีน หรือสหรัฐอเมริกา ที่เริ่มปฏิรูประบบอาหารเพื่อพึ่งพาตนเองมากขึ้น ทำให้ยอดการส่งออกสินค้าเกษตรจากไทยเริ่มชะลอตัวลง โดยเฉพาะเมื่อรวมกันแล้ว ไทยส่งออกไปจีนและสหรัฐอเมริกา สูงถึงประมาณ 600,000 ล้านบาท ซึ่งมากกว่า 1 ใน 3 ของมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตรทั้งหมด นี่จึงเป็นความท้าทายใหญ่ของเกษตรกรและผู้ประกอบการไทยที่ต้องรีบปรับตัว หาดตลาดใหม่ หรือพัฒนาสินค้าให้มีมูลค่าสูงขึ้น หากไม่ทำ รายได้ที่เคยมีอาจหายไปอย่างถาวร

ในขณะเดียวกัน ไทยก็ไม่ได้เป็นแค่ประเทศที่ส่งออกสินค้าเกษตรเท่านั้น แต่เรายังต้องนำเข้าหลายรายการด้วย เช่น เมล็ดถั่วเหลืองที่ใช้ทำผลิตภัณฑ์น้ำมันพืช และปุ๋ยเคมีที่เรานำเข้าเกือบร้อยละ 90 ของความต้องการในประเทศ ซึ่งรวมแล้วมีมูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ประมาณ 640,000 ล้านบาทต่อปี ปัญหาคือ ถ้าประเทศผู้ผลิตเหล่านี้เริ่มจำกัดหรือระงับการส่งออกสินค้าเพื่อป้องกันการขาดแคลนภายในประเทศ เหมือนที่เคยเกิดขึ้นช่วงสงครามรัสเซีย - ยูเครน ก็อาจทำให้ไทยขาดแคลนวัตถุดิบสำคัญและกระทบต่อราคาสินค้าทั้งระบบ

3.3.2 แนวโน้มการใช้มาตรการตอบโต้ทางการค้า ในแต่ละภาคส่วนอุตสาหกรรมของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมา

3.3.2.1 มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti – Dumping : AD)

ภาพที่ 5 แผนภูมิแท่งแสดงข้อมูลการใช้มาตรการตอบโต้การ
ทุ่มตลาด (Anti-Dumping: AD) ของประเทศไทย¹⁹

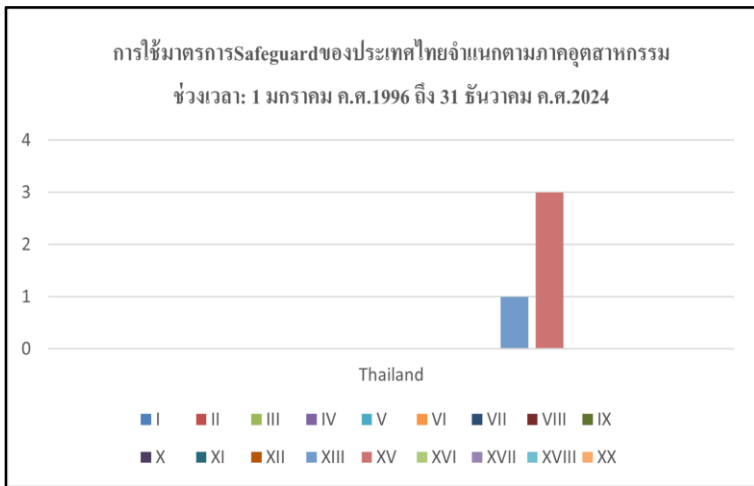
¹⁹ World Trade Organization, Anti-dumping – Gateway, สืบค้นวันที่ 30
มิถุนายน 2568 จาก https://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/adp_e.htm

(จำแนกตามภาคอุตสาหกรรม ตามรหัสของระบบ Harmonized System (HS Sections) ในช่วงเวลา 1 มกราคม พ.ศ. 2539 ถึง 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567)

จากแผนภูมิพบว่า ประเทศไทยใช้มาตรการ AD มากที่สุดกับสินค้าใน หมวดที่ XV ซึ่งเป็นหมวดที่เกี่ยวข้องกับโลหะธรรมดาและผลิตภัณฑ์จากโลหะ เช่น เหล็กกล้า อลูมิเนียม และโลหะผสมต่าง ๆ โดยมีการใช้มาตรการกับหมวดนี้มากถึง 64 ครั้ง ซึ่งนับว่าเป็นสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับหมวดสินค้าอื่นทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมโลหะของไทยมีความเปราะบางต่อการแข่งขันจากสินค้านำเข้าที่ถูกกล่าวหาว่าทุ่มตลาด

ในขณะที่หมวดสินค้าที่มีการใช้ AD ในระดับรองลงมา ได้แก่ หมวดที่ XIV (ผลิตภัณฑ์ เช่น ไข่มุก อัญมณี เครื่องประดับ) จำนวน 5 ครั้ง และหมวดที่ XI (สิ่งทอ และผลิตภัณฑ์จากสิ่งทอ) จำนวน 4 ครั้ง รวมถึงอีกไม่กี่หมวดที่ปรากฏจำนวนการใช้ 1 – 2 ครั้ง เช่น หมวด VII (พลาสติก และผลิตภัณฑ์พลาสติก) หมวด XVI (เครื่องจักร เครื่องใช้ไฟฟ้า) และหมวด XVII (ยานยนต์) ขณะที่หมวดสินค้าอีกจำนวนมากไม่มีการใช้มาตรการ AD เลยตลอดช่วงเวลาดังกล่าว เช่น หมวดสินค้าเกษตร อาหาร หรือสินค้ากลุ่มบริการ

3.3.2.2 มาตรการปกป้องทางการค้า (Safeguard Measures : SG)

ภาพที่ 6 แผนภูมิแท่งแสดงข้อมูลการใช้มาตรการปกป้องทางการค้า (Safeguard Measures - SG) ของประเทศไทยในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2539 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567²⁰

²⁰ World Trade Organization (WTO), Safeguard Measures Database, สืบค้นวันที่ 30 มิถุนายน 2568 จาก https://www.wto.org/english/tratop_e/safeg_e/safeg_e.htm

(โดยจำแนกตามภาคอุตสาหกรรม (Sectoral Distribution) ตามหมวดหมู่สินค้า HS Sections (Harmonized System) ขององค์การศุลกากรโลก ซึ่งแบ่งสินค้าออกเป็น 21 หมวด (Section I-XXI))

จากแผนภูมิพบว่า ประเทศไทยได้ใช้มาตรการ SG ไปทั้งหมด 4 ครั้ง โดยกระจายอยู่ในเพียง 2 หมวดสินค้า ได้แก่ หมวดที่ I (สัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากสัตว์) และหมวดที่ II (ผลิตภัณฑ์จากพืช) โดยมีรายละเอียดดังนี้

- ในหมวด I ประเทศไทยใช้มาตรการ SG จำนวน 1 ครั้ง

- ใน หมวด II ประเทศไทยใช้มาตรการ SG มากถึง 3 ครั้ง ซึ่งคิดเป็นสัดส่วนส่วนใหญ่ของทั้งหมด

หากพิจารณาสถิติการใช้มาตรการตอบโต้ทางการค้าของไทยระหว่างปี 2539 ถึง 2567 จะพบว่าไทยใช้มาตรการ AD มากที่สุดในหมวดโลหะ (HS Section XV) เช่น เหล็กและอลูมิเนียม ซึ่งมีการดำเนินการรวมถึง 64 ครั้ง ขณะที่หมวดสินค้าอื่น ๆ โดยเฉพาะกลุ่มเครื่องใช้ไฟฟ้า (HS Section XVI) ยานยนต์ (HS Section XVII) และสิ่งทอ (HS Section XI) มีการใช้เพียง 1 – 4 ครั้ง หรือแทบไม่มีเลย ส่วนมาตรการ SG ที่ควรใช้เป็นกลไกเร่งด่วนในการชะลอผลกระทบจากการนำเข้าสินค้า กลับถูกนำมาใช้เพียง 4 ครั้งเท่านั้นในรอบกว่า 30 ปี และจำกัดเฉพาะในภาคเกษตรกรรม เช่น สัตว์มีชีวิตและผลิตภัณฑ์จากพืชเท่านั้น

ช่องว่างดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องระหว่างสถานการณ์ความเสี่ยงในอุตสาหกรรมจริง กับมาตรการเยียวยาทางการค้าที่ถูกนำมาใช้จริง กล่าวคือ ไทยมีการใช้มาตรการ AD อย่างเฉพาะจุด เช่น อุตสาหกรรมเหล็กเป็นส่วนใหญ่ แต่ยังขาดการใช้มาตรการในกลุ่มสินค้าที่กำลังเผชิญกับการแข่งขันอย่างรุนแรงในปัจจุบัน เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าขนาดเล็ก เพอร์นิเจอร์ราคาถูกจากจีน หรือชิ้นส่วนยานยนต์ที่กำลังได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของรถยนต์ไฟฟ้า (EV) จากต่างประเทศ

3.4 ปัญหาและข้อจำกัดในการเข้าถึงมาตรการของไทย โดยเฉพาะ SMEs

จากการประชุมของคณะกรรมการร่วมกับการหารือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รับเชิญมาให้ข้อมูลต่อที่ประชุมอนุกรรมการได้รับทราบข้อกังวลสำคัญเกี่ยวกับข้อจำกัดในการเข้าถึงมาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่ยังเผชิญกับอุปสรรคทั้งด้านขั้นตอน กระบวนการ และการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยมีประเด็นปัญหาในเชิงโครงสร้างได้ในหลายมิติ ดังต่อไปนี้

3.4.1 ความซับซ้อนของขั้นตอนและกฎเกณฑ์ขั้น ต่ำของการยื่นคำขอ

การยื่นคำร้องให้ใช้มาตรการ Trade Remedies ยังคงมีข้อกำหนดที่เข้มงวด เช่น ต้องมีผู้ประกอบการไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของผู้ผลิตภายในประเทศร่วมยื่นคำร้อง และต้องได้รับการสนับสนุนจากผู้ผลิตในประเทศอย่างน้อย ร้อยละ 50 เพื่อเข้าเกณฑ์อุตสาหกรรมภายในตามนิยามของ WTO

อุปสรรคสำคัญคือ การรวบรวมเสียงและความร่วมมือระหว่างผู้ผลิตในประเทศ ให้เป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 25 และร้อยละ 50 ข้างต้น ในหลายอุตสาหกรรมที่มีผู้ผลิตรายเล็กจำนวนมากและกระจัดกระจาย การจะให้ได้สัดส่วนการผลิตรวมกันถึง ร้อยละ 25 อาจต้องอาศัยความร่วมมือของผู้ผลิตเป็นสิบรายขึ้นไป ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะผู้ประกอบการรายย่อยมักขาดเวทีสื่อสารหรือการรวมตัวอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ บางรายอาจกังวลถึงผลกระทบทางอ้อม เช่น ความสัมพันธ์กับผู้นำเข้าหรือคู่ค้า ทำให้ไม่กล้าร่วมลงชื่อในคำร้อง การขาดองค์กรกลางที่ช่วยประสานงานและรวมกลุ่มผู้ได้รับผลกระทบให้มีความเสี่ยงเดียวกัน จึงทำให้ SMEs หลายกลุ่มไม่สามารถยื่นคำร้องได้แม้จะได้รับความเสียหายจากสินค้านำเข้าอย่างชัดเจน

สำหรับผู้ประกอบการขนาดกลางและย่อม (SMEs) การจะรวมตัวกันยื่นคำร้องใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าถือเป็นเรื่องท้าทายอย่างยิ่ง เนื่องจากการขาด

ทรัพยากรด้านเงินทุนและบุคลากรในการดำเนินการทางกฎหมายที่ซับซ้อน หลายกรณีต้องอาศัยทีมที่ปรึกษากฎหมายหรือผู้เชี่ยวชาญด้านการค้าระหว่างประเทศในการจัดเตรียมข้อมูลการทุ่มตลาด เปรียบเทียบต้นทุนราคา และวิเคราะห์ความเสียหาย ซึ่ง SMEs ส่วนใหญ่อาจไม่มีงบประมาณจ้างผู้เชี่ยวชาญดังกล่าว นอกจากนี้ SMEs บางรายอาจไม่ทราบถึงขั้นตอนหรือสิทธิของตนในการขอใช้มาตรการ ขาดความรู้ และข้อมูลเชิงเทคนิค ทำให้ไม่สามารถเริ่มการยื่นคำร้องได้ด้วยตนเอง กรมการค้าต่างประเทศตระหนักถึงปัญหานี้ และได้ชี้แจงว่าจะจัดอบรมให้ความรู้กับผู้ประกอบการไทยเกี่ยวกับกฎหมาย วิธีการยื่นคำร้อง และกระบวนการไต่สวนด้านมาตรการเยียวยาทางการค้าโดยเฉพาะ เพื่อเตรียมความพร้อมให้ SMEs สามารถดำเนินการได้อย่างถูกต้อง

นอกจากนี้ กระบวนการยื่นคำร้องยังต้องจัดเตรียมเอกสารจำนวนมากและละเอียด เช่น ข้อมูลปริมาณและมูลค่าการนำเข้า ราคาสินค้าเปรียบเทียบ งบการเงินของผู้ผลิตภายใน หลักฐานการว่างงานหรือปิดกิจการที่เกิดขึ้น เป็นต้น ภาระด้านเอกสารนี้เป็นเรื่องยุ่งยากเกินกำลังสำหรับกิจการขนาดเล็กที่บุคลากรจำกัด หลายกรณีแม้ SMEs จะรู้สึกถึงผลกระทบจากการทุ่มตลาด แต่เมื่อต้องเตรียมหลักฐานปริมาณมากและต้องเปิดเผยข้อมูลธุรกิจของตน ก็เกิดความลังเลที่จะดำเนินการต่อ

3.4.2 ระยะเวลาในการไต่สวนที่ใช้ระยะเวลายาวนานกว่าประเทศอื่น

ไทยมีกรรมการค้าต่างประเทศ (กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า) เป็นผู้ดำเนินการหลักสำหรับการไต่สวน AD/CVD ร่วมกับคณะกรรมการพิจารณาการทุ่มตลาดและอุดหนุน (ทตอ.) ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาเรื่องขาดทุนของอุตสาหกรรมภายในและประกาศผลการตัดสินสุดท้ายโดยมาตรฐานของไทย ระยะเวลาในการสืบสวนมาตรการ Trade Remedies เฉลี่ยอยู่ที่ 12 เดือน และสามารถขยายได้อีก 6 เดือนหากจำเป็น ซึ่งมองว่าอาจยาวนานเกินไป หากเทียบกับประเทศคู่ค้าอื่นโดยหลายประเทศจึงสามารถออกมาตรการได้รวดเร็วกว่าไทย

ประเทศ	ระยะเวลาเฉลี่ยในการสืบสวน
ประเทศไทย	12 เดือน (สามารถขยายได้อีก 6 เดือนหากจำเป็น)
สหภาพยุโรป (EU)	6 เดือน (มาตรการชั่วคราว), 14 เดือน (มาตรการถาวร)
สหรัฐอเมริกา	ประมาณ 11 เดือน
ประเทศอินเดีย เวียดนาม แอฟริกาใต้ บราซิล	ประมาณ 10 เดือน
สหราชอาณาจักร (UK)	11-13 เดือน

3.4.3 ขาดกลไกเตือนภัยเชิงรุกหรือระบบเฝ้าระวังตลาดนำเข้า

ปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีระบบเฝ้าระวัง (monitoring mechanism) ที่ชัดเจน ทำให้อุตสาหกรรมไทยอาจตอบสนองต่อการท่วมตลาดหรือการอุดหนุนจากต่างประเทศได้ล่าช้า ที่ประชุมจึงเสนอให้กรมการค้าต่างประเทศทำหน้าที่หน่วยเฝ้าระวัง ร่วมกับภาคอุตสาหกรรมและหน่วยงานอื่น ๆ และเสนอให้มีระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) เพื่อช่วยประเมินความเสี่ยงและแจ้งเตือนอุตสาหกรรมได้ทัน่วงที

3.4.4 ขาดการประชาสัมพันธ์ การเพิ่มความตระหนักรู้ และการให้ความรู้และการสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการ

หนึ่งในปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญของประเทศไทยในการดำเนินมาตรการตอบโต้ทางการค้า (Trade Remedies) ได้แก่ การขาดการประชาสัมพันธ์และการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางและได้รับผลกระทบจากการนำเข้าสินค้าที่ไม่เป็นธรรมอย่างชัดเจน แต่กลับไม่มีโอกาสเข้าถึงหรือใช้กลไกการเยียวยาที่มีอยู่ได้อย่างแท้จริง

จากการวิเคราะห์เบื้องต้นพบว่า ปัญหาดังกล่าวเกิดจากหลายปัจจัยประกอบกัน ได้แก่ ความซับซ้อนของกระบวนการยื่นคำร้อง การขาดแคลนความรู้ด้านกฎหมาย

การค้าและการจัดเตรียมหลักฐานทางเทคนิค ตลอดจนขาดช่องทางการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าถึงได้ง่าย โดยเฉพาะสำหรับผู้ประกอบการที่อยู่นอกกลุ่มเครือข่ายอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ในปัจจุบัน แม้การค้าต่างประเทศจะมีช่องทางการติดต่อและเว็บไซต์ทางการ แต่ก็ยังไม่เพียงพอในเชิงปริมาณ และประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับความต้องการของผู้ประกอบการที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ จากข้อมูลที่สมาคมผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไทย และผู้แทนจากสมาคมส่งเสริมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมไทยได้นำเสนอ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้ประกอบการจำนวนมากไม่เพียงแต่ไม่สามารถดำเนินการยื่นคำร้องเท่านั้น แต่ยังไม่เคยรับรู้ด้วยซ้ำว่า มาตรการตอบโต้ทางการค้าเหล่านี้ มีอยู่ในระบบกฎหมายของไทย และตนเองในฐานะผู้เสียหาย มีสิทธิที่จะร้องขอให้รัฐใช้มาตรการเหล่านี้เพื่อปกป้องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของตนได้

สถานการณ์ดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงช่องว่างทางข้อมูลระหว่างรัฐกับภาคธุรกิจ และตอกย้ำว่ากลไกทางกฎหมายเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอ หากไม่มีการออกแบบระบบสนับสนุนผู้ใช้งานที่เหมาะสม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ

3.4.5 กรณีศึกษา : ปัญหาที่ผู้ประกอบการ SME เผชิญ – บริษัท D.C.L. Plastic (Thailand) จำกัด

ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อรับฟังปัญหาที่ SME กำลังเผชิญในปัจจุบัน คณะผู้จัดทำได้สัมภาษณ์ผู้บริหารของบริษัท D.C.L. Plastic (Thailand) จำกัด เพื่อรับทราบถึงปัญหาที่ผู้ประกอบการ SME เผชิญ

บริษัท D.C.L. Plastic (Thailand) จำกัด เป็นผู้ประกอบการขนาดกลางในภาคอุตสาหกรรมรีไซเคิลพลาสติกของไทย ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2546 โดยมีโรงงานตั้งอยู่ที่จังหวัดปทุมธานี ดำเนินธุรกิจหลักในการรับซื้อเศษพลาสติก PVC ทั้งในรูปแบบขยะสายไฟและพลาสติกนิ่ม มาเข้าสู่กระบวนการรีไซเคิล เช่น การบด ล้าง และหลอมเม็ดพลาสติก เพื่อผลิตเป็นเม็ดพลาสติกรีไซเคิล (Recycle Pellet) ส่งให้กับอุตสาหกรรมปลายน้ำ เช่น โรงงานผลิตสายไฟ รองเท้ายาง ท่อสวน และชิ้นส่วนยานยนต์

อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารของบริษัทให้ข้อมูลว่าในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ธุรกิจของตนได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมจากสินค้านำเข้าขยะพลาสติกรีไซเคิลราคาถูกจากประเทศจีน ซึ่งสามารถนำเข้าได้ในราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนของผู้ผลิตในประเทศอย่างมาก จนทำให้บริษัทไม่สามารถแข่งขันด้านราคาหรือปริมาณได้ อีกทั้งนโยบายของไทยที่จำกัดการนำเข้าขยะพลาสติกกลับยิ่งซ้ำเติมต้นทุน

วัตถุดิบในประเทศให้สูงขึ้น ส่งผลต่อความสามารถในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

จากสถานการณ์ดังกล่าว ผู้บริหารบริษัท D.C.L. Plastic ได้สะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ทำให้ผู้ประกอบการ SME ไม่สามารถเข้าถึงหรือใช้ “มาตรการเยียวยาทางการค้า” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะอยู่ในอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการนำเข้าที่อาจเข้าข่ายการทุ่มตลาด โดยสามารถสรุปปัญหาหลักได้ 3 ประการดังนี้

1) การประชาสัมพันธ์และความรู้ความเข้าใจในมาตรการต่ำ

ผู้ประกอบการ SME ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้หรือไม่เคยรับทราบมาก่อนว่าประเทศไทยมีมาตรการเยียวยาทางการค้าที่สามารถใช้เพื่อปกป้องธุรกิจจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม เช่น มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping) หรือการอุดหนุน (CVD) อีกทั้งไม่ทราบว่าต้องดำเนินการอย่างไร ติดต่อหน่วยงานใด หรือมีสิทธิในการร้องขอในฐานะผู้ประกอบการรายย่อยหรือไม่ มากไปกว่านั้น แม้ว่าจะมีผู้ประกอบการที่รับรู้ว่าประเทศไทยมีมาตรการเยียวยาทางการค้า แต่ตนก็ไม่รู้ถึงวิธีการในการยื่นไต่สวนหรือการเข้าถึงการใช้มาตรการเหล่านี้

2) ข้อจำกัดด้านกลไกการรวบรวมเสียงในกระบวนการยื่นคำร้อง

เกณฑ์ของการยื่นคำร้องให้มีการไต่สวน มาตรการเยียวยาทางการค้า กำหนดให้ผู้ยื่นต้องมีสัดส่วน การผลิตในตลาดไม่น้อยกว่า ร้อยละ 25 และได้รับการ สนับสนุนจากผู้ผลิตในตลาดรวมกันเกิน ร้อยละ 50 ซึ่งผู้ประกอบการรายย่อยมักไม่สามารถบรรลุเกณฑ์นี้ได้ด้วย ตนเอง

นอกจากนี้ แม้จะมีแนวทางในการรวมกลุ่ม หรือให้ผู้ผลิตรายใหญ่ยื่นคำร้องแทน แต่ในทางปฏิบัติ บริษัท ขนาดใหญ่ในอุตสาหกรรมกลับไม่สนใจดำเนินการ หรือไม่ ต้องการใช้มาตรการดังกล่าว ทำให้ SME ไม่สามารถผลักดัน กระบวนการได้จริง ซึ่งช่องทางอย่างสภาอุตสาหกรรม ควรเป็น ตัวแทนประสานเสียงของ SME กลับมีโครงสร้างที่เอื้อต่อผู้ผลิต รายใหญ่เป็นหลัก SME จึงขาดช่องทางการมีส่วนร่วม อย่างแท้จริง

3) บทบาทของหน่วยงานรัฐยังไม่เชื่อมต่อกับ SME อย่างเพียงพอ

แม้กองปกป้อง และโต้ตอบทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ จะเป็นหน่วยงาน หลักในการดูแลการดำเนินมาตรการเยียวยาทางการค้า แต่จาก มุมมองของผู้ประกอบการ SME กลับพบว่าหน่วยงานดังกล่าว ยังไม่มีการเข้าถึงผู้ประกอบการรายย่อยอย่างทั่วถึง ไม่ได้ใช้ ช่องทางองค์กรกลางอย่างสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

หรือสมาคมเฉพาะกลุ่มเพื่อรับฟังปัญหาโดยตรงจาก SMEs ที่อยู่ปลายน้ำของห่วงโซ่อุตสาหกรรม

3.5 กรณีศึกษาจากต่างประเทศ

3.5.1 กระบวนการใช้มาตรการ AD, CVD และ Safeguard กรณีศึกษาสหรัฐอเมริกา²¹

3.5.1.1 หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

ในสหรัฐอเมริกา การดำเนิน มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD) และการอุดหนุน (CVD) แบ่งความรับผิดชอบระหว่าง 2 หน่วยงาน คือ กระทรวง พาณิชย์สหรัฐฯ (DOC) ที่ทำหน้าที่พิจารณาว่าการทุ่มตลาด หรืออุดหนุนหรือไม่ และคำนวณอัตรา และคณะกรรมการ การค้าระหว่างประเทศ (USITC) ที่พิจารณาว่าอุตสาหกรรม ภายในประเทศได้รับความเสียหายหรือไม่ ทำหน้าที่เปรียบ เปรียบเทียบ

โดยคณะกรรมการการค้าระหว่าง ประเทศสหรัฐฯ (USITC: United States International Trade

²¹ U.S. Department of Commerce, International Trade Administration. (ไม่ ปรากฏปี.). *FAQs for the initiation of an antidumping duty and/or countervailing duty investigation*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.trade.gov/faq/faqs-initiation-antidumping-duty-and-or-countervailing-duty-investigation>

Commission) มีโครงสร้างองค์กรที่แบ่งบทบาทหน้าที่ชัดเจน เพื่อให้ครอบคลุมทั้งด้านกฎหมาย เศรษฐศาสตร์ การสืบสวน และการสนับสนุนด้านเทคนิค

1) คณะกรรมการธิการและประธาน (Commission & Chairman) ทำหน้าที่กำหนดทิศทางและนโยบายสูงสุดขององค์กร รวมทั้งกำกับดูแลการดำเนินงานของทุกสำนักงานภายใต้ USITC

2) สำนักงานผู้ตรวจการทั่วไป (Office of Inspector General) ตรวจสอบภายในและประเมินความถูกต้อง โปร่งใส และประสิทธิภาพของการทำงานของทุกหน่วยงาน

3) สำนักงานด้านกฎหมายและบริหาร (Office of the Administrative Law Judges, Office of Administrative Services, Office of the General Counsel)

- Administrative Law Judges : พิจารณาคดีทางการค้าและข้อพิพาทด้านการนำเข้า

- General Counsel : ให้คำปรึกษาด้านกฎหมายและตรวจสอบความถูกต้องของกระบวนการ

- Administrative Services : ดูแลงานบุคลากร ความปลอดภัย งานธุรการ และการสนับสนุนการดำเนินงาน

4) สำนักงานข้อมูลและสารสนเทศ (Office of the Chief Information Officer) ดูแลระบบไอที

และโครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูลเพื่อสนับสนุนการสืบสวนและการวิเคราะห์

5) สำนักงานปฏิบัติการ (Office of Operations) เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบงานด้านมาตรการเยียวยาทางการค้า แบ่งออกเป็นหลายสำนักย่อย ได้แก่

- Office of Investigations : ทำการสืบสวนข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการทุ่มตลาด (AD) การอุดหนุน (CVD) และมาตรการปกป้องการค้า (SG)

- Office of Unfair Import Investigations : ดูแลคดีการนำเข้าไม่เป็นธรรมและการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

- Office of Economics : วิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการใช้หรือไม่ใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า

- Office of Tariff Affairs and Trade Agreements : ดูแลข้อมูลภาษีศุลกากรและการประสานงานด้านข้อตกลงทางการค้า

- Office of Industry and Competitiveness Analysis : วิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมสหรัฐอเมริกา

- Office of Analysis and Research Services : จัดทำวิจัยและข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ

- Trade Remedy Assistance Office : ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือ SMEs และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่ต้องการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า

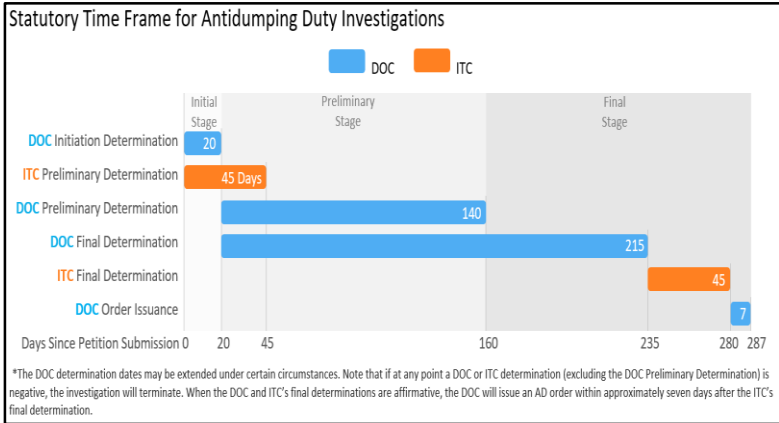
6) สำนักงานความสัมพันธ์ภายนอก (Office of External Relations) สื่อสารและประสานงานกับ หน่วยงานภายนอก รัฐบาลประเทศคู่ค้า และองค์กรระหว่าง ประเทศ

7) สำนักงานการเงิน (Office of the Chief Financial Officer) ดูแลด้านงบประมาณ การเงิน และการจัดซื้อจัดจ้างของ USITC²²

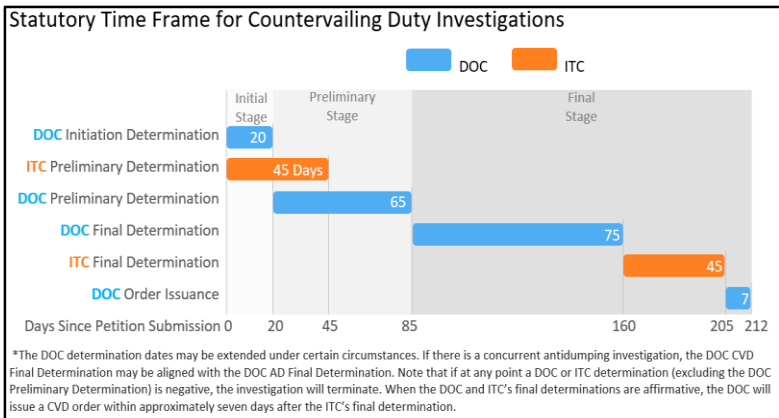
3.5.1.2 กระบวนการและระยะเวลาในการไต่สวน ใช้มาตรการ AD/CVD

1) ขั้นตอนการดำเนินคดี (AD/CVD)

²² U.S. International Trade Commission. (ไม่ปรากฏปี.). *USITC organization chart* [PDF]. USITC. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2568 จาก https://www.usitc.gov/press_room/documents/usitc_organization_chart.pdf

ภาพที่ 7 กรอบเวลาในการไต่สวนใช้มาตรการ AD

ภาพที่ 8 กรอบเวลาในการไต่สวนใช้มาตรการ CVD

1.1) เริ่มกระบวนการ ผู้ผลิตในประเทศยื่นคำร้อง หากหลักฐานครบถ้วน DOC ต้องเปิดไต่สวนภายใน 20 วัน โดยไม่มีการปฏิเสธเหมือนของไทย

1.2) วินิจฉัยเบื้องต้น

- ITC ต้องตัดสินภายใน 45 วัน หากผลเป็นลบ คดีจะถูกยุติ

- DOC ให้ผลเบื้องต้นใน 140 วัน (AD) หรือ 65 วัน (CVD)

- หากทั้งสองให้ผลเป็นบวก ก็จะเริ่มเก็บเงินประกัน (cash deposits) กับสินค้านำเข้าที่ถูกไต่สวน คล้ายลักษณะของการออกมาตรการชั่วคราว

1.3) การรวบรวมข้อมูล

- DOC ส่งแบบสอบถามไปยังผู้ผลิต/รัฐบาลต่างประเทศ

- ITC ส่งแบบสอบถามไปยังผู้ผลิตผู้นำเข้า และผู้ใช้ภายในสหรัฐอเมริกา

- จัด Public Hearing เปิดรับข้อมูลจากทุกฝ่าย มีการบันทึก ตอบโต้ ซักถามอย่างเป็นระบบ มีลักษณะการไต่สวนแบบศาล ต่างจากไทยที่ไม่ได้ให้ความสำคัญเชิงพิจารณาในขั้นตอนนี้นัก

1.4) วินิจฉัยขั้นสุดท้าย

- DOC ต้องให้คำตัดสินขั้นสุดท้ายภายใน 215 วัน (AD) หรือ 75 วัน (CVD)

- ITC ต้องวินิจฉัยขั้นสุดท้ายภายใน 45 วันหลัง DOC สรุป หาก ITC ให้ผลลบ คดีจะถูกยกเลิก

1.5) การประกาศใช้มาตรการ

- หาก DOC และ ITC ให้ผลเป็นบวกทั้งคู่ DOC จะออกคำสั่งจัดเก็บอากรภายใน 7 วัน

- มาตรการมีอายุ 5 ปี และสามารถต่ออายุได้

ข้อสังเกต

จากการเปรียบเทียบระบบการไต่สวนมาตรการ AD/CVD ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา พบว่าสหรัฐอเมริกามีโครงสร้างที่ชัดเจนและเป็นระบบมากกว่า โดยเฉพาะในเรื่องของการแบ่งบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 หน่วยงานหลัก ได้แก่

1) Department of Commerce (DOC) ที่ดูแลเรื่องการไต่สวนข้อเท็จจริงและคำนวณอัตราการทุ่มตลาดหรืออุดหนุน

2) US International Trade Commission (USITC) ที่ดูแลเรื่องผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ

การแยกบทบาทแบบนี้ช่วยให้การดำเนินการมีความเป็นกลางมากขึ้น เพราะแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่ชัดเจน ไม่ทับซ้อนกัน อีกทั้งยังทำให้เกิดกลไกการถ่วงดุลภายในกระบวนการ ยิ่งไปกว่านั้น ยังมีการเปิดเผยข้อมูลและเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้าไปมีส่วนร่วม

ในกระบวนการ เช่น การส่งเอกสาร การเข้าร่วมการไต่สวน หรือการให้ข้อมูลเพิ่มเติม ซึ่งถือเป็นจุดแข็งของระบบ สหรัฐอเมริกา

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยนั้น ผู้มีอำนาจในการพิจารณาตัดสินการยื่นไต่สวนใช้มาตรการคือ คณะกรรมการพิจารณาการทุ่มตลาดและการอุดหนุน (ทตอ.) เท่านั้น โดยให้กรรมการค้าต่างประเทศเป็นเพียงผู้ดูแลหลัก การไต่สวนของไทยจึงยังอาศัยดุลยพินิจของคณะกรรมการ ทตอ. อยู่มาก และบางครั้งหากผู้ร้องไม่มีข้อมูลครบถ้วนตั้งแต่ต้น ก็อาจถูกปิดตกได้ทันทีโดยไม่มีการสอบสวนเพิ่มเติม ซึ่งทำให้ กระบวนการยังขาดความยืดหยุ่น และอาจเป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงกลไกนี้โดยเฉพาะกับ SMEs

3.5.1.3 กระบวนการเรียกผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เข้าชี้แจงหรือให้ข้อมูล

ในกรณีสหรัฐอเมริกา กระทรวง พาณิชยสหรัฐอเมริกา (U.S. Department of Commerce : DOC) จะส่งแบบสอบถามไปยังผู้ส่งออกต่างประเทศ และผู้นำ เข้าที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอข้อมูลเกี่ยวกับการขายและต้นทุน การผลิตของสินค้า

นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการการค้า ระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (U.S. International Trade Commission : USITC) จะส่งแบบสอบถามไปยังผู้ผลิต

ในประเทศ ผู้นำเข้า และผู้ซื้อสินค้าในสหรัฐอเมริกา เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นสำหรับการพิจารณาว่าการนำเข้าสินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศหรือไม่

หลังจากที่กระทรวงพาณิชย์สหรัฐอเมริกา ประกาศผลการไต่สวนขั้นสุดท้าย คณะกรรมการการค้าระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (U.S. International Trade Commission : USITC) จะจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ (Public Hearing) ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ผู้ร้องในประเทศ ผู้ส่งออก และผู้นำเข้า ได้แสดงความคิดเห็นตอบคำถาม และนำเสนอพยานหลักฐานต่อคณะกรรมการ เพื่อประกอบการพิจารณาว่า การนำเข้าสินค้านั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศหรือไม่

กระบวนการนี้มีลำดับขั้นชัดเจน โดยเริ่มจากการที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องยื่นเอกสาร “Prehearing Brief” ซึ่งเป็นเอกสารที่รวบรวมข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และข้อมูลจากบันทึกคดี เพื่อแสดงจุดยืนของแต่ละฝ่ายต่อคณะกรรมการ เอกสารนี้ต้องส่งก่อนวันรับฟังความคิดเห็นประมาณ 5 วันทำการ และถือเป็นพื้นฐานสำคัญในการชี้แจงระหว่างการไต่สวนแบบเปิด หลังจากนั้นจะเป็นการจัด Public

Hearing ซึ่งผู้แทนจากแต่ละฝ่ายจะมีโอกาสกล่าวเปิดสั้น ๆ และตอบคำถามจากคณะกรรมการ²³

หลังการรับฟังความคิดเห็น ผู้เข้าร่วมสามารถส่งเอกสารเพิ่มเติมอีกชุดที่เรียกว่า “Posthearing Brief” เพื่อสรุปข้อโต้แย้งที่ได้กล่าวไว้ ตอบสนองต่อข้อมูลที่ปรากฏใหม่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็น หรือชี้แจงประเด็นที่ยังมีข้อสงสัย โดยเอกสารนี้จะต้องยื่นภายใน 5 วันทำการหลังจากการรับฟัง

เมื่อเอกสารทั้งหมดได้รับการรวบรวม คณะกรรมการจะจัดทำรายงานสรุปผลการไต่สวน และดำเนินการประชุมเพื่อลงมติอย่างเป็นทางการ โดยผลการลงคะแนนของคณะกรรมการจะเป็นตัวกำหนดว่า สหรัฐอเมริกา จะดำเนินการใช้มาตรการตอบโต้หรือไม่ ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนให้เห็นถึงความโปร่งใสในกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และเปิดโอกาสให้มีการโต้แย้งอย่างเป็นธรรมก่อนที่จะมีการตัดสินใจขั้นสุดท้าย

²³ U.S. Code of Federal Regulations, Title 19, Chapter II, Subchapter B, Part 207, Subpart C: Final Determinations, Short Life Cycle Products, § 207.20–207.30, *Electronic Code of Federal Regulations (eCFR)*, สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2568, จาก <https://www.ecfr.gov/current/title-19/chapter-II/subchapter-B/part-207/subpart-C>

ข้อสังเกต

จากการศึกษากระบวนการไต่สวน AD/CVD ของสหรัฐอเมริกา พบว่า มีการจัดระบบขั้นตอนต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นผู้ร้อง ผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือผู้แทนอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งสามารถแสดงความเห็นและยื่นข้อมูลผ่านการจัด public hearing ที่จัดโดย USITC ที่สำคัญคือมีทั้งการยื่นเอกสารก่อนการไต่สวน (prehearing) และการตอบโต้หรือชี้แจงเพิ่มเติมหลังการไต่สวน (posthearing) ซึ่งทำให้กระบวนการมีความรอบด้านและโปร่งใส

ในกรณีของประเทศไทย จะใช้วิธีสอบถามข้อมูล (questionnaire) จากผู้ส่งออก ผู้ผลิตในต่างประเทศ และผู้นำเข้าในประเทศ รวมถึงผู้ใช้และผู้ผลิตภายในประเทศ (อุตสาหกรรมภายใน) คณะกรรมการสามารถเรียกผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมาให้ถ้อยคำหรือยืนยันหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น และมีการตรวจสอบสถานที่ผลิต/ขาย (on-site verification) กับผู้เกี่ยวข้องด้วย

แม้จะมีกระบวนการที่ระบุไว้ในกฎหมายว่าผู้มีส่วนได้เสียสามารถให้ข้อมูลหรือความเห็นได้ แต่ในทางปฏิบัติกลับยังไม่มีรายละเอียดชัดเจนเท่าที่ควร ทำให้อาจเป็นอุปสรรคต่อผู้ประกอบการ โดยเฉพาะกลุ่ม SMEs

3.5.1.4 เปรียบเทียบค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในแต่ละขั้นตอน

- ประเทศไทยมีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมตามประกาศกระทรวงพาณิชย์ ล่าสุดคือ 10,000 บาท สำหรับการยื่นคำร้องขอได้สวนมาตรการ AD/CVD (แบบ ปร.1) กรณีคำร้องอื่น ๆ เช่น ยื่นทบทวนมาตรการ ขอคืนอากร ตามแบบ ปร.2 – 5 จะมีค่าธรรมเนียม 5,000 บาทต่อคำขอ²⁴

- สหรัฐอเมริกาไม่เรียกเก็บค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งในการยื่นคำร้องหรือกระบวนการสอบสวน กระทรวงพาณิชย์ไม่เก็บค่าใช้จ่ายจากผู้ร้อง

3.5.1.5 กลไกการช่วยเหลือ SMEs ในการเข้าถึงการใช้มาตรการ

สหรัฐอเมริกามีหน่วยชื่อ (Trade Remedy Assistance Office: TRA0) TRA0 อยู่ใต้ USITC โดยจะมีหน้าที่ให้ข้อมูลทั่วไปแก่ธุรกิจขนาดเล็กและหน่วยงานขนาดเล็กอื่น ๆ เกี่ยวกับมาตรการเยียวยา และให้ความช่วยเหลือทางเทคนิคและกฎหมาย เช่น เตรียมข้อมูลยื่นคำร้องเป็นต้น แก่หน่วยงานขนาดเล็กที่มีคุณสมบัติเหมาะสม

²⁴ กระทรวงพาณิชย์. (2564, 19 มีนาคม). ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การกำหนดให้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน พ.ศ. 2564 [ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนพิเศษ 62 ง]. สืบค้นจาก https://thaitr.dft.go.th/storage/measure_info/s5Yu0QT8t3etUPDQxsudZepVWeNckDWE36Nhc5ls.pdf

ซึ่งต้องการใช้ Trade Remedies นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงาน Petition Counseling and Analysis Unit อยู่ภายใต้ DOC มีหน้าที่ช่วยเขียนคำร้อง วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้สิทธิต่าง ๆ ในมาตรการ AD/CVD โดยไม่มีค่าใช้จ่าย ถือเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยลดอุปสรรคเชิงเทคนิคสำหรับผู้ประกอบการที่ไม่มีทรัพยากรในการว่าจ้างผู้เชี่ยวชาญ²⁵

ข้อสังเกต

ในกรณีประเทศไทย กลับไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาเฉพาะทางฟรี หรือช่วยในการเตรียมเอกสารในเชิงเทคนิค ส่งผลให้ SMEs ซึ่งมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร อาจไม่สามารถเข้าถึงกลไกการคุ้มครองเหล่านี้ได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ จากข้อมูลที่อนุฯได้รับมา ส่วนใหญ่หน่วยงานที่ยื่นเรื่องขอให้เริ่มกระบวนการไต่สวนในประเทศไทย มักจะเป็นบริษัทที่ปรึกษาเฉพาะทางที่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูง กรณีละถึง 1-2 ล้านบาท โดยจะจัดการตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล ทำเอกสาร และไปยื่นเรื่องตลอดจนติดตามตลอดทั้งกระบวนการ ซึ่งกระบวนการที่ยุ่งยากตลอดจนค่าใช้จ่ายที่สูงนี้เป็นอุปสรรคสำคัญในการที่ SMEs ในประเทศไทยจะเข้าถึงการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าเพื่อปกป้อง

²⁵ U.S. International Trade Commission. (ไม่ปรากฏปี). *Trade Remedy Assistance Program*. สืบค้นจาก <https://www.usitc.gov/offices/operations/trao>

อุตสาหกรรมของตนเองได้ จึงควรพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานที่ให้คำปรึกษาเฉพาะทางฟรี หรือช่วยในการเตรียมเอกสารในเชิงเทคนิค โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย เพื่อให้ SMEs ที่ได้รับผลกระทบเชิงลบจริง ๆ เข้าถึง และใช้กลไกที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

หรือหากพิจารณาแล้ว ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมนั้นสูงมาก ทางรัฐอาจจะพิจารณาใช้งบประมาณจากกองทุนที่จัดตั้งขึ้นมาเฉพาะทางเพื่อสนับสนุนให้ SMEs ในอุตสาหกรรมดังกล่าวว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาเฉพาะทางเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการดำเนินการรวบรวมข้อมูลและยื่นเอกสารต่าง ๆ ได้

3.5.2 กระบวนการใช้มาตรการ AD, CVD และ Safeguard กรณีศึกษาสหภาพยุโรป (EU)

3.5.2.1 หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

ในสหภาพยุโรป คณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) เป็นหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบการไต่สวนมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti – Dumping : AD) และ มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duties : CVD) และมาตรการปกป้องการนำเข้า (Safeguard) โดยตรง

3.5.2.2 กระบวนการและระยะเวลาในการไต่สวนใช้มาตรการ AD/CVD

1) ขั้นตอนการรับคำร้อง

การไต่สวนการทุ่มตลาดคือ กระบวนการที่คณะกรรมการยูโรปตรวจสอบว่าสินค้าที่นำเข้ามายังสหภาพยุโรป (EU) ถูกขายในราคาต่ำกว่าราคาที่ขายในประเทศผู้ผลิตหรือไม่ กล่าวคือ มีการ "ทุ่มตลาด" หรือไม่

คณะกรรมการมีหน้าที่ต้องเริ่มการไต่สวนการทุ่มตลาด หากได้รับคำร้องที่ถูกต้องจากอุตสาหกรรมภายในสหภาพยุโรปซึ่งแสดงหลักฐานเพียงพอว่าผู้ผลิตส่งออกจากประเทศหนึ่งหรือหลายประเทศมีการทุ่มตลาดสินค้าบางชนิดในตลาดสหภาพยุโรป และก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายในสหภาพยุโรป ตามกฎหมายของสหภาพยุโรป คณะกรรมการจะเริ่มการไต่สวนภายใน 45 วันหลังได้รับคำร้อง

คณะกรรมการจะประกาศ "หนังสือแจ้งการเริ่มต้นกระบวนการไต่สวน" (Notice of Initiation) ในช่องทางทางการของสหภาพยุโรป โดยระบุชัดเจนถึงสินค้าที่อยู่ระหว่างการไต่สวน ประเทศหรือกลุ่มประเทศที่เกี่ยวข้อง สิทธิและหน้าที่ของฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ กำหนดระยะเวลาต่าง ๆ ที่ใช้บังคับในกระบวนการ โดยประเด็นที่การไต่สวนจะพิจารณาว่า

(1) มีการทุ่มตลาดจากประเทศที่เกี่ยวข้องจริงหรือไม่

(2) อุตสาหกรรมภายในสหภาพยุโรปได้รับความเสียหายอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

(3) ความเสียหายนั้นเกิดจากการทุ่มตลาดหรือไม่

(4) การใช้มาตรการตอบโต้จะขัดต่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของสหภาพยุโรปหรือไม่

2) ขั้นตอนหลักของการไต่สวน

ในวันที่มีการประกาศหนังสือแจ้งการเริ่มต้น คณะกรรมาธิการจะเผยแพร่แบบสอบถามบนเว็บไซต์ สำหรับผู้ส่งออกในประเทศที่เกี่ยวข้อง ผู้ผลิตในสหภาพยุโรป และผู้นำเข้าและผู้ใช้งานในสหภาพยุโรป

เมื่อบริษัทต่าง ๆ ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลจะถูกตรวจสอบโดยเจ้าหน้าที่กรณี (Case Officers) โดยปกติจะเป็นการตรวจสอบ ณ สถานที่ประกอบกิจการของบริษัทนั้น หลังจากนั้น คณะกรรมาธิการจะออกข้อสรุปเบื้องต้น ซึ่งอาจนำไปสู่ 3 แนวทางคือ

(1) กำหนดอากรตอบโต้การทุ่มตลาดชั่วคราว (ใช้ได้สูงสุดไม่เกิน 6 เดือน)

(2) ดำเนินการไต่สวนต่อโดยไม่กำหนดมาตรการ

(3) ยุติการไต่สวน

ฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถแสดงความเห็นต่อข้อสรุปเบื้องต้น และจะได้รับข้อมูลข้อเท็จจริงและ

ข้อพิจารณาสำคัญที่ใช้ประกอบข้อสรุปเบื้องต้น คณะกรรมการจะพิจารณาความเห็นเหล่านั้นในการดำเนินการ ใต้สวนต่อ และจะเปิดเผยข้อสรุปขั้นสุดท้ายให้แก่ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องอีกครั้ง พร้อมขอความคิดเห็น

และในท้ายที่สุด คณะกรรมการ จะกำหนดใช้มาตรการ (Definitive Measures) หรือยุติกรณี โดยไม่กำหนดใช้มาตรการ โดยคณะกรรมการต้องกำหนด มาตรการให้แล้วเสร็จภายใน 14 เดือน นับจากวันเริ่มใต้สวน

ข้อสังเกต

โดยทั่วไป หลักฐานดังกล่าวมักถูกอ้างมายัง คณะกรรมการโดยผู้ผลิตในยุโรปที่ได้รับผลกระทบจาก การแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมจากสินค้าที่ถูกทุ่มตลาด หรืออาจ ร่วมกันกับสหภาพแรงงานผ่านการยื่นคำร้องอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม ในบางกรณี คณะกรรมการสามารถเริ่มการใต้สวน โดยไม่ต้องมีคำร้อง ซึ่งเรียกว่า การเปิดใต้สวนโดยไม่ต้องมี คำร้อง หรือ “ex officio initiation”

แม้จะไม่มีคำร้องอย่างเป็นทางการ การริเริ่ม ใต้สวนแบบ ex officio ก็ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางกฎหมาย และข้อกำหนดด้านพยานหลักฐานเช่นเดียวกับกรณีการยื่น คำร้อง กล่าวคือ คณะกรรมการจะสามารถดำเนินการได้ ต่อเมื่อมีหลักฐานเพียงพอว่าสินค้าที่ถูกนำเข้าถูกทุ่มตลาดและ ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออุตสาหกรรมในยุโรป ดังนั้น การใต้สวน แบบ ex officio จึงเกิดขึ้นได้ในกรณีที่มิข้อมูลเช่น ขอบเขต

ของสินค้า และข้อมูลสถานการณ์ของผู้ผลิตในยุโรปที่ได้รับผลกระทบที่ชัดเจนและเพียงพอแล้ว²⁶

3.5.2.3 การใช้หลักเกณฑ์ “สินค้าคล้ายคลึงกัน” (Like Product) ในกระบวนการไต่สวนเพื่อป้องกันการหลบเลี่ยงมาตรการ (Circumvention)

ในสหภาพยุโรป แนวคิดเรื่อง “สินค้าคล้ายคลึงกัน” หรือ like product เป็นเกณฑ์สำคัญที่ใช้ประกอบการพิจารณาในคดีหลบเลี่ยงอากรตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti - Circumvention หรือ AC) โดยเฉพาะในกรณีที่มีความพยายามเปลี่ยนแปลงสินค้าเล็กน้อย หรือเปลี่ยนแหล่งที่มาของสินค้า เพื่อเลี่ยงไม่ให้อยู่ภายใต้ขอบเขตของมาตรการเดิม สหภาพยุโรปไม่จำกัดเพียงการพิจารณารหัสสินค้า (HS Code) แต่ใช้การวิเคราะห์ลักษณะหรือคุณสมบัติของสินค้าโดยดูจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น ลักษณะทางกายภาพของสินค้า (เช่น วัสดุ รูปร่าง ส่วนประกอบ) การใช้งานจริงของสินค้า ความคาดหวังของผู้บริโภค ช่องทางการขายและการโฆษณา ซึ่งหากสินค้านำเข้าใหม่ยังคงมีคุณสมบัติคล้ายกับสินค้าที่เคยถูกใช้มาตรการ ไม่ว่าจะมีการปรับเปลี่ยนเล็กน้อยหรือไม่ ก็อาจ

²⁶ European Commission. (ไม่ปรากฏปี). *Anti-dumping measures*. In *EU Trade Defence*. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence/anti-dumping-measures_en

ถูกจัดให้เป็น like product ได้ และจะสามารถขยายอากรตอบโต้การทุ่มตลาดไปยังสินค้านั้นได้²⁷

ยกตัวอย่างคดีการนำเข้าระบบขั้วอิเล็กโทรดกราไฟต์ (Graphite Electrode Systems หรือ GES) จากประเทศจีน ซึ่งเดิมอยู่ภายใต้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti - Dumping : AD) ของสหภาพยุโรป โดยครอบคลุมเฉพาะสินค้าสำเร็จรูป GES ที่ระบุไว้ในพิกัดศุลกากรที่ชัดเจน ต่อมาเมื่อมีการพบว่าผู้ส่งออกจากจีนได้เปลี่ยนวิธีการนำเข้าโดยหันมาส่งออกกราไฟต์สังเคราะห์ในรูปแบบแท่งหรือทรงกระบอก ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิต GES แทนการส่งสินค้าสำเร็จรูปโดยตรง แล้วนำวัตถุดิบดังกล่าวไปผลิต GES ต่อภายในเขตสหภาพยุโรป ซึ่งถือเป็นการพยายามเลี่ยงภาษี AD ที่ใช้กับ GES จากจีน²⁸

²⁷ กรมการค้าต่างประเทศ. (ไม่ปรากฏปี). *EU Anti-Circumvention Law & Practice* (หน้า 8). สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก <https://thaitr.dft.go.th/storage/fileUpload/XQfMdswwFoXCc690SpknFNHCeyKg16gxE6GLgiMC.pdf>

²⁸ Directorate-General for Trade and Economic Security. (2025, June 20). *Commission fights circumvention of tariffs on imports of graphite electrode systems*. EU Trade Defence Policy. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก https://policy.trade.ec.europa.eu/news/commission-fights-circumvention-tariffs-imports-graphite-electrode-systems-2025-06-20_en

คณะกรรมการการยุโรป (European Commission) โดยอาศัยอำนาจจากกฎว่าด้วยการต่อต้านการหลบเลี่ยงมาตรการ (Anti - Circumvention) จึงได้เปิดการสอบสวนพฤติกรรมดังกล่าว และในเดือนมิถุนายน 2025 ได้มีมติขยายขอบเขตการใช้มาตรการ AD ที่มีอยู่เดิมให้ครอบคลุมถึงกราฟไฟต์สังเคราะห์ในลักษณะบล็อกหรือทรงกระบอก ที่นำเข้าจากจีนด้วย โดยใช้อัตราอากร ร้อยละ 74.9 เท่ากับสินค้าสำเร็จรูป GES

อย่างไรก็ตาม การขยายมาตรการนี้จำกัดเฉพาะกราฟไฟต์สังเคราะห์ที่ใช้ในการผลิต GES เท่านั้น โดยสินค้ากราฟไฟต์ในรูปผงหรือเพสต์ที่มีการใช้งานในแบตเตอรี่ลิเทียมไอออน หรืออุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เช่น สมาร์ทโฟน และคอมพิวเตอร์ จะไม่ถูกรวมอยู่ในมาตรการนี้

กรณีนี้แสดงให้เห็นว่า สหภาพยุโรปใช้เกณฑ์สินค้าเหมือนกัน (Like Product) ไม่ได้อิงแค่รหัสพิกัดศุลกากร (HS Code) แม้ว่ากราฟไฟต์สังเคราะห์จะไม่ใช้สินค้า GES โดยตรง แต่มีลักษณะสำคัญเหมือนกันในแง่ของการนำไปผลิต GES และการเข้ามาแทนที่สินค้าที่อยู่ภายใต้มาตรการอย่างชัดเจน

3.5.2.4 การจัดตั้งหน่วยช่วยเหลือ SMEs ด้านมาตรการปกป้องการค้า (SME Trade Defence Helpdesk)

คณะกรรมการการยุโรปตระหนักว่า อุตสาหกรรมหลายสาขาที่ได้รับผลกระทบจากการทุ่มตลาด/

การอุดหนุนประกอบด้วยผู้ผลิตรายเล็กจำนวนมากที่อาจขาดทรัพยากรในการดำเนินการเรื่องเหล่านี้ จึงได้จัดตั้ง “หน่วยช่วยเหลือ SMEs ด้านมาตรการปกป้องการค้า” (SME Trade Defence Helpdesk) ขึ้นเป็นการเฉพาะในปี 2018 เพื่อให้คำปรึกษาและตอบข้อซักถามแก่ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้ร้อง (ผู้ผลิตสหภาพยุโรป) หรือผู้นำเข้า/ผู้ใช้ที่อาจได้รับผลกระทบจากการถูกเก็บอากร นอกจากนี้ยังมีการจัดทำเว็บไซต์ข้อมูลและคู่มือเฉพาะสำหรับ SMEs อธิบายขั้นตอนและวิธีเตรียมเอกสารหลักฐานในการเข้าร่วมการไต่สวนได้ง่ายขึ้นรวมถึงจัดทำแบบฟอร์มคำร้องและแบบสอบถามมาตรฐานในทุกภาษาราชการของสหภาพยุโรป เพื่อให้ SMEs สามารถกรอกข้อมูลได้สะดวก ลดภาระด้านภาษีและขั้นตอนการยื่นคำร้องลง

3.5.3 กระบวนการใช้มาตรการ AD, CVD และ Safeguard กรณีศึกษาออสเตรเลีย

3.5.3.1 หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

ในประเทศออสเตรเลีย หน่วยงานที่รับผิดชอบในการสอบสวนและเสนอแนะการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าคือ คณะกรรมาธิการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping Commission : ADC) ซึ่งจะรายงานและเสนอข้อพิจารณาต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

ADC ทำหน้าที่ในการสอบสวนข้อกล่าวหาเกี่ยวกับการทุ่มตลาดหรือการอุดหนุน โดยจะประเมินว่ามีการนำเข้าสินค้าในราคาที่ต่ำกว่ามูลค่าปกติ (normal value) และก่อให้เกิด "ความเสียหายอย่างมีนัยสำคัญ" (material injury) ต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศหรือไม่ หากพบว่ามีเหตุอันควร ADC จะเสนอแนะต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ให้ใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า

กระบวนการเริ่มต้นจากการที่ผู้ผลิตภายในประเทศยื่นคำร้องต่อ ADC โดยต้องแนบหลักฐานการทุ่มตลาดและความเสียหายที่เกิดขึ้น จากนั้น ADC จะเริ่มสอบสวนอย่างเป็นทางการ ซึ่งอาจรวมถึงการตรวจสอบสถานที่ประกอบธุรกิจ และการขอข้อมูลจากผู้นำเข้า ผู้ส่งออก หรือรัฐบาลของประเทศที่เกี่ยวข้อง

หากผลสอบสวนยืนยันว่ามีการทุ่มตลาดหรืออุดหนุนที่ก่อให้เกิดความเสียหายจริง ADC จะจัดทำรายงานเสนอแนะแก่รัฐมนตรีเพื่อพิจารณาดำเนินมาตรการ โดยรัฐมนตรีจะเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจขั้นสุดท้าย และออกประกาศใช้มาตรการอย่างเป็นทางการ²⁹

²⁹ Lee, S. (2025, June 23). *Navigating trade remedies in Australia: A guide for businesses to comply with Australian trade law*. Number Analytics.

สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก

<https://www.numberanalytics.com/blog/navigating-trade-remedies-australia>

3.5.3.2 กระบวนการและระยะเวลาในการไต่สวน ใช้มาตรการ AD/CVD

กระบวนการสอบสวนการทุ่มตลาดและการอุดหนุนโดยทั่วไปจะเริ่มจากการที่อุตสาหกรรมในออสเตรเลียบ่นคำร้อง โดยต้องเป็นผู้ผลิตสินค้าที่เหมือนหรือคล้ายกับสินค้าที่ถูกกล่าวหาว่าถูกทุ่มตลาดหรือได้รับการอุดหนุน อุตสาหกรรมในออสเตรเลียมองเห็นว่าการอุดหนุน อุตสาหกรรมในออสเตรเลียมองเห็นไม่เพียงพอว่ามีการทุ่มตลาดหรือได้รับการอุดหนุนเท่านั้น แต่ยังต้องพิสูจน์ได้ว่าตนได้รับความเสียหายอย่างมีนัยสำคัญจากการกระทำนั้นด้วย

เมื่อมีการยื่นคำร้องแล้ว คณะกรรมการการค้ามีเวลา 20 วันในการพิจารณาว่า มีอุตสาหกรรมในออสเตรเลียมองเห็นสินค้าที่คล้ายกับสินค้าที่ถูกกล่าวหาว่าทุ่มตลาดหรือไม่ และมีเหตุอันควรหรือไม่ที่จะออกประกาศการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดหรือการอุดหนุน หากมีเหตุอันควร คณะกรรมการการค้าจะเริ่มกระบวนการสอบสวน

หลังจากเริ่มการสอบสวน คณะกรรมการการค้าจะมีเวลา 155 วันในการดำเนินการสอบสวนและจัดทำรายงานเสนอรัฐมนตรี เว้นแต่รัฐมนตรีจะอนุมัติขยายระยะเวลา คณะกรรมการการค้าจะแจ้งผู้นำเข้าและผู้ส่งออกให้ทราบถึงการเริ่มการสอบสวน และร้องขอข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น

การนำเข้าและส่งออก ซึ่งจะต้องส่งภายใน 37 วันนับจากวันที่เริ่มสอบสวน

ระหว่างกระบวนการสอบสวน คณะกรรมการอาจเข้าเยี่ยมสถานประกอบการของผู้นำเข้าและผู้ส่งออกเพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ธุรกิจ กลุ่มอุตสาหกรรม หรือผู้เชี่ยวชาญ เข้าร่วมแสดงความเห็นหรือข้อโต้แย้งต่อการสอบสวน ภายใน 37 วันหลังเริ่มการสอบสวน

นับจากวันที่ 60 ของการสอบสวน อาจมีการกำหนดมาตรการเบื้องต้นในรูปแบบของการเรียกเก็บเงินประกันการนำเข้าสินค้านั้น ทั้งนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อกรรมการมีความเห็นเบื้องต้นในเชิงยืนยัน (Preliminary Affirmative Determination)

ภายในหรือก่อนวันที่ 110 ของการสอบสวน กรรมการต้องจัดทำเอกสารที่เรียกว่า “คำชี้แจงข้อเท็จจริงที่จำเป็น” (Statement of Essential Facts : SEF) ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานของข้อเสนอแนะที่จะเสนอต่อรัฐมนตรี โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะมีเวลา 20 วันในการแสดงความเห็นต่อ SEF

หลังจากพิจารณาความเห็นที่ได้รับแล้ว กรรมการจะจัดทำรายงานข้อเสนอแนะและสรุปการสอบสวนเสนอต่อรัฐมนตรี ซึ่งรัฐมนตรีจะต้องตัดสินใจภายใน

30 วันว่าจะกำหนดมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดหรือไม่ โดยจะประกาศผ่านประกาศทางราชการ

ทั้งนี้ กรรมาธิการจะต้องยุติ การสอบสวนทั้งหมดหรือบางส่วนในกรณีที่พบว่าส่วนต่างราคา ทุ่มตลาดมีนัยสำคัญน้อย ไม่มีการอุดหนุนที่เข้าข่ายถูกตอบโต้ ปริมาณการนำเข้าอยู่ในระดับน้อย หรือไม่มีความเสียหาย อย่างมีนัยสำคัญที่เกิดจากการทุ่มตลาดหรือการอุดหนุน³⁰

ข้อสังเกต

ข้อสังเกตที่สำคัญคือ ระบบการไต่สวน มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดของออสเตรเลียมีระยะเวลา ดำเนินการที่ค่อนข้างรวดเร็ว โดยเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 155 วัน ซึ่งสั้นกว่าหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทยที่มักใช้เวลา ยาวนานกว่านั้นมาก

3.5.3.3 กลไกช่วยเหลือ SMEs ด้านมาตรการ ปกป้องการค้า ของประเทศออสเตรเลีย

³⁰ Department of Industry, Innovation and Science. (2017). *Regulation Impact Statement: Addressing concerns about low volume exporters undermining the remedial effect of anti-dumping measures through reviews of measures* (pp. 4–5). Canberra: Office of Impact Analysis, Australian Government. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก https://oia.pmc.gov.au/sites/default/files/posts/2017/11/low_volume_exporters_ris.pdf

หนึ่งในกลไกสำคัญคือ บริการที่ปรึกษาด้านมาตรการเยียวยาทางการค้า (International Trade Remedies Adviser Service หรือ ITRA Service) บริการนี้มีเป้าหมายเพื่อช่วยเหลือ SMEs ที่เป็นผู้ผลิตในออสเตรเลียให้สามารถยื่นคำร้องขอใช้มาตรการ AD/CVD ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และสามารถจัดเตรียมเอกสารและหลักฐานต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วน

ITRA Service เปิดให้บริการสำหรับธุรกิจที่จดทะเบียนในออสเตรเลียและมีพนักงานไม่เกิน 200 คน โดยครอบคลุมทั้งผู้ผลิตที่ได้รับผลกระทบจากการทุ่มตลาด และผู้นำเข้าที่ได้รับผลกระทบจากการใช้มาตรการดังกล่าว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นในการให้ความช่วยเหลืออย่างรอบด้าน³¹

นอกจากนี้ ออสเตรเลียยังจัดตั้ง International Trade Remedies Forum (ITRF) เป็นเวทีนโยบายที่รวบรวมตัวแทนจากผู้ผลิต ผู้นำเข้า สหภาพแรงงาน และหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายและระบบการดำเนินมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด เพื่อเป็นช่องทางสะท้อนเสียงของ SMEs ที่เป็น

³¹ Commonwealth of Australia, Department of Industry, Science and Resources. (ไม่ปรากฏปี). *International Trade Remedies Advisory Service*. Business.gov.au. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก

ผู้ใช้มาตรการให้มีส่วนร่วมในการออกแบบกระบวนการและนโยบาย³²

ข้อสังเกต

ในภาพรวม ระบบปกป้องการค้าของออสเตรเลียถือว่ามีความก้าวหน้าในการเปิดช่องทางให้ SMEs เข้าถึงการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า เพื่อปกป้องธุรกิจจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ทั้งยังสร้างกลไกสนับสนุนที่ยืดหยุ่น ครอบคลุม และเน้นการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ

3.5.4 กระบวนการใช้มาตรการ AD, CVD และ Safeguard กรณีศึกษาอินโดนีเซีย

3.5.4.1 หน่วยงานผู้รับผิดชอบ

เพื่อป้องกันความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และรักษาหลักการการค้าระหว่างประเทศที่เป็นธรรม รัฐบาลอินโดนีเซียได้ใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) เป็นกลไกสำคัญในการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ มาตรการเหล่านี้มีทั้งการต่อต้านการทุ่มตลาด

³² Department of Industry, Science and Resources. (ไม่ปรากฏปี).

International Trade Remedies Forum. Anti-Dumping Commission. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก <https://www.industry.gov.au/anti-dumping-commission/about-anti-dumping-commission/international-trade-remedies-forum>

(Anti - Dumping : AD) การตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duties : CVD) และการปกป้องการค้า (Safeguards : SG) โดยมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบภายใต้ Directorate General of Foreign Trade, Ministry of Trade, Republic of Indonesia ดังนี้

1) สำนักการปกป้องการค้า (Directorate of Trade Safeguards)

สำนักนี้สังกัดกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงการค้าแห่งสาธารณรัฐอินโดนีเซีย มีหน้าที่จัดทำนโยบายและดำเนินการในภาพรวมเกี่ยวกับการคุ้มครองและการปกป้องการค้า รวมถึงการกำหนดแนวทางเพื่อป้องกันความเสียหายจากการนำเข้าสินค้าที่ไม่เป็นธรรม ตลอดจนการกำกับดูแลมาตรการเยียวยาทางการค้าทั้งสามประเภทให้สอดคล้องกับกฎระเบียบขององค์การการค้าโลก (WTO)

2) คณะกรรมการต่อต้านการทุ่มตลาดของอินโดนีเซีย (Indonesian Anti-Dumping Committee)

ทำหน้าที่เฉพาะด้านในการพิจารณาและดำเนินการต่อต้านการนำเข้าสินค้าที่มีการขายต่ำกว่าราคาตลาด (Dumping) รวมทั้งสินค้าที่ได้รับเงินอุดหนุนจากต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมต่อผู้ผลิตภายในประเทศ

3) คณะกรรมการปกป้องการค้าของอินโดนีเซีย (Indonesian Trade Safeguards Committee)

รับผิดชอบการสืบสวนและกำหนดมาตรการในกรณีที่อุตสาหกรรมภายในประเทศได้รับความเสียหายร้ายแรง หรือมีความเสี่ยงที่จะเสียหายร้ายแรงเนื่องจากปริมาณการนำเข้าสินค้าเพิ่มขึ้นอย่างฉับพลัน คณะกรรมการนี้สามารถเสนอใช้มาตรการปกป้องการค้า (Safeguards) เพื่อควบคุมการนำเข้าและป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายลุกลาม³³

ข้อสังเกต

การทำงานร่วมกันของทั้งสามหน่วยงานนี้เป็นโครงสร้างแบบแบ่งภารกิจตามมาตรการ ซึ่งแตกต่างจากประเทศไทยที่รวมการดำเนินงานทั้ง มาตรการ AD, CVD และ SG ไว้ในหน่วยงานเดียวคือ กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า ภายใต้กรมการค้าต่างประเทศ โครงสร้างแบบของอินโดนีเซียทำให้แต่ละหน่วยงานสามารถมุ่งเน้นความเชี่ยวชาญในมาตรการที่ตนรับผิดชอบ แต่ก็ต้องอาศัยการประสานงานอย่างใกล้ชิดเพื่อให้การคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศเป็นไป

³³ Siti Rodiyah, Muliahadi Tumanggor, & Sri Murtiana. (16 มิถุนายน 2568). *The implementation of trade remedies policy in Indonesia's defense industry. International Journal of Humanities Education and Social Sciences*, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2568 จาก <https://ijhess.com/index.php/ijhess/article/view/1583/1191>

อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ

3.5.4.2 กระบวนการและระยะเวลาในการไต่สวน ใช้มาตรการ AD/CVD

กระบวนการสอบสวนเพื่อใช้
มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti – Dumping : AD) และ
มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duties : CVD)
ของอินโดนีเซีย มีขั้นตอนสำคัญดังนี้

1) การยื่นคำร้อง (Application)

ผู้ประกอบการภายในประเทศ
หรือสมาคมอุตสาหกรรมที่ได้รับความเสียหายจากการนำเข้า
สินค้าต้องสงสัย ยื่นคำร้องต่อ คณะกรรมการต่อต้านการทุ่มตลาด
ของอินโดนีเซีย (Indonesian Anti-Dumping Committee)
พร้อมข้อมูลหลักฐานประกอบ เช่น ราคาสินค้านำเข้า ปริมาณ
การนำเข้า และผลกระทบต่ออุตสาหกรรมในประเทศ

2) การวิเคราะห์พยานหลักฐาน เบื้องต้น (Preliminary Evidence Analysis)

คณะกรรมการต่อต้านการทุ่มตลาด
ของอินโดนีเซีย (Indonesian Anti - Dumping Committee)
ทำการพิจารณาข้อมูลและหลักฐานเบื้องต้นเพื่อตรวจสอบ
ความครบถ้วนและความน่าเชื่อถือ หากพบว่าหลักฐาน
ไม่เพียงพอ คำร้องจะถูกปฏิเสธ และกระบวนการยุติลง ณ ขั้นนี้

3) การรับคำร้อง (Acceptance of Application)

หากหลักฐานเพียงพอ คณะกรรมการต่อต้านการทุ่มตลาดของอินโดนีเซีย (Indonesian Anti-Dumping Committee) จะรับคำร้องและเริ่มกระบวนการสอบสวนอย่างเป็นทางการ

4) การปรึกษาหารือในกรณีมาตรการตอบโต้การอุดหนุน (Consultation – CVD)

สำหรับกรณีที่เกี่ยวข้องกับการอุดหนุน จะมีขั้นตอนการปรึกษาหารือตามข้อกำหนดของ WTO เพื่อให้ประเทศผู้ถูกกล่าวหามีโอกาสชี้แจงก่อนเริ่มการสอบสวน

5) การแจ้งล่วงหน้า (Pre - notification)

คณะกรรมการต่อต้านการทุ่มตลาดของอินโดนีเซีย (Indonesian Anti - Dumping Committee) แจ้งอย่างเป็นทางการแก่คู่ค้าและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าจะมีการเริ่มการสอบสวน

6) การส่งแบบสอบถาม (Questionnaire Dispatch)

แบบสอบถามจะถูกส่งไปยังผู้ส่งออก ผู้นำเข้า และผู้ผลิตในประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บข้อมูลทางสถิติและข้อมูลการค้ารายละเอียด

7) การวิเคราะห์คำตอบแบบสอบถาม
(Questionnaire Response Analysis)

คำตอบจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะถูกตรวจสอบและวิเคราะห์ เพื่อประเมินความถูกต้องของข้อมูล และระบุประเด็นที่ต้องตรวจสอบเพิ่มเติม

8) การตรวจสอบข้อมูล (Verification)

คณะกรรมการต่อต้านการทุ่มตลาดของอินโดนีเซีย (Indonesian Anti - Dumping Committee) อาจลงพื้นที่หรือใช้วิธีตรวจสอบอื่น ๆ เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ

9) การจัดทำรายงานข้อเท็จจริงหลัก
(Essential Facts)

สรุปข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งจะใช้ประกอบการตัดสินใจ และแจ้งให้ผู้มีส่วนได้เสียรับทราบ

10) การรับฟังความคิดเห็น (Hearing)

เปิดโอกาสให้คู่ค้าและผู้เกี่ยวข้องเสนอความเห็นหรือโต้แย้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

11) การปรึกษาหารือเพิ่มเติมในกรณี
CVD (Further Consultation : CVD)

หากเป็นกรณีการอุดหนุน อาจมีการปรึกษาหารือเพิ่มเติมก่อนสรุปผล

12) การจัดทำรายงานชั่วคราว
(Provisional Report – BMADS/BMIS) (หากจำเป็น)

ใช้ในกรณีที่ต้องแจ้งผลการวิเคราะห์
เบื้องต้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพิจารณา

13) การจัดทำรายงานสุดท้าย (Final
Investigation Report)

หากพิสูจน์ได้ว่าการทุ่มตลาด
หรือการอุดหนุน ส่งผลให้เกิดความเสียหายและมีความเชื่อมโยง
เชิงสาเหตุ โดยคณะกรรมการต่อต้านการทุ่มตลาดของอินโดนีเซีย
(Indonesian Anti - Dumping Committee) จะเสนอข้อเสนอแนะ
ต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์

- หากพิสูจน์ได้ → เสนอให้ใช้
มาตรการ

- หากพิสูจน์ไม่ได้ → ยุติการสอบสวน

14) การรายงานต่อรัฐมนตรีพาณิชย์
(Submission to Minister of Trade)

รายงานผลการสอบสวนและ
ข้อเสนอแนะจะถูกส่งให้รัฐมนตรีพาณิชย์พิจารณา

15) กระบวนการพิจารณาผลประโยชน์
แห่งชาติ (National Interest Consideration)

พิจารณาว่ามาตรการดังกล่าว
สอดคล้องกับผลประโยชน์โดยรวมของประเทศหรือไม่

16) การเสนอเรื่องต่อกระทรวงการคลัง
(Submission to Ministry of Finance)

หากเห็นสมควรใช้มาตรการ
รัฐมนตรีพาณิชย์จะเสนอ BMAD (Bea Masuk Anti -
Dumping หรือภาษีนำเข้าตอบโต้การทุ่มตลาด) / BMIS (Bea
Masuk Imbalan หรือภาษีนำเข้าตอบโต้การอุดหนุน) / BMI
(Bea Masuk Tindakan Pengamanan หรือภาษีนำเข้า
มาตรการปกป้องการค้า) ต่อกระทรวงการคลัง

17) การออกระเบียบ (Regulation
Issuance – PMK)

กระทรวงการคลังออกระเบียบ
การจัดเก็บอากรหรือตรึงมาตรการตามที่ได้รับข้อเสนอ

ภาพที่ 9 แผนผังกระบวนการสอบสวนใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าของประเทศอินโดนีเซีย³⁴

ที่มา : Komite Anti-Dumping Indonesia: KADI

³⁴ Komite Anti-Dumping Indonesia: KADI. (ไม่ปรากฏปี). *Prosedur penyelidikan* (กระบวนการสอบสวน) [แผนผังกระบวนการสอบสวน]. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2568 จาก <https://kadi.kemendag.go.id/prosedur-penyelidikan>

3.6 ข้อเสนอเชิงนโยบาย สิ่งไทยควรนำมาปรับใช้

3.6.1 ปรับปรุงกระบวนการได้ส่วนให้มีความชัดเจน โปร่งใส และรวดเร็ว

จากกรณีศึกษาของสหรัฐอเมริกา ที่พบว่า การดำเนินมาตรการตอบโต้ทางการค้า เช่น AD, CVD และ Safeguard มีการแบ่งบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างชัดเจนระหว่างกระทรวงพาณิชย์สหรัฐอเมริกา (DOC) ซึ่งรับผิดชอบด้านการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงและข้อมูลทางเทคนิค เช่น การพิสูจน์การทุ่มตลาดหรือการอุดหนุน กับคณะกรรมการการค้าระหว่างประเทศของสหรัฐอเมริกา (USITC) ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมในประเทศหรือไม่ โดยการพิจารณาใด ๆ จะต้องผ่านความเห็น “เชิงบวก” จากทั้งสองหน่วยงานก่อนจึงจะสามารถดำเนินมาตรการได้ และมีกำหนดระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน ส่งผลให้กระบวนการมีความโปร่งใสและถ่วงดุลกันเองในตัวเอง

หากเปรียบเทียบกับประเทศไทย ในปัจจุบัน กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้าภายใต้กรมการค้าต่างประเทศ ทำหน้าที่รับคำร้องและดำเนินการได้ส่วนข้อเท็จจริงเบื้องต้น ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับบทบาทของ DOC ส่วนอำนาจในการตัดสินใจใช้มาตรการ ในทางปฏิบัติกระจุกอยู่ที่คณะกรรมการพิจารณาการได้ส่วน (ท.ต.อ.) เพียงหน่วยงานเดียว โดยไม่มีระบบถ่วงดุลระหว่างหน่วยวิเคราะห์และหน่วยพิจารณาผลแบบสหรัฐอเมริกา อีกทั้ง

ยังไม่มีระยะเวลาแน่นอนในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ ส่งผลให้ความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบ รวมถึงประสิทธิภาพในการใช้มาตรการยังอยู่ในระดับจำกัด

ข้อเสนอเชิงรูปธรรมคือ ประเทศไทย ควรพิจารณาปรับโครงสร้างโดยแยกบทบาทของสองหน่วยงาน ออกจากกันอย่างชัดเจนตามแบบอย่างของสหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ให้กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า ทำหน้าที่ เฉพาะด้านการไต่สวนข้อเท็จจริงและการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงเทคนิค เช่น การคำนวณอัตราทุ่มตลาด การพิจารณาว่า มีการอุดหนุนหรือไม่ ส่วนคณะกรรมการ ท.ต.อ. ควรทำหน้าที่ ในการวินิจฉัยว่า อุตสาหกรรมภายในประเทศได้รับความเสียหายจริงหรือไม่จากพฤติกรรมดังกล่าว การแยก อำนาจลักษณะนี้จะช่วยให้เกิดการถ่วงดุลระหว่างกระบวนการ ไม่ให้การตัดสินใจขึ้นอยู่กับหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง โดยลำพัง อีกทั้งควรกำหนดกรอบระยะเวลาในแต่ละขั้นตอน ให้ชัดเจน เช่น การพิจารณาของหน่วยงานวิเคราะห์ไม่เกิน 90 วัน และการพิจารณาของ ท.ต.อ. ไม่เกิน 60 วัน เพื่อให้เกิด ความแน่นอนและโปร่งใสต่อภาคเอกชนที่ร้องขอความช่วยเหลือ

อีกทั้งเสนอให้มีการกำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วม ให้ชัดเจนและเปิดเผยมากขึ้น เช่น กำหนดกรอบระยะเวลา สำหรับการส่งข้อมูล ทำคู่มือหรือแบบฟอร์มให้เข้าใจง่าย จัดเวทีรับฟังความคิดเห็นในลักษณะใกล้เคียงกับ public hearing และเปิดพื้นที่ให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้แสดงความเห็น

อย่างจริงจัง เพื่อให้กระบวนการได้ส่วนมีความโปร่งใส เป็นธรรม และครอบคลุมมากขึ้นในอนาคต ตลอดจนนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้ เพื่อให้กระบวนการส่ง ตรวจสอบ และรับรองเอกสารต่าง ๆ มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.6.2 พิจารณานำแนวคิด “Like Product” มาใช้ ควบคู่กับ HS Code ในการกำหนดขอบเขตมาตรการ เยียวยาทางการค้า

ผู้แทนจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.อ.ท.) ได้เสนอข้อคิดเห็นต่อคณะกรรมการว่า ประเทศไทย ควรพิจารณานำหลักเกณฑ์ “Like Product” หรือแนวคิดเรื่อง สินค้าทดแทนที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน มาใช้เป็นแนวทาง ในการกำหนดขอบเขตของมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD) โดยเฉพาะในกรณีที่อาจมีการหลบเลี่ยงมาตรการผ่านการปรับเปลี่ยนลักษณะของสินค้า หรือการใช้รหัสพิกัด ศุลกากรที่แตกต่างออกไปจากเดิม

แนวคิด “Like Product” ซึ่งมีการใช้อย่างแพร่หลายในสหภาพยุโรป ถือเป็นหลักเกณฑ์สำคัญในการวิเคราะห์ว่าสินค้าที่ยังไม่อยู่ภายใต้มาตรการ AD แต่มีคุณสมบัติ หรือการใช้งานใกล้เคียงกับสินค้าที่อยู่ภายใต้มาตรการ ควรได้รับการพิจารณาร่วมอยู่ในขอบเขตของมาตรการด้วย เพื่อป้องกันการหลบเลี่ยง

กรณีศึกษาจากสหภาพยุโรป อาทิ การขยายขอบเขตมาตรการ AD ไปยังการนำเข้ากราฟต์สังเคราะห์ในรูปบล็อกหรือทรงกระบอกจากจีนในปี 2025 ซึ่งแม้ไม่ใช่สินค้า GES โดยตรง แต่เป็นวัตถุดิบสำคัญที่ใช้ในการผลิตสินค้าดังกล่าว คณะกรรมาธิการยุโรปได้อาศัยหลัก “Like Product” ในการพิจารณาขยายมาตรการ เพื่อตอบโต้พฤติกรรมที่เข้าข่ายการหลบเลี่ยงอากร AD อย่างไม่มีเหตุผลทางเศรษฐกิจที่สมควร ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถใช้มาตรการ AD ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และลดโอกาสการหลีกเลี่ยงโดยเทคนิคการเปลี่ยนรูปแบบสินค้าเพียงเล็กน้อย ควรพิจารณานำหลักการ “Like Product” มาปรับใช้ควบคู่กับรหัสพิกัดศุลกากรในการกำหนดขอบเขตของมาตรการ

3.6.3 กลไกสนับสนุน SMEs ให้สามารถรวมกลุ่มและยื่นคำร้องได้

3.6.3.1 การจัดตั้งหน่วยงานให้ความช่วยเหลือ SMEs

ประเทศไทยควรพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานหรือกลไกให้คำปรึกษาเฉพาะทางสำหรับ SMEs ที่สนใจใช้มาตรการตอบโต้ทางการค้า โดยอาจอยู่ภายใต้กรมการค้าต่างประเทศ หรือจัดตั้งเป็นศูนย์ให้คำปรึกษาและเตรียมคำร้อง เช่นเดียวกับกรณีสหรัฐอเมริกาที่มีการตั้งหน่วยงาน TRAP หรือ Petition Counseling Unit หรือเช่นเดียวกับกรณีของสหภาพยุโรปที่มีการจัดตั้งหน่วยช่วยเหลือ

SMEs ด้านมาตรการปกป้องการค้า (SME Trade Defence Helpdesk) ที่ให้บริการฟรีหรือมีต้นทุนต่ำ พร้อมทั้งจัดทำแบบฟอร์ม ตัวอย่างคำร้อง และคู่มือเข้าใจง่าย เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการที่ไม่มีทีมกฎหมายหรือผู้เชี่ยวชาญโดยตรง

3.6.3.2 นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาปรับใช้กับกระบวนการยื่นคำร้องใช้มาตรการ

นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เช่น ระบบวิเคราะห์ข้อมูล หรือ AI (Trade Remedies AI) มาใช้ในการคัดกรองเบื้องต้น วิเคราะห์แนวโน้มการทุ่มตลาด และช่วยจัดเตรียมเอกสารให้กับผู้ร้อง จะช่วยลดภาระด้านเทคนิค และทำให้ SMEs สามารถเข้าถึงมาตรการทางการค้าได้อย่างเท่าเทียมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำให้ระบบ AD/CVD ของไทยมีความเป็นธรรมและเข้าถึงได้จริงมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อยที่มักได้รับผลกระทบจากการนำเข้าสินค้าราคาต่ำหรือสินค้าที่ได้รับอุดหนุนจากต่างประเทศ

3.6.3.3 พิจารณาปรับลดหรือยกเว้นค่าธรรมเนียมการยื่นคำร้องใช้มาตรการ

ค่าธรรมเนียมการยื่นคำร้องของประเทศไทยอาจเป็นอุปสรรคสำหรับผู้ประกอบการขนาดเล็กหรือ SMEs ที่ต้องการใช้สิทธิตามมาตรการ AD/CVD

โดยเฉพาะในกรณีที่ยังไม่มีความชัดเจนว่าคำร้องจะผ่านเข้าสู่การไต่สวนหรือไม่

จากแนวทางของสหรัฐอเมริกาซึ่งไม่มีการเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ร้องในทุกขั้นตอน รวมถึงยังมีหน่วยงานให้คำปรึกษาเบื้องต้นฟรี เช่น Petition Counseling Office ของ DOC ทำให้ระบบของสหรัฐฯ มีลักษณะเปิดกว้างและเอื้อต่อการใช้สิทธิของผู้ประกอบการหลากหลายระดับมากกว่า

ดังนั้น ประเทศไทยอาจพิจารณายกเว้นค่าธรรมเนียม หรือกำหนดโครงสร้างค่าธรรมเนียมแบบแบ่งกลุ่มตามขนาดกิจการ เพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการในการเตรียมคำร้อง ลดต้นทุนในการเริ่มต้นดำเนินการ และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงกลไกทางกฎหมายโดยเฉพาะในกลุ่ม SMEs

3.6.4 จัดตั้งศูนย์ประสานงานมาตรการเยียวยาสำหรับ SMEs

เพื่อแก้ไขปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงมาตรการเยียวยาทางการค้าของผู้ประกอบการ SMEs ซึ่งมักประสบปัญหาจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมจากสินค้านำเข้า รวมถึงข้อจำกัดด้านความรู้ ความสามารถในการรวมกลุ่ม และช่องทางประสานกับภาครัฐ ควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานมาตรการเยียวยาสำหรับ SMEs ภายใต้กองปกป้องการค้า โดยมีภารกิจหลัก 3 ด้าน ดังนี้

3.6.4.1 ให้คำปรึกษาแบบ One - Stop Service

จัดตั้งศูนย์หรือจุดบริการย่อยร่วมกับสำนักงานพาณิชย์ประจำจังหวัด หรือศูนย์เศรษฐกิจการค้าภูมิภาค เพื่อเป็นศูนย์รวมการให้คำปรึกษาและบริการด้านมาตรการเยียวยาทางการค้าแก่ SMEs โดยเฉพาะ ครอบคลุมเนื้อหาต่อไปนี้

1) ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพุ่มตลาด การอุดหนุน การใช้มาตรการ AD/CVD/SG และสิทธิของ SMEs ตามกฎหมายไทยและ WTO

2) ประเมินเบื้องต้นว่า สินค้าที่ SMEs ผลิตได้รับผลกระทบจากพฤติกรรมการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมหรือไม่

3) ให้คำแนะนำการเตรียมข้อมูลที่ใช้ในการยื่นคำร้อง เช่น ต้นทุนการผลิต ราคาขาย ราคานำเข้า ความเสียหายที่เกิดขึ้น

4) สนับสนุน SMEs ให้สามารถจัดทำเอกสารการร้องเรียนในรูปแบบที่ใช้ได้จริงในกระบวนการทางราชการ

3.6.4.2 จัดทำฐานข้อมูลกลางและระบบ Early Warning System

เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะกลุ่ม SMEs สามารถติดตามและประเมินความเสี่ยงจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมจากสินค้า

นำเข้าได้ด้วยตนเอง ควรจัดทำฐานข้อมูลกลางด้านราคานำเข้า (Import Price Intelligence System) ซึ่งรวบรวมข้อมูลราคานำเข้าโดยละเอียด พร้อมเปรียบเทียบกับราคาจำหน่ายภายในประเทศ เพื่อให้สามารถใช้วิเคราะห์ความผิดปกติของราคาตลาดได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบแจ้งเตือนล่วงหน้า (Early Warning System) สำหรับสินค้าที่มีความเสี่ยงจะเข้าข่ายการทุ่มตลาด โดยใช้เกณฑ์อ้างอิงที่ตรวจจับได้ เช่น ราคานำเข้าที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ปริมาณการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือมีแหล่งที่มาจากประเทศที่เคยถูกดำเนินมาตรการ AD/CVD ในอดีต ระบบดังกล่าวควรสามารถแจ้งเตือนผู้ประกอบการที่ลงทะเบียนไว้ล่วงหน้าผ่านช่องทางเว็บไซต์ ระบบสมาชิก หรืออีเมล เพื่อให้สามารถเตรียมรับมือหรือพิจารณาการยื่นคำร้องได้อย่างทันทั่วถึง

ทั้งนี้ ควรมอบหมายให้กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาระบบดังกล่าว โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีข้อมูลเชิงลึกในแต่ละด้าน ได้แก่ กรมศุลกากร (ด้านข้อมูลการนำเข้า และ HS Code) กรมการค้าภายใน (ด้านราคาจำหน่ายในประเทศ) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ด้านแนวโน้มเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และสำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (กชค.) เพื่อบูรณาการ

ข้อมูลและพัฒนาระบบเตือนภัยเชิงรุกสำหรับสินค้าที่มีแนวโน้มจะกลายเป็นสินค้าท่วมตลาดในอนาคต

การดำเนินการนี้จะช่วยเติมเต็มช่องว่างสำคัญในระบบการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในของไทย ที่ในปัจจุบันยังขาดกลไกติดตาม ตรวจสอบ และแจ้งเตือนสินค้าที่มีแนวโน้มถูกท่วมตลาดอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ ในการประชุมคณะอนุกรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจการค้า การลงทุน และแรงงานของไทย วุฒิสภา ครั้งที่ 12/2568 เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2568 ผู้แทนจากสมาคมผู้ประกอบการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ไทย ได้แก่ ดร. อุดมธิปกโสธร และคุณภาวธ พงษ์วิทย์พานู ได้เสนอแนวทางในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการเยียวยาทางการค้าให้เข้าถึงผู้ประกอบการรายย่อยได้อย่างกว้างขวางและตรงกลุ่มเป้าหมาย โดยเสนอให้มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลสำคัญ เช่น แนวโน้มสินค้าที่อาจเข้าข่ายการท่วมตลาด สินค้าที่ถูกใช้มาตรการ AD/CVD/SG แล้ว รวมถึงความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับมาตรการเหล่านี้ ผ่าน 2 ช่องทางหลัก ได้แก่

1) ระบบประกันสังคม ซึ่งเป็นกลไกที่ครอบคลุมผู้ประกอบการรายย่อยจำนวนมาก โดยสามารถแนบข้อมูลแจ้งเตือนหรือข่าวสารผ่านช่องทางการติดต่อของสำนักงานประกันสังคม เช่น ระบบ e - Service อีเมล จดหมาย หรือช่องทางที่ใช้สื่อสารกับนายจ้างเป็นประจำ

2) ระบบของธนาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะธนาคารที่ให้บริการแก่ผู้ประกอบการ SMEs ซึ่งสามารถส่งข้อมูลผ่านแอปพลิเคชันธนาคาร ระบบแจ้งเตือนทางอีเมล หรือข้อความ SMS ที่ใช้สื่อสารกับลูกค้าธุรกิจ

โดยให้เหตุผลว่า ช่องทางดังกล่าวเป็นช่องทางที่เข้าถึงผู้ประกอบการรายย่อยได้อย่างทั่วถึงโดยไม่จำเป็นต้องตั้งหน่วยงานใหม่เพื่อทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะช่วยลดภาระงบประมาณของภาครัฐ ข้อเสนอแนะนี้จึงเป็นทางเลือกเชิงนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในระยะสั้น และสอดคล้องกับหลักการใช้โครงสร้างที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3) สนับสนุนการรวมกลุ่มและยื่นคำร้องร่วม

เนื่องจาก SME ส่วนใหญ่ไม่สามารถบรรลุเกณฑ์สัดส่วนการผลิตตามข้อกำหนดของ WTO (ร้อยละ 25 หรือร้อยละ 50) จึงควรสนับสนุนผ่านการจัดเวทีระดมผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเดียวกัน เพื่อหารือการรวมกลุ่มยื่นคำร้องร่วม โดยศูนย์ฯ ทำหน้าที่เปรียบเสมือนตัวกลางที่เชื่อม SME กับผู้ประกอบการรายใหญ่ หรือสมาคม เพื่อให้เกิดการสนับสนุนร่วม

นอกจากนี้ควรมีหน้าที่ให้คำปรึกษาเชิงกฎหมายและกลยุทธ์ในการยื่นคำร้องแบบกลุ่ม (Collective Petition Filing) ซึ่งแนวคิดนี้มีลักษณะสอดคล้องกับโมเดลของ

ITRA Service ในออสเตรเลีย Trade Remedy Assistance Office ในสหรัฐอเมริกา และ Helpdesk ของสหภาพยุโรป SMEs ซึ่งประสบความสำเร็จในการยกระดับการเข้าถึงของผู้ประกอบการขนาดเล็ก

3.6.5 การประสานงานระหว่างภาครัฐ - ภาคเอกชน - สมาคม/สภาอุตสาหกรรม

เพื่อให้กลไกการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้ามีความทั่วถึง มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ผู้ประกอบการในทุกระดับ ควรสร้างระบบประสานงานเชิงโครงสร้างระหว่างรัฐ เอกชน และสมาคม/สภาอุตสาหกรรม ดังนี้

3.6.5.1 จัดตั้งคณะทำงานประสานงาน 3 ฝ่าย (Tripartite Task Force)

แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจในระดับอุตสาหกรรมที่มีความเสี่ยง โดยมีผู้แทนจากกระทรวงพาณิชย์ (กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า) สมาคมผู้ประกอบการในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย และตัวแทน SMEs ที่ได้รับผลกระทบ

โดยมีภารกิจในการติดตามสถานการณ์สินค้านำเข้าในกลุ่มอุตสาหกรรม แะเสนอรายชื่อสินค้าที่ควรได้รับการเฝ้าระวังหรือศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้มาตรการ อีกทั้งเสนอแนะการปรับปรุงเกณฑ์หรือขั้นตอนให้เหมาะสมกับ SMEs

3.6.5.2 สร้างระบบหารือประจำและรับฟังข้อเสนอจากสมาคม

ให้ภาครัฐ โดยเฉพาะกองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า เข้าหารือกับสมาคม/สภาอุตสาหกรรมเป็นระยะ เพื่อสอบถามสถานการณ์ของผู้ประกอบการในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีแนวโน้มแข่งขันไม่เป็นธรรม และกำหนดให้สมาคมเป็นช่องทางรับเรื่องอย่างเป็นทางการ เพื่อรวบรวมเสียง SME และสะท้อนปัญหาเชิงระบบกลับสู่ภาครัฐ

3.6.5.3 จัดเวทีหารือประจำปี และกลไกติดตามผล

จัดเวทีประจำปีระหว่างกระทรวงพาณิชย์ สมาคม/สภาอุตสาหกรรม และกลุ่มผู้ประกอบการ SMEs โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนประสิทธิภาพของมาตรการเยียวยาทางการค้า แลกเปลี่ยนข้อมูลแนวโน้มตลาดและสินค้านำเข้าเสี่ยง และเปิดพื้นที่ให้ SMEs สะท้อนข้อจำกัดหรือเสนอแนวทางแก้ไขเชิงนโยบาย อีกทั้งจัดทำรายงานสถานการณ์ SMEs ต่อมาตรการเยียวยาทางการค้า เพื่อติดตามผลการดำเนินการรายปี

บทที่ 4

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

4.1. ภาพรวมปัญหา

ในปัจจุบันระบบการค้าโลกเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงและซับซ้อนยิ่งขึ้น ภายใต้บริบทของความผันผวนทางเศรษฐกิจและการเมือง มหาอำนาจทางการค้าอย่างสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มใช้มาตรการภาษีตอบโต้ประเทศคู่ค้า ขณะที่จีนได้ขยายกำลังการผลิตอุตสาหกรรมและส่งออกสินค้าราคาต่ำออกสู่ตลาดโลก ซึ่งสร้างแรงกดดันต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศไทย ซึ่งผู้ประกอบการจำนวนมากต้องเผชิญกับการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคการผลิตภายในและผู้ประกอบการขนาดกลางและย่อม (SMEs) ที่มีต้นทุนสูงกว่าและอำนาจต่อรองในตลาดต่ำกว่า

มาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) เช่น การตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti – Dumping : AD) การตอบโต้การอุดหนุน (Countervailing Duty : CVD) การปกป้องทางการค้า (Safeguards) รวมไปถึงมาตรการป้องกันการหลบเลี่ยง (Anti – Circumvention : AC) จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม โดยมาตรการเหล่านี้ได้รับ

การยอมรับและกำหนดไว้ในความตกลงขององค์การการค้าโลก (WTO) อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะเป็นสมาชิก WTO และมีการออกกฎหมายรองรับมาตรการ AD/CVD/SG รวมถึงเริ่มนำมาตรการป้องกันการหลบเลี่ยง (Anti - Circumvention) มาใช้บ้างแล้ว ในทางปฏิบัติ การใช้มาตรการเหล่านี้ยังไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร

นอกจากนี้ แม้ประเทศไทยจะมีกลไกทางกฎหมาย และหน่วยงานรับผิดชอบที่ชัดเจน การเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากมาตรการเหล่านี้ยังคงมีข้อจำกัด โดยเฉพาะสำหรับผู้ผลิตรายย่อยและ SMEs ซึ่งมักเผชิญกับอุปสรรคทั้งในด้านความรู้ ความพร้อมทางข้อมูล และข้อจำกัดด้านทรัพยากร โดยปัญหาและอุปสรรคที่แต่ละภาคส่วนเผชิญในกระบวนการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) มีดังต่อไปนี้

ภาพที่ 9 แผนภาพสรุปปัญหาการใช้มาตรการเฝ้าระวังทางการค้าในประเทศไทย

ที่มา : คณะกรรมาธิการ

4.1.1. ผู้ผลิตภายในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการทุ่มตลาด

ผู้ประกอบการที่ได้รับผลกระทบจากสินค้านำเข้าที่อาจเข้าข่ายถูกทุ่มตลาด (Dumping) ได้รับการอุดหนุนจากรัฐ (Subsidies) หรือมีปริมาณนำเข้าเพิ่มขึ้นอย่างผิดปกติ จนเข้าข่ายใช้มาตรการปกป้อง (Safeguard) มักประสบอุปสรรคหลายด้านในการเข้าสู่กระบวนการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า ทั้งในด้านความเข้าใจ การเตรียมข้อมูล และข้อจำกัดด้านทรัพยากร ซึ่งสามารถสรุปเป็นประเด็นหลัก ๆ ได้ดังนี้

1) ขาดการรับรู้ว่ามาตรการ AD/CVD/SG เป็นสิทธิตามกฎหมายที่ใช้ปกป้องตนเองได้

ผู้ประกอบการจำนวนมากโดยเฉพาะ SMEs ยังไม่ทราบว่ามาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti - Dumping) การอุดหนุน (Countervailing Duties) และการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าปริมาณมากผิดปกติ (Safeguard) เป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่สามารถใช้ปกป้องตนเองได้อย่างถูกต้อง ผ่านกระบวนการยื่นคำร้องต่อหน่วยงานรัฐ การขาดการรับรู้นี้ทำให้ผู้ประกอบการจำนวนมากไม่ได้ใช้สิทธิทั้งที่ได้รับผลกระทบอย่างชัดเจน

2) ไม่สามารถแยกแยะได้ว่าสถานการณ์ที่เผชิญเข้าข่ายการทุ่มตลาดหรือไม่

หลายกรณี ผู้ประกอบการเข้าใจว่าการที่สินค้าต่างประเทศมีราคาถูกกว่าเป็นเพียงการแข่งขันปกติตามกลไกตลาด ทั้งที่อาจมีลักษณะของการขายต่ำกว่าราคาต้นทุน (Dumping) หรือมีการสนับสนุนจากรัฐบาลต่างประเทศ (Subsidies) ซึ่งอาจเข้าข่ายพฤติกรรมที่ใช้มาตรการเยียวหาทางการค้าได้ ความเข้าใจคลาดเคลื่อนนี้ทำให้ปัญหาถูกมองข้าม และไม่มีการร้องขอให้มีการดำเนินมาตรการ

3) ขาดความรู้และความเข้าใจในกระบวนการยื่นคำร้องและไต่สวน

ขั้นตอนในการยื่นคำร้องใช้มาตรการเยียวหาทางการค้า มีความซับซ้อนและต้องปฏิบัติตามกฎหมายเฉพาะ ผู้ประกอบการจำนวนมากไม่ทราบว่า ผู้มีสิทธิเข้ายื่นคำร้องคือใคร ต้องเตรียมข้อมูลใดบ้าง มีกำหนดเวลาอย่างไร และต้องดำเนินการกับหน่วยงานใด ความไม่รู้ในกระบวนการทำให้เกิดความลังเล ไม่กล้ายื่น หรือยื่นไม่สำเร็จ

4) ไม่สามารถทำตามเงื่อนไขการยื่นได้ตามหลักเกณฑ์ของ WTO

การยื่นคำร้องจะต้องมีผู้ผลิตในประเทศร่วมลงชื่อไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของการผลิตทั้งหมด และได้รับการสนับสนุนจากผู้แสดงความคิดเห็นมากกว่าร้อยละ 50 ของกำลังการผลิต รวมตามนิยามของอุตสาหกรรมภายในประเทศตามหลักเกณฑ์ของ WTO ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ยากสำหรับผู้ประกอบการรายย่อยหรือในอุตสาหกรรมที่ผู้ผลิตกระจายตัว

กันมาก นอกจากนี้ การจัดทำคำร้องยังต้องมีข้อมูลต้นทุน ราคา ขยาย งบการเงิน ยอดขาย การนำเข้า ฯลฯ ซึ่งผู้ประกอบการหลายรายไม่สามารถรวบรวมได้ครบถ้วน หรือไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้

5) ขาดทรัพยากรด้านเงินทุนในการดำเนินการ ยื่นคำร้องและเข้าสู่กระบวนการไต่สวน อาจต้องอาศัยที่ปรึกษา การจัดทำเอกสารที่ซับซ้อน และอาจมีค่าธรรมเนียมที่ต้องจ่ายในบางขั้นตอน ซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนที่สูงเกินกำลังของผู้ประกอบการรายย่อย โดยเฉพาะในภาวะที่ธุรกิจได้รับผลกระทบจากสินค้านำเข้าและประสบปัญหาด้านการเงินอยู่แล้ว

4.1.2. องค์กรตัวแทน เช่น สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมอุตสาหกรรม เป็นต้น

องค์กรตัวแทนภาคเอกชนเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการเป็นตัวกลางเชื่อมโยงระหว่างผู้ประกอบการกับภาครัฐ และเป็นผู้รวบรวมข้อมูลหรือยื่นคำร้องในนามของสมาชิกที่ได้รับผลกระทบจากสินค้านำเข้า อย่างไรก็ตาม พบว่าในทางปฏิบัติ องค์กรเหล่านี้ยังมีข้อจำกัดและอุปสรรคที่สำคัญหลายประการในการขับเคลื่อนการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) ดังนี้

1) ไม่ให้ความสำคัญหรือไม่เห็นประโยชน์ของการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า

หลายองค์กรยังมองว่าเรื่อง AD/CVD/SG เป็นประเด็นเฉพาะทางที่ซับซ้อน หรือไม่อยู่ในวาระเร่งด่วนของกลุ่มธุรกิจ ขาดการผลักดันเชิงรุกให้สมาชิกตระหนักถึงสิทธิของตนและความจำเป็นในการใช้มาตรการเพื่อปกป้องตลาดในประเทศ ส่งผลให้ไม่มีการรวบรวมข้อมูลหรือเสนอคำร้องแม้ในกรณีที่ได้รับผลกระทบชัดเจน

2) ไม่ได้จัดกิจกรรมเผยแพร่หรือถ่ายทอดความรู้แก่ผู้ประกอบการ

แม้องค์กรจะมีศักยภาพในการจัดอบรมสัมมนา หรือเผยแพร่เอกสารความรู้ แต่ยังขาดการสื่อสารเชิงรุกกับสมาชิกเกี่ยวกับบทบาทของมาตรการเยียวยาทางการค้า วิธีดำเนินการ และแนวทางการเตรียมข้อมูล เช่น การประเมินว่ากรณีที่ประสบอยู่เข้าข่ายการทุ่มตลาดหรือไม่ และควรยื่นคำร้องอย่างไร ส่งผลให้ผู้ประกอบการจำนวนมากไม่ทราบว่าตนเองสามารถรวมกลุ่มเพื่อใช้สิทธิตามกฎหมายได้

3) ขาดความร่วมมือในกลุ่มผู้ผลิต ทำให้ไม่สามารถรวมกลุ่มตามเกณฑ์ของ WTO ได้

ในการยื่นคำร้อง มาตรฐานของ WTO และกฎหมายไทยกำหนดให้มีผู้ร้องที่มีสัดส่วนการผลิตรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของผลผลิตภายในประเทศ และได้รับการสนับสนุนจากผู้ผลิตภายในรวมกันไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของผู้แสดงความคิดเห็น ซึ่งในหลายกรณีองค์กรตัวแทนไม่สามารถรวบรวมผู้ประกอบการได้ครบตามเกณฑ์ดังกล่าว

ทั้งจากการขาดความเชื่อมโยงระหว่างสมาชิก หรือขาดกลไก
ประสานข้อมูลและเจรจาให้เกิดฉันทามติร่วมกัน

ปัญหาสำคัญคือ ปัจจัยเชิงโครงสร้าง
ภายในองค์กรตัวแทนบางแห่งที่อาจเป็นอุปสรรค กล่าวคือ
ภายในสมาคมหรือสภาอุตสาหกรรมแต่ละสาขามักมี
ผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีอำนาจในการออกเสียงหรือกำหนด
วาระขององค์กร โดยเฉพาะในคณะกรรมการบริหาร
หากผู้ประกอบการรายใหญ่เหล่านี้ไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการ
ยื่นคำร้อง เช่น มองว่าไม่คุ้มค่า หรือมีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจ
กับผู้นำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ การผลักดันวาระการใช้
มาตรการ AD/CVD/SG อาจถูกปิดตงตั้งแต่ในระดับสมาคม
ส่งผลให้ไม่สามารถนำเรื่องเข้าสู่กระบวนการได้ แม้จะมี
ผู้ประกอบการรายย่อยบางส่วนต้องการใช้สิทธิตามกฎหมายก็ตาม

โครงสร้างการตัดสินใจที่กระจุกตัว
ในองค์กรตัวแทนจึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้การรวมกลุ่ม
ของผู้ผลิตภายในเพื่อยื่นคำร้องไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง
ในหลายกรณี และเป็นช่องว่างที่ควรได้รับการทบทวน
หากต้องการส่งเสริมการเข้าถึงมาตรการเยียวยาทางการค้า
อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมมากขึ้น

4) มีกรณีความขัดแย้งทางผลประโยชน์
ระหว่างผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเดียวกัน

ในบางกลุ่มสินค้า ผู้ประกอบการรายใหญ่
บางรายอาจมีความสัมพันธ์เชิงธุรกิจ หรือประโยชน์ทางการค้า

กับผู้นำเข้าสินค้าต่างประเทศ เช่น เป็นผู้นำเข้าเอง หรือพึ่งพา
 ชิ้นส่วนจากต่างประเทศ ทำให้ไม่สนับสนุนการใช้มาตรการ
 AD/CVD ที่จะส่งผลกระทบต่อต้นทุนตนเอง ความขัดแย้งทาง
 ผลประโยชน์นี้นำไปสู่การไม่ร่วมมือในการยื่นคำร้อง และ
 กลายเป็นอุปสรรคสำคัญที่องค์กรตัวแทนไม่สามารถรวบรวม
 เสียงได้ครบตามข้อกำหนดทางกฎหมาย

4.1.3. ที่ปรึกษาเอกชน/ตัวแทนยื่นคำร้อง

ผู้ประกอบการจำนวนมาก โดยเฉพาะ
 กลุ่ม SMEs ที่ได้รับผลกระทบจากสินค้านำเข้าและ
 มีความจำเป็นต้องใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า
 มักไม่สามารถดำเนินการจัดทำคำร้องหรือเตรียมเอกสารด้วย
 ตนเองได้ เนื่องจากกระบวนการมีความซับซ้อนและต้องอาศัย
 ความรู้เฉพาะด้าน ทั้งทางกฎหมาย การบัญชี ส่งผลให้ต้อง
 พึ่งพาที่ปรึกษาเอกชน หรือ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกในการแทน

ประเด็นสำคัญคือ ค่าจ้างที่ปรึกษาเอกชน
 ในการดำเนินการมีต้นทุนค่อนข้างสูง ซึ่งรวมถึงค่าดำเนินการ
 วิเคราะห์ข้อมูล ต้นทุนการผลิต การเปรียบเทียบราคานำเข้า
 การเขียนคำร้องให้ถูกต้องตามแบบฟอร์มกฎหมาย และ
 การประสานงานกับหน่วยงานรัฐตลอดกระบวนการไต่สวน
 โดยค่าใช้จ่ายเหล่านี้อาจอยู่ในระดับตั้งแต่หลักแสนถึงหลักล้านบาท
 ขึ้นอยู่กับขนาดของคดีและความซับซ้อนของข้อมูล ทำให้
 ผู้ประกอบการรายเล็กไม่สามารถเข้าถึงบริการนี้ได้เลย แม้จะ
 ได้รับผลกระทบโดยตรง

นอกจากนี้ ในปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานของรัฐที่มีบทบาทอย่างชัดเจนในการให้คำปรึกษาเชิงเทคนิคแทนภาคเอกชน กล่าวคือ กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ จะมีหน้าที่รับคำร้องและดำเนินการไต่สวน แต่ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาในการช่วยผู้ประกอบการวิเคราะห์และเตรียมข้อมูลเชิงลึกเพื่อใช้ในการยื่นคำร้อง ซึ่งเป็นช่องว่างสำคัญที่ทำให้ผู้ประกอบการ SMEs ไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการได้อย่างเท่าเทียม

4.1.4. กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ

กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักภายใต้กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ มีหน้าที่รับผิดชอบในการพิจารณาคำร้องเบื้องต้นและดำเนินการกระบวนการไต่สวนเพื่อใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติหน่วยงานยังประสบปัญหาเชิงระบบและข้อจำกัดภายในหลายประการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานและการเข้าถึงของผู้ประกอบการดังนี้

1) กระบวนการดำเนินงานล่าช้าและขาดความชัดเจนตามมาตรฐานสากล

ขั้นตอนการรับคำร้อง การพิจารณา และการดำเนินการไต่สวนใช้เวลานานกว่าหลายประเทศ เช่น สหรัฐฯ หรือสหภาพยุโรป อีกทั้งยังไม่มีทีมไลน์หรือคู่มือแสดง

ขั้นตอนที่ชัดเจนให้ผู้ประกอบการเข้าใจได้ง่าย ส่งผลให้ SMEs หรือแม้แต่ผู้เชี่ยวชาญด้านการค้าบางรายก็ยังไม่สามารถคาดการณ์ระยะเวลาและกระบวนการได้

2) ขาดการประชาสัมพันธ์เชิงรุกต่อผู้ประกอบการ และตัวแทนอุตสาหกรรม

หน่วยงานมีลักษณะการทำงานแบบตั้งรับ มากกว่าการเข้าถึงหรือให้คำแนะนำเชิงรุกต่อกลุ่มเป้าหมาย เช่น SMEs หรือสมาคมอุตสาหกรรม ทำให้หลายภาคส่วนไม่ทราบถึงการมีอยู่ของเครื่องมือทางกฎหมายเหล่านี้ หรือไม่เข้าใจวิธีการใช้งาน อีกทั้งขาดการจัดเวทีสื่อสารอย่างทันทั่วถึง ขาดการทำความเข้าใจ หรือแม้แต่ขาดคู่มือสื่อสารออนไลน์ในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย

3) ขาดการประสานข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมศุลกากร (ด้านข้อมูลนำเข้าและรหัส HS Code) กรมการค้าภายใน (ราคาสินค้าในประเทศ) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (แนวโน้มเศรษฐกิจ) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) หรือสำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (สำนักงานกคค.) ธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งถือเป็นหน่วยงานที่มีแหล่งข้อมูลสำคัญที่จะสามารถช่วยวิเคราะห์แนวโน้มสินค้าที่อาจถูกทุ่มตลาดได้ หากมีการจัดทำฐานข้อมูลร่วมและพัฒนา ระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) ก็จะช่วยทำให้สามารถวางแผนและออกมาตรการได้อย่างทันทั่วถึง

4) ไม่สามารถแก้ปัญหาการหลบเลี่ยงมาตรการ (Anti – Circumvention : AC) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันยังไม่มีระบบติดตามการเปลี่ยนแปลงรหัส HS Code หรือการปรับลักษณะสินค้าเพื่อหลบเลี่ยงมาตรการ AD/CVD อย่างเป็นระบบ ขาดการประสานงานกับกรมศุลกากร จึงทำให้มาตรการไม่สามารถป้องกันการหลบเลี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) การขาดตัวชี้วัดผลสัมฤทธิ์ด้านการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า

ปัจจุบันกองปกป้องและตอบโต้ทางการค้ายังไม่มีตัวชี้วัด (KPI) ที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ของการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าอย่างครอบคลุมทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ การป้องกันการทุ่มตลาด (AD) การป้องกันการอุดหนุน (CVD) มาตรการปกป้อง (SG) และการป้องกันการหลบเลี่ยงมาตรการ (AC)

ตัวชี้วัดที่ใช้บ่อยมักเน้นวัดปริมาณกิจกรรม เช่น จำนวนการจัดประชุมหรือเอกสารที่จัดทำ มากกว่าการวัดผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น มูลค่าการนำเข้า/การผลิตที่เปลี่ยนแปลง หรือการปกป้องการจ้างงานในประเทศ การขาด KPI เชิงผลสัมฤทธิ์ทำให้การประเมินประสิทธิภาพของมาตรการและการจัดสรรทรัพยากรไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการค้าจริงส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยเมื่อต้องเผชิญการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม

4.1.5. กรมศุลกากร

แม้ว่ากรมศุลกากรจะไม่มีบทบาทโดยตรงในกระบวนการไต่สวนเพื่อการใช้มาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (AD) การอุดหนุน (CVD) หรือมาตรการปกป้อง (SG) แต่ถือเป็นหน่วยงานสำคัญในการตรวจสอบพิกัดศุลกากร (HS Code) และจัดทำข้อมูลการนำเข้าสินค้าให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าคือ การที่กรมศุลกากรยังใช้เพียงระบบพิกัดศุลกากร (HS Code) เป็นหลักในการจำแนกและควบคุมสินค้าที่อาจเข้าข่ายถูกใช้มาตรการ AD/CVD ซึ่งนำไปสู่ช่องโหว่ในการควบคุมสินค้าที่เข้าข่ายถูกใช้มาตรการ เนื่องจากผู้ประกอบการที่ต้องการเลี่ยงภาษีอากรทุ่มตลาดสามารถเปลี่ยนรหัส HS ของสินค้า หรือดัดแปลงลักษณะสินค้าเพียงเล็กน้อยเพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าข่ายพิกัดเดิม จึงไม่สามารถถูกบังคับใช้มาตรการได้ ทั้งที่สินค้าอาจมีคุณสมบัติและการใช้งานใกล้เคียงกับสินค้าที่ถูกร้องเรียน

นอกจากนี้ ยังไม่มีระบบติดตาม ตรวจสอบ หรือแจ้งเตือนความเสี่ยงของสินค้านำเข้าที่อาจเข้าข่ายการทุ่มตลาด เช่น กลุ่มสินค้าที่มีราคานำเข้าลดลงอย่างผิดปกติ ปริมาณการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นรวดเร็ว หรือมีแหล่งที่มาจากประเทศที่เคยถูกใช้มาตรการในอดีต หรือเป็นสินค้าที่ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าอยู่ ซึ่งทำให้ไม่สามารถ

เฝ้าระวังและบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานด้านการค้าระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการสำรวจสถานการณ์การใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าของประเทศไทยในปัจจุบันพบว่า มีหลายอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม เช่น อุตสาหกรรมเหล็ก อลูมิเนียม และเคมีภัณฑ์ เป็นต้น แต่จำนวนกรณีที่มีการใช้มาตรการ AD/CVD อย่างเป็นรูปธรรม ยังมีจำนวนจำกัด เมื่อเทียบกับขนาดของปัญหา บางกรณีที่อุตสาหกรรมได้รับผลกระทบชัดเจน กลับยังไม่มีกรยื่นคำร้องเพื่อดำเนินมาตรการ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการที่ SMEs ขาดศักยภาพในการรวมกลุ่มเพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์สัดส่วนการผลิตที่กฎหมายกำหนดไว้ ตลอดจนขาดข้อมูลความรู้และทรัพยากรที่จะดำเนินเรื่องตามกระบวนการกฎหมายด้วยตนเอง

ดังนั้น จึงสามารถสรุปได้ว่าปัญหาหลักที่ประเทศไทยเผชิญในการปกป้องอุตสาหกรรมภายในผ่านมาตรการเยียวยาทางการค้า ได้แก่

- (1) กระบวนการใช้สิทธิตามกฎหมายที่ยุ่งยาก ลำบากและขาดความโปร่งใส
- (2) การตีความขอบเขตมาตรการที่แคบเกินไป จนเกิดการหลบเลี่ยง
- (3) การขาดกลไกช่วยเหลือ SMEs ในการเข้าถึงมาตรการ

(4) การขาดระบบเตือนภัยล่วงหน้าและข้อมูลสำหรับประเมินความเสี่ยง

(5) การขาดการประชาสัมพันธ์ และเวทีประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการ เพื่อเฝ้าระวังปัญหาอย่างเป็นระบบ

4.2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการวิเคราะห์ปัญหาในภาพรวมข้างต้น ทั้งในแง่โครงสร้างทางกฎหมาย ประสิทธิภาพเชิงกระบวนการ เปรียบเทียบกับกรณีศึกษาต่างประเทศ ตลอดจนกรณีศึกษาของผู้ประกอบการไทยจริง คณะผู้จัดทำจึงรวบรวมข้อเสนอแนะทั้งหมดโดยเรียงเรียงตามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เห็นอย่างชัดเจนว่าหน่วยใดควรดำเนินการอะไร หน่วยงานใดควรมีบทบาทเพิ่มเติม รวมถึงบทบาทที่ภาคเอกชน โดยเฉพาะ SMEs ควรมีในการปกป้องตนเองจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางเชิงระบบสำหรับการผลักดันเชิงนโยบายและการปรับปรุงกลไกของภาครัฐต่อไป

- ผู้ผลิตภายในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการล่มสลาย โดยเฉพาะที่อยู่ในอุตสาหกรรมเสี่ยง

- [illegible]

เช่น ส.อ.ท., หอการค้าไทย, สมาคม
อุตสาหกรรมภาคส่วนต่าง ๆ และหน่วยงาน
สนับสนุนอื่น เช่น สสว. / สำนักงานพาณิชย์
จังหวัด ฯลฯ

- องค์การตัวแทนเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของงานบริการ เพื่อติดตามสถานะการอยู่รอดของการบริการที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤต
- ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางรวบรวมเสียงสนับสนุนให้ SMEs สามารถเข้าถึงมาตรการรัฐด้านการเงิน และ การเตรียมข้อมูล
- ให้สำนักงานงานวิจัยจังหวัดเป็นช่องทางให้คำปรึกษาขั้นต้น
- ใช้ประโยชน์จาก AI (TR AI) ที่หน่วยงานรัฐมีไว้กับใช้
- มาตรการการขยายอำนาจการกล้า

- ปรับโครงสร้างและกระบวนการดำเนินงานให้โปร่งใสและ
 ทั่วถึง (ตามแนวทาง USAID)
- กำหนดจุดเน้นและระยะเวลาการพิจารณาอย่างชัดเจน
 จัดตั้งศูนย์ประสานงานโครงการภายในสำหรับ SMEs
- ออกข้อสั่ง ต้องปรับแก้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการประสาน
 สนับสนุนการสมัครและประเมินจากหน่วยงานของรัฐ
 และเอกชนมากขึ้น
- ออกประกาศนโยบายใหม่ในท้ายคำร้อง
- นำ A มาปรับใช้กับมาตรการขยายภาพกว้าง ตั้งแต่
 การติดป้ายข้อมูล ตลอดจนกระบวนการยื่นคำร้องใช้
 สิทธิการ (TR A)
- การบูรณาการข้อมูลจาก National Single Window
 (NSW) และเว็บไซต์ค้าขายไทย
- ความเสี่ยงการผิดพลาด
- เพิ่มระดับการดำเนินงานเพื่อลดต้นทุนเชิง
 การค้า (การขยายตัวในวงเงิน AID, CVD, SG, AEC)

- พิจารณานิยามวล "Like Product" มาใช้กับคู่ค้า HS Code ในการกำหนดขอบเขตมาตรการกีดกันทางการค้า
- พัฒนารูปร่างของ
 - ระบบเตือนภัยฟูลลาด และประสานข้อมูลกับหน่วยงานหลัก เช่น ศุลกากร กรมการค้าภายใน สภาพัฒนา BOI และศกย

ภาพที่ 10 ข้อเสนอแนะทางนโยบาย

ที่มา : คณะกรรมการการต่างประเทศ ภูมิสถา

4.2.1. ผู้ผลิตภายในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการท่วมตลาด โดยเฉพาะผู้ประกอบการ SMEs

1) ศึกษาและทำความเข้าใจกระบวนการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าอย่างรอบด้าน

ผู้ประกอบการควรศึกษาแนวทางการใช้มาตรการตอบโต้การท่วมตลาด การอุดหนุน และการปกป้องจากการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น (AD/CVD/SG) ทั้งในแง่ของข้อกำหนดทางกฎหมาย ขั้นตอนการยื่นคำร้อง หลักฐานประกอบ ตลอดจนบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ผลิตที่อยู่ในอุตสาหกรรมเสี่ยง เช่น เหล็ก สิ่งทอ เคมีภัณฑ์ ควรดำเนินการศึกษาภายใน 1–2 เดือน หลังพบการแข่งขันด้านราคาที่มีผิดปกติ เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนการยื่นคำร้อง

2) ติดตามสถานการณ์ตลาด

ผู้ผลิตภายในประเทศที่ได้รับผลกระทบจากการท่วมตลาด โดยเฉพาะผู้ประกอบการ SMEs ควรกำหนดวิธีติดตามตลาดอย่างชัดเจน เช่น ตรวจสอบฐานข้อมูลสถิติการค้าระหว่างประเทศผ่านระบบ National Single Window (NSW) และเว็บไซต์ คัดค้า.com ทุกเดือน เพื่อดูแนวโน้มราคานำเข้าและปริมาณการนำเข้า เปรียบเทียบกับต้นทุนและราคาขายภายในประเทศ รวมถึงติดตามการเคลื่อนไหวของคู่แข่งผ่านเว็บไซต์ประกาศราคา หรืองานแสดงสินค้า หากพบว่าการนำเข้ามากผิดปกติหรือต่ำกว่าราคาตลาด ควรเก็บสำเนา

ใบขนสินค้า ภาพถ่ายสินค้า ราคาโฆษณา และข้อมูลคู่แข่งทันที เพื่อใช้เป็นหลักฐานประกอบการประเมินและดำเนินการ ตามมาตรการ AD/CVD ได้อย่างรวดเร็ว

3) เข้ามีส่วนร่วมในเวทีรับฟังความคิดเห็นและ นโยบายของภาครัฐอย่างสม่ำเสมอ

SMEs ควรมีบทบาทเชิงรุกในการเข้าร่วมเวทีหารือ การประชุมเชิงนโยบาย หรือช่องทางรับฟังความคิดเห็น ที่จัดโดยภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างน้อยปีละ 1 - 2 ครั้ง เพื่อสะท้อนข้อจำกัดจากการปฏิบัติจริงและเสนอแนวทางแก้ไข ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้ประกอบการรายย่อย

4) รวมกลุ่มกับผู้ผลิตรายอื่นเพื่อให้ผ่านเกณฑ์ การยื่นคำร้อง

เพื่อให้สามารถใช้สิทธิตามกฎหมายได้ ผู้ประกอบการ SMEs ควรเริ่มการรวมกลุ่มทันทีเมื่อมีข้อมูล เบื้องต้นบ่งชี้ว่า มีการทุ่มตลาด ไม่ว่าจะเป็นผ่านสมาคม อุตสาหกรรมเดิม หรือการตั้งกลุ่มเฉพาะกิจ เพื่อแบ่งเบาภาระ ด้านการจัดทำข้อมูลต้นทุน ผลประกอบการ และข้อมูลการผลิต รวมทั้งเพิ่มน้ำหนักของคำร้องให้เพียงพอต่อการพิจารณา

ทั้งนี้ การรวมกลุ่มยังช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยน ข้อมูลระหว่างกัน สร้างแนวร่วมเชิงยุทธศาสตร์ และเพิ่มโอกาส ในการได้รับความร่วมมือจากองค์กรตัวแทนต่าง ๆ เช่น สมา่อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าแห่งประเทศไทย

สมาคมวิชาชีพ รวมถึงหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ที่อาจเข้ามาสนับสนุนในด้านเทคนิค การเงิน หรือการประสานงาน

4.2.2.องค์กรตัวแทน เช่น สมาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หอการค้าแห่งประเทศไทย สมาคมอุตสาหกรรม และหน่วยงานสนับสนุนอื่น เช่น สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) สำนักงานพาณิชย์จังหวัด

1) องค์กรตัวแทนต้องประสานข้อมูลกับหน่วยงานรัฐ เพื่อติดตามสถานการณ์อุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากการท่วมตลาด

องค์กรควรทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างภาคเอกชนและหน่วยงานของรัฐ โดยรวบรวมข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับผลกระทบจากสินค้านำเข้าและแนวโน้มตลาด แล้วส่งต่อข้อมูลดังกล่าวไปยังหน่วยงาน เช่น กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า เพื่อร่วมประเมินสถานการณ์และเตรียมมาตรการตอบโต้ได้อย่างทันท่วงที

2) ทำหน้าที่เป็นกลไกรวบรวมเสียง

ควรเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมความคิดเห็น ปัญหา และข้อเสนอของผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายและผลักดันการดำเนินการในระดับประเทศ รวมถึงการรวมเสียงเพื่อยื่นคำร้องตามเกณฑ์ขั้นต่ำของ WTO (> 25 และ ≥ 50) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) สนับสนุนให้ SMEs สามารถเข้าถึงมาตรการทั้งด้านการเงิน และการเตรียมข้อมูล

สนับสนุนการลดต้นทุนในการยื่นคำร้อง เช่น จัดทำคู่มืออบรมฟรี ให้คำปรึกษาโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย สนับสนุนค่าจ้างที่ปรึกษา หรือจัดตั้งกองทุนร่วมสำหรับ SMEs ที่จะยื่นไต่สวน พร้อมช่วยเตรียมข้อมูลเบื้องต้น เช่น แบบฟอร์ม ต้นทุนราคาขาย/นำเข้า

4) ให้สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเป็นช่องทางให้คำปรึกษาพื้นที่

ในฐานะหน่วยงานรัฐที่ใกล้ชิดกับผู้ประกอบการ ในภูมิภาค สำนักงานพาณิชย์จังหวัดควรได้รับการส่งเสริมบทบาทให้เป็นศูนย์ให้คำปรึกษาเบื้องต้น ด้านมาตรการเยียวยาทางการค้าในระดับพื้นที่ และประสานกับองค์กรตัวแทนเพื่อรวบรวมข้อมูลไปสู่ส่วนกลาง

5) ใช้ประโยชน์จากระบบ Trade Remedies AI (TR AI)

องค์กรตัวแทนควรสนับสนุนให้สมาชิก โดยเฉพาะผู้ประกอบการ SMEs ใช้งานเครื่องมือ Trade Remedies AI (TR AI) ซึ่งเป็นระบบ AI ที่คณะกรรมการสิทธิการเสนอต่อกองปกป้องและตอบโต้ทางการค้าในรายงานฉบับนี้เช่นกัน เพื่อช่วยในทุกขั้นตอนของกระบวนการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า ตั้งแต่การให้คำปรึกษาเบื้องต้น วิเคราะห์แนวโน้มความเสี่ยงของการทุ่มตลาด การจัดเตรียมเอกสาร

ประกอบคำร้อง ตลอดจนการติดตามสถานะกระบวนการได้
 ส่วน โดยองค์กรตัวแทนควรมีบทบาทในการจัดอบรม แนะนำ
 การใช้งาน และส่งเสริมให้เกิดการใช้งานอย่างแพร่หลายในหมู่
 สมาชิก เพื่อให้สามารถใช้เครื่องมือดังกล่าวได้อย่างเต็ม
 ประสิทธิภาพ และช่วยลดอุปสรรคเชิงเทคนิคในการเข้าถึง
 มาตรการของภาคเอกชน

4.2.3. กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า กรมการค้า ต่างประเทศ

1) ปรับโครงสร้างและกระบวนการได้ส่วนให้
 โปร่งใสและมีระบบถ่วงดุล

จากกรณีศึกษาของสหรัฐอเมริกา
 การดำเนินมาตรการตอบโต้ทางการค้า เช่น AD, CVD และ
 Safeguard มีการแบ่งบทบาทระหว่างกระทรวงพาณิชย์สหรัฐ
 (DOC) ซึ่งทำหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูลทางเทคนิค และ
 คณะกรรมการการค้าระหว่างประเทศ (USITC) ที่พิจารณา
 ความเสียหายต่ออุตสาหกรรมภายใน กระบวนการนี้มี
 กรอบเวลาแน่นอนและต้องผ่านความเห็นจากทั้งสองหน่วยงาน
 เพื่อให้เกิดดุลยภาพและความโปร่งใส ซึ่งแตกต่างจากไทย
 ที่บทบาทของการวิเคราะห์และวินิจฉัยร่วมศูนย์
 อยู่ในคณะกรรมการตอบโต้การทุ่มตลาดและมาตรการอุดหนุน
 (ท.ต.อ.) และยังไม่มีการกำหนดกรอบเวลาชัดเจน

กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้าควรพิจารณา
 แยกบทบาทของ ท.ต.อ. ออกจากกองปกป้องการค้าอย่างชัดเจน

โดยให้ ท.ต.อ. ทำหน้าที่เฉพาะด้านการวินิจฉัยว่ามีความเสียหายเกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมภายในประเทศหรือไม่ ขณะที่ฝ่ายวิเคราะห์รับผิดชอบด้านเทคนิค เช่น การคำนวณ การท่อมตลาด การตรวจสอบการอุดหนุน และการวิเคราะห์ข้อมูลต้นทุน - ราคานำเข้า เป็นต้น การแบ่งบทบาทลักษณะนี้ คล้ายกับระบบของสหรัฐอเมริกาที่แยกหน่วยงานระหว่าง DOC (เน้นทำหน้าที่วิเคราะห์ข้อมูล) และ USITC (เน้นทำหน้าที่วินิจฉัยความเสียหาย) ซึ่งช่วยให้กระบวนการมีความเป็นอิสระ ชัดเจน ตรวจสอบได้ และเกิดความไว้วางใจจากทุกฝ่ายมากยิ่งขึ้น

อีกทั้งควรมีช่องทางการชี้แจงผลการตัดสินอย่างรอบด้าน เช่น การจัดส่งคำชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร การจัดเวทีอธิบายผลการตัดสินให้แก่สมาคม/ผู้ร้อง หรือแม้แต่การเปิดโอกาสให้มีการอุทธรณ์ในกรณีที่ผู้ร้องไม่เห็นด้วยกับผลการวินิจฉัย เพื่อให้กระบวนการทั้งหมดมีลักษณะเปิดเผย ตรวจสอบได้ และเป็นธรรมอย่างแท้จริง

สรุปคือ ควรปรับโครงสร้างให้แยกอำนาจระหว่างหน่วยวิเคราะห์ (กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า) และหน่วยตัดสิน (ท.ต.อ.) อย่างชัดเจน พร้อมกำหนดระยะเวลาในแต่ละขั้นตอน เช่น การวิเคราะห์ไม่เกิน 90 วัน และการพิจารณาไม่เกิน 60 วัน อีกทั้งควรกำหนดขั้นตอนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น สาธารณะ การใช้แบบฟอร์มเข้าใจง่าย และนำระบบดิจิทัล เช่น บริการยื่นแบบและนำส่งข้อมูลการยื่นแบบผ่านอินเทอร์เน็ต

(e-filing) หรือระบบติดตามสถานะออนไลน์ มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพ

2) จัดตั้งศูนย์ประสานงานมาตรการเยียวยา
สำหรับ SMEs

เพื่อเพิ่มโอกาสให้ผู้ประกอบการ SMEs เข้าถึงมาตรการเยียวยาทางการค้าได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานมาตรการเยียวยาทางการค้าสำหรับ SMEs ภายใต้งองปกป้องการค้า โดยมีบทบาทเป็นกลไกกลาง ในการให้คำปรึกษาแบบเบ็ดเสร็จ (One - Stop Service) ทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค ผ่านความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ เช่น หน่วยงานท้องถิ่น และองค์กรตัวแทนเอกชน เพื่อให้คำแนะนำด้านกฎหมาย การวิเคราะห์ความเสียหาย และการจัดเตรียมเอกสารการร้องเรียน อีกทั้งควรพัฒนาฐานข้อมูล ราคานำเข้าและระบบเตือนภัยล่วงหน้า (Early Warning System) เพื่อให้ SMEs ประเมินความเสี่ยงจากสินค้านำเข้าได้ด้วยตนเอง รวมถึงสนับสนุนการรวมกลุ่มผู้ประกอบการ ในอุตสาหกรรมเดียวกัน เพื่อยื่นคำร้องร่วมในกรณีที่ไม่สามารถ บรรลุเกณฑ์สัดส่วนได้ตามลำพัง โดยศูนย์ดังกล่าวจะทำหน้าที่ เป็นตัวกลางเชื่อมโยงกับผู้ผลิตรายใหญ่หรือสมาคม และ ให้คำปรึกษาเชิงกลยุทธ์แบบครบวงจรอย่างเป็นระบบ

3) ส่งเสริมบทบาทเชิงรุกของกองปกป้องและ
ตอบโต้ทางการค้า

กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้าควรปรับบทบาทสู่การดำเนินงานเชิงรุกมากยิ่งขึ้น โดยเน้นการลงพื้นที่จัดเวทีให้ข้อมูล และ ประสานความร่วมมือ กับผู้ประกอบการในภาคส่วนต่าง ๆ รวมถึงกลุ่มตัวแทนอุตสาหกรรม หรือสมาคมอุตสาหกรรม เพื่อรับฟังข้อมูลผลกระทบและให้คำปรึกษาเชิงเทคนิคเกี่ยวกับการยื่นคำร้องใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าอย่างเป็นระบบ

นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการ SMEs ให้สามารถยื่นคำร้องได้ตามเกณฑ์การเป็นอุตสาหกรรมภายใน ตามข้อกำหนดของ WTO (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของการผลิตรวม และได้รับการสนับสนุนมากกว่าร้อยละ 50 ของผู้ผลิตที่แสดงความเห็น) โดยอาจดำเนินการผ่านการจัดเวทีเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิตรายย่อยกับผู้ผลิตรายใหญ่ หรือสมาคม/สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ในแต่ละกลุ่มสินค้า เพื่อให้สามารถรวมเสียงและข้อมูลได้อย่างครบถ้วน และมีน้ำหนักเพียงพอสำหรับการพิจารณาของกรมการค้าต่างประเทศ

ควรพิจารณายกเว้นค่าธรรมเนียมการยื่นคำร้อง หรือจัดเกณฑ์ค่าธรรมเนียมตามขนาดของกิจการ เพื่อลดอุปสรรคในการเข้าถึงกระบวนการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้าของ SMEs ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรอย่างชัดเจน

4) การบูรณาการข้อมูลจาก National Single Window (NSW) และเว็บไซต์คิดค้า.com เพื่อพัฒนาระบบเตือนภัยความเสี่ยงการท่วมตลาด

การเฝ้าระวังและป้องกันการท่วมตลาดเป็นภารกิจสำคัญของกองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า เนื่องจาก การดำเนินมาตรการตอบโต้จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลนำเข้า ที่ถูกต้อง ครบคลุม และทันต่อเวลา เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย ปัจจุบัน ประเทศไทยมีข้อมูลสำคัญ จากสองแหล่งหลัก ได้แก่ ข้อมูลการนำเข้า – ส่งออกจากระบบ National Single Window (NSW) ซึ่งรับผิดชอบ โดย กรมศุลกากร และข้อมูลราคาสินค้าและแนวโน้มการค้าโลก จากเว็บไซต์ คิดค้า.com ซึ่งรับผิดชอบโดยสำนักงานนโยบาย และยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) แต่การใช้ข้อมูลเหล่านี้ยังเป็น แบบแยกส่วน ไม่ได้ผสมผสานกันเพื่อสร้างระบบวิเคราะห์และเตือน ภัยที่มีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ จึงเสนอให้กองปกป้องและ ตอบโต้ทางการค้า ทำหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดึง ข้อมูลจากทั้งสองแหล่ง มาประมวล วิเคราะห์ และจัดทำ รายงานเฝ้าระวังแนวโน้มการท่วมตลาดให้สำหรับผู้ประกอบการ ภายในประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ ประกอบการวางแผนการผลิต การตลาด และการเตรียมการใช้ สิทธิทางการค้าต่าง ๆ ได้อย่างทันท่วงที

โดยเริ่มจากการทดลองทำการดึงข้อมูลตัวอย่าง (Sampling data) จากทั้งสองแหล่งในช่วงเวลาที่กำหนด เช่น 3 – 6 เดือนล่าสุด และในบางกลุ่มสินค้าเป้าหมาย เช่น เหล็ก เคมีภัณฑ์ สิ่งทอ เพื่อนำมาลองผสานและวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อทดสอบความสอดคล้องของข้อมูล อีกทั้งยังสามารถสร้างแนวทางการวิเคราะห์ที่พร้อมขยายผลสู่การใช้งานเต็มรูปแบบในอนาคตได้

5) นำ AI มาใช้ในกระบวนการมาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies AI (TR AI))

กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศควรผลักดันการนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ หรือ Trade Remedies AI (TR AI) มาใช้ในกระบวนการพิจารณาและสนับสนุนการใช้มาตรการตอบโต้ทางการค้า โดย TR AI ควรถูกออกแบบให้เป็นเครื่องมืออัจฉริยะที่ทำหน้าที่ตั้งแต่การติดตามแนวโน้มตลาด วิเคราะห์ข้อมูลราคานำเข้า จำหน่ายภายใน และเปรียบเทียบกับพฤติกรรมในอดีต เพื่อแจ้งเตือนอัตโนมัติเมื่อพบความผิดปกติของราคาหรือปริมาณนำเข้า

นอกจากนี้ TR AI ควรมีฟังก์ชันสำหรับช่วยคัดกรองเบื้องต้นว่า สินค้าของผู้ประกอบการเข้าข่ายการใช้มาตรการหรือไม่ พร้อมแนะนำประเภทมาตรการที่เหมาะสม ตลอดจนสร้างแบบฟอร์มคำร้องอัตโนมัติ โดยดึงข้อมูลจากระบบภาครัฐ เช่น กรมศุลกากร (ราคานำเข้าและ HS Code), กรมการค้าภายใน (ราคาขายในประเทศ), สำนักงานเศรษฐกิจ

อุตสาหกรรม (ใบอนุญาต OEI) และสำนักงานพาณิชย์จังหวัด เพื่อให้ผู้ร้องมีข้อมูลครบถ้วนโดยไม่ต้องเริ่มจากศูนย์ กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้าควรทำหน้าที่เป็นผู้ประสานข้อมูลระหว่างหน่วยงานเหล่านี้ และควรจัดทำแพลตฟอร์มกลาง ที่ให้ SMEs สามารถกรอกข้อมูลเบื้องต้น แล้วระบบ TR AI จะวิเคราะห์และเสนอแนวทางดำเนินการให้โดยอัตโนมัติ

TR AI ยังควรมีฟังก์ชันแนะนำการรวมกลุ่ม โดยช่วยผู้ร้องค้นหาผู้ผลิตรายอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกันที่อาจได้รับผลกระทบร่วมกัน เพื่อผ่านเกณฑ์การยื่นคำร้องตามข้อกำหนดของ WTO ($\geq$ ร้อยละ 25 และ $\geq$ ร้อยละ 50) ทั้งนี้ กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้าควรจัดอบรมใช้งานระบบ AI ดังกล่าวอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมการใช้งานผ่านช่องทางองค์กรตัวแทนผู้ประกอบการ เช่น สมาคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ หรือสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นต้น เพื่อให้เครื่องมือดังกล่าวเข้าถึงผู้ประกอบการ SMEs ได้อย่างครอบคลุม ลดภาระค่าใช้จ่าย และส่งเสริมความเสมอภาคในการใช้สิทธิคุ้มครองทางการค้าอย่างแท้จริง

6) เพิ่มตัวชี้วัดผลการดำเนินงานเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของมาตรการเยียวยาทางการค้า (AD, CVD, SG, AC)

เพื่อให้การทำงานของกองปกป้องและตอบโต้ทางการค้ามีความสอดคล้องกับนโยบายการปกป้อง

อุตสาหกรรมภายในประเทศ ควรกำหนด KPI ที่วัดได้จริงและสะท้อนผลลัพธ์โดยตรง ดังนี้

6.1) ด้านประสิทธิภาพการดำเนินคดีและการสืบสวน

- KPI 1 จำนวนคดีในแต่ละประเภทมาตรการ (AD, CVD, SG, AC) ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ (คดี/ปี)
- KPI 2 ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำเนินการตั้งแต่เริ่มสืบสวนจนถึงมีคำตัดสิน (วัน)
- KPI 3 สัดส่วนคดีที่แล้วเสร็จภายในกรอบเวลามาตรฐานของ WTO หรือกฎหมายไทย (ร้อยละ)
- KPI 4 จำนวนกรณี AC ที่ตรวจสอบและบังคับใช้มาตรการได้สำเร็จ (คดี/ปี)

6.2) ด้านผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ

- KPI 5 มูลค่าการนำเข้าสินค้าที่ลดลงหลังบังคับใช้มาตรการ (ล้านบาท/ปี)
- KPI 6 มูลค่าการผลิตภายในประเทศที่เพิ่มขึ้นหรือได้รับการคุ้มครอง (ล้านบาท/ปี)
- KPI 7 สัดส่วนอุตสาหกรรมที่สามารถรักษาหรือเพิ่มการจ้างงานหลังบังคับใช้มาตรการ (ร้อยละ)
- KPI 8: มูลค่าความเสียหายที่ป้องกันได้จากการใช้มาตรการ AC (ล้านบาท/ปี)

6.3) ด้านคุณภาพและความต่อเนื่องของมาตรการ

- KPI 9 สัดส่วนมาตรการที่ผ่านการทบทวนและยังคงมีความจำเป็น (ร้อยละ)

- KPI 10 จำนวนมาตรการที่มีการปรับปรุงเงื่อนไขเพื่อลดโอกาสการหลบเลี่ยง (มาตรการ/ปี)

- KPI 11 ระยะเวลาเฉลี่ยในการตอบสนองต่อคำร้องของผู้ประกอบการตั้งแต่รับเรื่องจนเริ่มสืบสวน (วัน)

6.4) ด้านการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของผู้ประกอบการ

- KPI 12 จำนวนผู้ประกอบการที่ยื่นคำร้องขอใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า (ราย/ปี)

- KPI 13 สัดส่วน SMEs ต่อผู้ยื่นคำร้องทั้งหมด (ร้อยละ)

- KPI 14: คะแนนความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อกระบวนการและผลลัพธ์ (คะแนนเฉลี่ย 1 – 5)

4.2.3 กรมศุลกากร

1) ปรับปรุงแนวทางการกำหนดขอบเขตของสินค้าให้อยู่ภายใต้หลักการ “Like Product”

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันการหลบเลี่ยงมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (Anti-Dumping : AD) และการอุดหนุน (Countervailing Duties : CVD) กรมศุลกากร ควรพิจารณานำหลักเกณฑ์เรื่อง “Like Product”

หรือสินค้าที่มีลักษณะทดแทนกันได้ มาใช้เป็นแนวทางร่วมกับระบบรหัสพิกัดศุลกากร (HS Code) ในการกำหนดขอบเขตของสินค้าที่อยู่ภายใต้มาตรการ AD/CVD

ในการประชุมนี้ ตัวแทนจากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ได้เสนอว่า ปัจจุบันมีกรณีผู้นำเข้าใช้วิธีการปรับเปลี่ยนลักษณะสินค้าเล็กน้อย หรือใช้รหัส HS ที่แตกต่าง จากสินค้าที่ถูกบังคับใช้มาตรการเพื่อหลีกเลี่ยงการเสียอากรตอบโต้การทุ่มตลาด/การอุดหนุน ซึ่งส่งผลให้มาตรการที่บังคับใช้อยู่สูญเสียประสิทธิภาพ ดังนั้นกรมศุลกากรควรปรับวิธีการพิจารณาขอบเขตของสินค้าให้อิงจากคุณลักษณะทางกายภาพ การใช้งานในเชิงพาณิชย์ ช่องทางการจัดจำหน่าย และเงื่อนไขทางตลาดของสินค้า ซึ่งเป็นองค์ประกอบตามหลักสากลของ “Like Product” ทั้งนี้แนวทางนี้ควรนำมาประยุกต์ใช้ ควบคู่กับการตีความตามหลักเกณฑ์มาตรการได้ HS Code เพื่อให้สามารถครอบคลุมสินค้าใกล้เคียงที่มีความเสี่ยงในการอย่างมีประสิทธิภาพ

2) จัดทำฐานข้อมูลกลางและระบบ Early Warning System

เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะกลุ่ม SMEs สามารถติดตามและประเมินความเสี่ยงจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรมจากสินค้านำเข้าได้ด้วยตนเอง ควรจัดทำฐานข้อมูลกลางด้านราคานำเข้า (Import Price Intelligence System) ซึ่งรวบรวมข้อมูลราคานำเข้าโดย

ละเอียด พร้อมเปรียบเทียบกับราคาจำหน่ายภายในประเทศ เพื่อให้สามารถใช้วิเคราะห์ความผิดปกติของราคาตลาดได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบแจ้งเตือนล่วงหน้า (Early Warning System) สำหรับสินค้าที่มีความเสี่ยงจะเข้าข่ายการทุ่มตลาด โดยใช้เกณฑ์อ้างอิงที่ตรวจสอบได้ เช่น ราคานำเข้าที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยย้อนหลัง ปริมาณการนำเข้าที่เพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือมีแหล่งที่มาจากประเทศที่เคยถูกดำเนินมาตรการ AD/CVD ในอดีต ระบบดังกล่าวควรสามารถแจ้งเตือนผู้ประกอบการที่ลงทะเบียนไว้ล่วงหน้าผ่านช่องทางเว็บไซต์ ระบบสมาชิก หรืออีเมล เพื่อให้สามารถเตรียมรับมือหรือพิจารณาการยื่นคำร้องได้อย่างทันทั่วถึง

ทั้งนี้ ควรมอบหมายให้กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาระบบดังกล่าว โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีข้อมูลเชิงลึกในแต่ละด้าน ได้แก่ กรมศุลกากร (ด้านข้อมูลการนำเข้าและ HS Code), กรมการค้าภายใน (ด้านราคาจำหน่ายในประเทศ), สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ด้านแนวโน้มเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม), สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) และ สำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า (กขค.) เพื่อบูรณาการข้อมูลและพัฒนาระบบเตือนภัยเชิงรุกสำหรับสินค้าที่มีแนวโน้มจะกลายเป็นสินค้าทุ่มตลาดในอนาคต

การดำเนินการนี้จะช่วยเติมเต็มช่องว่างสำคัญในระบบการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในของไทย ที่ในปัจจุบันยังขาดกลไกติดตาม ตรวจสอบ และแจ้งเตือนสินค้าที่มีแนวโน้มถูกทุ่มตลาดอย่างเป็นระบบ

สรุป

มาตรการเยียวยาทางการค้า (Trade Remedies) เช่น มาตรการต่อต้านการทุ่มตลาด (AD) มาตรการตอบโต้การอุดหนุน (CVD) และมาตรการปกป้องการค้า (Safeguards) ถือเป็นเครื่องมือทางกฎหมายระหว่างประเทศที่ใช้กันอย่างแพร่หลายมานาน เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม อย่างไรก็ตาม มาตรการเหล่านี้มีขอบเขตจำกัดตามกรอบกฎหมายและพันธกรณีขององค์การการค้าโลก (WTO) จึงไม่สามารถครอบคลุมทุกปัญหาที่ภาคอุตสาหกรรมไทยเผชิญได้ทั้งหมด โดยเฉพาะปัญหาที่มีลักษณะซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือช่องโหว่ทางการค้าแบบสมัยใหม่

แม้จะมีข้อจำกัดตามที่กล่าวไปข้างต้น มาตรการเยียวยาทางการค้าก็ยังคงเปรียบเสมือนป้อมปราการพื้นฐานที่ประเทศทุกประเทศ รวมทั้งประเทศไทย มีไว้เพื่อเป็นด่านแรกในการปกป้องผู้ประกอบการและผู้ผลิตภายในประเทศจากการแข่งขันที่ไม่เป็นธรรม การทำให้ป้อมปราการนี้แข็งแกร่งและไร้ช่องโหว่จึงเป็นภารกิจสำคัญ หากป้อมปราการมีรอยร้าวหรือ

ขาดความพร้อม ก็จะเปิดช่องให้สินค้าที่ไม่เป็นธรรมทะลักเข้ามาทำลายศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมในประเทศ

การเสริมความแข็งแกร่งของป้อมปราการนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน หน่วยงานเจ้าภาพหลัก เช่น กองปกป้องและตอบโต้ทางการค้า กรมการค้าต่างประเทศ ต้องทำงานเชิงรุกมากขึ้น ทั้งในด้านการติดตามตลาด การประสานข้อมูลกับกรมศุลกากร และการพัฒนากลไกเตือนภัยล่วงหน้า ภาคเอกชน โดยเฉพาะสมาคมอุตสาหกรรมและหอการค้า ควรทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูล ขณะเดียวกัน ผู้ประกอบการทุกราย โดยเฉพาะ SMEs ต้องตระหนักถึงสิทธิประโยชน์และกระบวนการใช้มาตรการเยียวยาทางการค้า รวมถึงมีส่วนร่วมในการติดตามสถานการณ์เก็บข้อมูลหลักฐาน และรวมกลุ่มเพื่อยื่นคำร้องเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม

ท้ายที่สุด ประชาชนในฐานะผู้ผลิต ผู้บริโภค และแรงงานในอุตสาหกรรมก็มีบทบาทสำคัญเช่นกัน เพราะการคงไว้ซึ่งการแข่งขันที่เป็นธรรมไม่ได้เป็นเพียงเรื่องของตัวเลขเศรษฐกิจ แต่เป็นเรื่องของความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความอยู่รอดของชุมชน การสร้างป้อมปราการทางการค้าที่แข็งแกร่งจึงไม่ใช่เพียงหน้าที่ของรัฐหรือผู้ประกอบการเท่านั้น แต่ต้องเป็นความร่วมมือจากทุกฝ่าย เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยืนหยัดท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรงและความผันผวนของเศรษฐกิจโลกได้อย่างมั่นคง

บรรณานุกรม

กระทรวงพาณิชย์. (2564, 19 มีนาคม). ประกาศกระทรวงพาณิชย์ เรื่อง การกำหนดให้มีการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน พ.ศ. 2564 [ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 138 ตอนพิเศษ 62 ง]. สืบค้นจาก https://thaitr.dft.go.th/storage/measure_info/s5Yu0QT8t3etUPDOxsudZepVWeNCKDWE36Nhc5ls.pdf

กรมการค้าต่างประเทศ. (2565). รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของพระราชบัญญัติการตอบโต้การทุ่มตลาดและการอุดหนุนซึ่งสินค้าจากต่างประเทศ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. กระทรวงพาณิชย์. [https://www.dft.go.th/Portals/0/ข่าวสาร/ข่าวประชาสัมพันธ์/3.3%20%20รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ%20พ.%E0%B8%A3.%E0%B8%9A.%20%20AD%20\(ตัว.pdf](https://www.dft.go.th/Portals/0/ข่าวสาร/ข่าวประชาสัมพันธ์/3.3%20%20รายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ%20พ.%E0%B8%A3.%E0%B8%9A.%20%20AD%20(ตัว.pdf)

กรมการค้าต่างประเทศ. (ไม่ปรากฏปี). *EU Anti-Circumvention Law & Practice* (หน้า 8). สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก <https://thaitr.dft.go.th/storage/fileUpload/XOfMdswwFoXCc690SpknFNhCeyKg16gxE6GLgiMC.pdf>

กองปกป้องการค้า, เอกสารประกอบการประชุมคณะอนุ
กรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศด้าน
เศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของไทย วุฒิสภา
วันที่ 11 ธันวาคม 2567.

กองปกป้องและตอบโต้การค้า. (ไม่ปรากฏปี). มาตรการ
ปกป้องการนำเข้าสินค้าที่เพิ่มขึ้น (*Safeguard Measure*:
SG). สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2568 จาก

https://thaitr.dft.go.th/en/measure_info/sg/info

กองปกป้องและตอบโต้การค้า. (ไม่ปรากฏปี). มาตรการตอบ
โต้การหลบเลี่ยงมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด
(*Anti-circumvention*: AC). สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2568
จาก https://thaitr.dft.go.th/th/measure_info/ac/info

กองปกป้องและตอบโต้การค้า. (ไม่ปรากฏปี). ขั้นตอนการ
ดำเนินการไต่สวนมาตรการป้องกันจากการนำเข้าสินค้าที่
เพิ่มขึ้น. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2568 จาก
https://thaitr.dft.go.th/th/measure_info/sg/step

ฐานข้อมูล Trade Remedies ขององค์การการค้าโลก (WTO) ซึ่งรวบรวมมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาดที่มียื่นโต้สวน โดยประเทศไทยตั้งแต่ปี 2020 เป็นต้นมา (Trade Remedies WTO, 2025))

ฐานเศรษฐกิจ. (2567, 9 พฤษภาคม). “เหล็กไทย” วิกฤตใช้กำลังผลิตต่ำสุด สภาพคล่องต่ำ จ่อปิดเพิ่ม.

ฐานเศรษฐกิจ. สืบค้นวันที่ 29 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.thansettakij.com/columnist/exclusive-area/595524>

บุตรดี, ก. (2025, 9 สิงหาคม). ยอดเปิด-ปิดโรงงานเปราะบาง 7 เดือนแรกปี 68 พบ 5 อุตสาหกรรมเล็กกิจการพุ่ง. กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 10 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1193307>

บรรณาธิการ. (2024, กรกฎาคม 11). 22 อุตสาหกรรมรอดช่วย 'คนตัวเล็ก' พ้นวิกฤติ. กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นวันที่ 29 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1135284>

ศูนย์วิเคราะห์เศรษฐกิจ ทีทีบี. (2567, 11 ตุลาคม). *tta analytics* มองส่งออกไทยในระยะยาวแข่งยากหากไม่พัฒนา. ทีทีบี. สืบค้นวันที่ 29 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.ttbbank.com/th/newsroom/detail/tta-thai-export-oct-2024>

สุธรรม, อ. จ., และนิลรัตน์ศิริกุล, ฉ. (2564). ภาพรวมของมาตรการตอบโต้การทุ่มตลาด (*Overview of Trade Remedies*). บริษัท วีราวงษ์ ชินวัตร แอนด์ พาร์ทเนอร์ส จำกัด. <https://www.weerawongcp.com/data/know/121.pdf>

Commonwealth of Australia, Department of Industry, Science and Resources. (ไม่ปรากฏปี). *International Trade Remedies Advisory Service*. Business.gov.au. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก <https://business.gov.au/expertise-and-advice/international-trade-remedies-advisory-service>

Department of Industry, Innovation and Science. (2017). *Regulation Impact Statement: Addressing concerns about low volume exporters undermining the remedial effect of anti-dumping measures through reviews of measures* (pp. 4–5). Canberra: Office of Impact Analysis, Australian Government. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก https://oia.pmc.gov.au/sites/default/files/posts/2017/11/low_volume_exporters_ris.pdf

Department of Industry, Science and Resources. (ไม่ปรากฏปี). *International Trade Remedies Forum*. Anti-Dumping Commission. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก <https://www.industry.gov.au/anti-dumping-commission/about-anti-dumping-commission/international-trade-remedies-forum>

Directorate-General for Trade and Economic Security. (2025, June 20). *Commission fights circumvention of tariffs on imports of graphite electrode systems*. EU Trade Defence Policy.

สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก

https://policy.trade.ec.europa.eu/news/commission-fights-circumvention-tariffs-imports-graphite-electrode-systems-2025-06-20_en

Economic Research Institute for ASEAN and East Asia (ERIA). (2022). *Chapter 10: Trade Remedies*. In RCEP: A New Paradigm for Asian Regional Cooperation, Volume II (pp. 252). สืบค้นวันที่ 29 มิถุนายน 2568 จาก

https://www.eria.org/uploads/media/Books/2022-RCEP-Book2/14_ch.10-Trade-Remedies-Chapter.pdf

European Commission. (ไม่ปรากฏปี). *Anti-dumping measures*. In *EU Trade Defence*. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก

https://policy.trade.ec.europa.eu/enforcement-and-protection/trade-defence/anti-dumping-measures_en

Komite Anti-Dumping Indonesia: KADI. (ไม่ปรากฏปี). *Prosedur penyelidikan* (กระบวนการสอบสวน) [แผนผังกระบวนการสอบสวน]. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2568 จาก <https://kadi.kemendag.go.id/prosedur-penyelidikan>

Lee, S. (2025, June 23). *Navigating trade remedies in Australia: A guide for businesses to comply with Australian trade law*. Number Analytics. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2568, จาก <https://www.numberanalytics.com/blog/navigating-trade-remedies-australia>

Siti Rodiyah, Muliahadi Tumanggor, & Sri Murtiana. (16 มิถุนายน 2568). *The implementation of trade remedies policy in Indonesia's defense industry*. *International Journal of Humanities Education and Social Sciences*, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2568 จาก <https://ijhess.com/index.php/ijhess/article/view/1583/1191>

U.S. Department of Commerce, International Trade Administration. (ไม่ปรากฏปี.). *FAQs for the initiation of an antidumping duty and/or countervailing duty investigation*. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2568 จาก <https://www.trade.gov/faq/faqs-initiation-antidumping-duty-andor-countervailing-duty-investigation>

U.S. International Trade Commission. (ไม่ปรากฏปี.). *USITC organization chart* [PDF]. USITC. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2568 จาก https://www.usitc.gov/press_room/documents/usitc_organization_chart.pdf

U.S. Code of Federal Regulations, Title 19, Chapter II, Subchapter B, Part 207, Subpart C: Final Determinations, Short Life Cycle Products, § 207.20–207.30, *Electronic Code of Federal Regulations (eCFR)*, สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2568, จาก <https://www.ecfr.gov/current/title-19/chapter-II/subchapter-B/part-207/subpart-C>

U.S. International Trade Commission. (ไม่ปรากฏปี).
Trade Remedy Assistance Program. สืบค้นจาก
<https://www.usitc.gov/offices/operations/trao>

World Trade Organization (WTO), Safeguard
 Measures Database, สืบค้นวันที่ 23 มิถุนายน 2568 จาก
https://www.wto.org/english/tratop_e/safeg_e/safeg_e.htm

World Trade Organization, Anti-dumping –
 Gateway, สืบค้นวันที่ 30 มิถุนายน 2568 จาก
https://www.wto.org/english/tratop_e/adp_e/adp_e.htm

World Trade Organization (WTO), Safeguard
 Measures Database, สืบค้นวันที่ 30 มิถุนายน 2568
 จาก
https://www.wto.org/english/tratop_e/safeg_e/safeg_e.htm

ภาคผนวก

คำสั่งคณะกรรมการการค้าต่างประเทศ

ที่ ๒๗/๒๕๖๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานวิชาการเพื่อสนับสนุนการจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา
การใช้ประโยชน์จากความตกลงเขตการค้าเสรีของไทย
ในคณะอนุกรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ
การค้า การลงทุน และแรงงานของไทย

ตามที่คณะกรรมการการค้าต่างประเทศ วุฒิสภา ได้มีคำสั่งที่ ๕/๒๕๖๗ เรื่องตั้งคณะอนุกรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของไทย และคำสั่งที่ ๑๗/๒๕๖๘ เรื่องการขยายระยะเวลาการดำเนินงาน และเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของไทย และคำสั่งที่ ๑๙/๒๕๖๘ เรื่องเปลี่ยนแปลงตำแหน่ง และตั้งที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการเพิ่มเติม นั้น

เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินงานของคณะอนุกรรมการ ในคราวประชุมคณะกรรมการการค้าต่างประเทศ ครั้งที่ ๒๘/๒๕๖๘ วันพุธที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๘ ที่ประชุมได้มีมติแต่งตั้งคณะทำงานวิชาการเพื่อสนับสนุนการจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษาการใช้ประโยชน์จากความตกลงเขตการค้าเสรีของไทย ในคณะอนุกรรมการติดตามความร่วมมือระหว่างประเทศด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน และแรงงานของไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อ ๑ คณะทำงาน ประกอบด้วย

๑. นายพรชัย วิทยเลิศพันธุ์	ประธานคณะทำงาน
๒. นายสรศักดิ์ สมรไกรสรกิจ	รองประธานคณะทำงาน
๓. นางสาวณัฐพร บัวมทะเลกุล	
๔. นายศุภเลิศ กิจขจรไพบุลย์	
๕. นายนันศรี พุ่มแก้ว	
๖. นายกรวิทย์ จันทนะ	
๗. นางสาวอัญชิสา บุญแก้ว	
๘. นายอัศรพล ศรีณพัฒน์วงศ์	
๙. นายอิทธิต อินทวงศ์	เลขานุการ

ข้อ ๒ ให้คณะทำงานมีหน้าที่ ดังนี้

๑) พิจารณาศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา

๒) จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมการเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการต่างประเทศ วุฒิสภา เพื่อพิจารณาต่อไป

๓) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะอนุกรรมการ

ข้อ ๓ ให้คณะทำงานมีกรอบระยะเวลาในการดำเนินงานเป็นเวลา ๖ เดือน นับตั้งแต่คำสั่งแต่งตั้งคณะทำงาน หรือมีคำสั่งเปลี่ยนแปลง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

(นายนิรัตน์ อยู่ภักดี)

ประธานคณะกรรมการการต่างประเทศ

วุฒิสภา

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการธิการการต่างประเทศ

จัดทำโดย

เจ้าหน้าที่กลุ่มงานคณะกรรมการธิการการต่างประเทศ

๑. นายเฉลิมชัย ศรีจันทร์	นิติกรชำนาญการพิเศษ
ปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลกลุ่มงานฯ
๒. นายเทอดภูมิ งามธุระ	นิติกรเชี่ยวชาญ/
นักกฎหมายนิติบัญญัติ ชั้นที่ ๒
๓. นางกัญจน์กมล พิธรัตน์	วิทยากรชำนาญการ
๔. นายอภัย เอื้อสุนทร	นิติกรปฏิบัติการ
๕. นางสาวบุญวิเศษ ไชยรัตน์	วิทยากรปฏิบัติการ
๖. นางชุติมา บุราณ	เจ้าพนักงานธุรการอาวุโส
๗. นางสาวสร้อยญา สารระภา	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๘. นายกษิต ศรีสกุลวรรธ	นักวิชาการสนับสนุนงานนิติบัญญัติ

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ สำนักกรรมการ ๒

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๗๗

TRADE REMEDIES

มาตรการเยียวยาทางการค้า

